

Remiss

- Boverkets förslag till föreskrifter om krav på tomter m.m.

Titel: Remiss – Boverkets förslag till föreskrifter om krav på tomter m.m.
Utgivare: Boverket, maj, 2023
Processnummer: 3.2.1
Diarienummer: 3295/2021

Sammanfattning

Boverket föreslår nya föreskrifter om krav på tomter och vissa andra anläggningar än byggnader på tomter.

De föreslagna föreskrifterna preciserar krav i 8 kap. 9 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL, för obebyggda tomter som ska bebyggas när det gäller tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- och orienteringsförmåga, framkomlighet för utryckningsfordon och skydd mot olyckor. De föreslagna föreskrifterna preciserar även krav i 3 kap. 10 § plan- och byggförordningen (2011:338), PBF, om säkerhet vid användning för uppförande av vissa andra anläggningar än byggnader på tomter och kraven på projektering, utförande och kontroll i 10 kap. 5 § PBL när det gäller dessa anläggningar.

De nya föreskrifterna föreslås träda i kraft den 1 juli 2024. Samtidigt upphävs motsvarande regler i Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd, BBR. Den nya författningen föreslås ha en övergångstid om ett år.

Kapitel 1 i den nya författningen innehåller övergripande bestämmelser om tillämpningsområdet, möjligheterna till mindre avvikelser, definitioner och byggprodukter samt om projektering, utförande och kontroll.

Kapitel 2 innehåller bestämmelser om tillgänglighet och användbarhet på tomter.

Kapitel 3 innehåller bestämmelser om framkomlighet för utryckningsfordon på tomter.

Kapitel 4 innehåller bestämmelser om skydd mot olyckor på tomter.

Kapitel 5 innehåller bestämmelser om skydd mot olyckor för vissa andra anläggningar än byggnader på tomter.

Målet för Boverkets regelarbete är att författningsförslaget ska ha en tydlig struktur där krav ställs på funktion och där allmänna råd ska finnas endast undantagsvis. Författningsförslaget formuleras som teknik- och materialneutrala verifierbara funktionskrav. När föreskrifterna uttrycks som funktionskrav, utan den begränsning som de allmänna rådens normerande roll kan innebära, tydliggörs det att byggherrar får frihet att föreslå egna lösningar som uppfyller föreskrifterna. Därigenom främjas kostnadseffektiva lösningar och nytänkande som på längre sikt kan bidra till att förbättra produktiviteten och pressa byggkostnaderna.

Boverket bedömer att författningsförslaget kommer att få begränsade direkta konsekvenser för tillämpningen jämfört med hur motsvarande regler tillämpas idag. Direkta kostnadsmässiga konsekvenser för berörda aktörer uppstår framför allt till följd av insatser för inläring, anpassning av arbetsätt och kompetensutveckling. Boverket har inte identifierat någon ökning av produktionskostnader som direkt konsekvens av författningsförslaget.

Handböcker, standarder, branschstandarder och branschöverenskommelser kommer tillsammans med Boverkets vägledning att få en viktig roll vid tolkning av reglerna.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
1 Författningsförslag.....	8
Förslag till föreskrifter om krav på tomter m.m.....	8
2 Inledning.....	12
2.1 Läsanvisningar	12
2.1.1 Förkortningar	13
2.1.2 Problembeskrivning	14
2.1.3 Allmänna råd används som om de var bindande krav	14
2.1.4 Innovation och nytänkande begränsas	15
2.2 Syften och mål med författningsförslaget.....	15
2.3 Motiv till att reglera krav på tomt och vissa andra anläggningar än byggnader på tomt.....	16
2.4 Nollalternativ.....	16
2.5 Alternativa lösningar.....	17
2.6 Arbetsmetod	17
2.7 Avgränsningar	17
3 Rättsliga förutsättningar	18
3.1 Boverkets bemyndigande.....	18
3.2 Anmälan av tekniska regler	18
3.3 Anmälan av krav enligt tjänstedirektivet.....	19
3.4 Regeringens medgivande	19
4 Beskrivning av gällande regler	20
4.1 Plan- och bygglagen	20
4.2 Plan- och byggförordningen	20
4.3 Boverkets byggregler	21
4.3.1 Avsnitt 1 BBR – Inledning	21
4.3.2 Avsnitt 2 BBR – Allmänna regler	21
4.3.3 BBR 3:12 Tillgänglighet och användbarhet på tomter	22
4.3.4 BBR 5:72 Åtkomlighet för räddningsinsatser	23
4.3.5 BBR 8:9 Skydd mot olyckor på tomter	25
5 Beskrivning av förslaget	27
5.1 Författningsförslagets utformning.....	27
5.2 Övergripande bestämmelser	29
5.2.1 Portalparagrafen.....	29
5.2.2 Mindre avvikelse.....	30
5.2.3 Byggprodukter	30
5.2.4 Termen fackmässigt	31
5.2.5 Krav på projekteringen och utförandet.....	32
5.2.6 Byggherrens kontroll	33
5.2.7 Dokumentation från projekteringen.....	34
5.2.8 Regler om livslängd	34
5.3 Tillgänglighet och användbarhet på tomter	34
5.3.1 Nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.....	35
5.3.2 Huvudsakliga förändringar	35
5.3.3 Dimensionerande mått.....	36
5.3.4 Förflyttning på tomter.....	37
5.3.5 Angöringsplatser och parkeringsplatser.....	38
5.4 Framkomlighet för utryckningsfordon på tomter	39
5.4.1 Huvudsakliga förändringar	39
5.5 Skydd mot olyckor på tomter.....	40
5.5.1 Huvudsakliga förändringar	40
5.5.2 Gångvägar.....	41
5.5.3 Öppningar i mark	42
5.6 Skydd mot olyckor vid andra anläggningar än byggnader	43
5.6.1 Huvudsakliga förändringar.....	43

5.6.2	Fasta lekredskap och andra fasta anordningar.....	45
5.6.3	Fasta bassänger på tomter avsedda för bad eller simning	46
5.6.4	Öppningar för utlopp i fasta bassänger på tomter avsedda för bad eller simning	47
5.6.5	Dammar, fasta brunnar och fasta behållare på tomter som inte är slutna och där vätska förvaras	48
5.6.6	Öppningar i avfallsanordningar	49
6	Ikraftträdande och informationsinsatser	50
6.1	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	50
6.2	Informationsinsatser	50
7	Konsekvenser	51
7.1	Övergripande konsekvenser	51
7.1.1	Renodlade regler underlättar förståelsen.....	52
7.1.2	Minskad detaljering ger en ökad flexibilitet	52
7.1.3	Författningen blir mindre omfattande	53
7.1.4	Kunskap och vägledning behöver ges på andra sätt	53
7.2	Företag	53
7.2.1	Byggherrar.....	54
7.2.2	Byggtreprenörer och installatörer	60
7.2.3	Projektörer och kontrollansvariga	61
7.2.4	Byggmaterialtillverkare och småhustillverkare	63
7.2.5	Andra kostnadsförändringar	65
7.2.6	Konkurrensförhållanden.....	66
7.2.7	Annan påverkan på företag	66
7.2.8	Särskild hänsyn till små företag	67
7.3	Staten	68
7.4	Överklagade beslut i byggprocessen	68
7.4.1	Länsstyrelsernas tillsynsvägledning	68
7.4.2	Konsekvenser för Boverket.....	69
7.4.3	Konsekvenser för andra myndigheter	70
7.5	Kommuner	70
7.5.1	Övergripande konsekvenser.....	70
7.5.2	Nulägesbeskrivning	70
7.5.3	Konsekvenser för byggnadsnämndernas handläggning	71
7.5.4	En mer professionaliserad byggprocess	74
7.6	Europeiska unionen	74
7.7	Miljö och klimat.....	74
7.7.1	Cirkulärt byggande	75
7.8	Kulturmiljö, arkitektur och gestaltad livsmiljö	76
7.9	Social hållbarhet.....	76
7.9.1	Hushåll och enskilda.....	76
7.9.2	Barn och unga	77
7.9.3	Äldre	77
7.9.4	Jämställdhet	78
7.9.5	Personer med nedsatt funktionsförmåga.....	78
7.9.6	Folkhälsa	79
7.9.7	Integration och boendesegregation	79
8	Författningskommentarer	80
	Förslag till Boverkets föreskrifter om krav på tomter m.m.....	80
	1 kap. Övergripande bestämmelser	80
	2 kap. Tillgänglighet och användbarhet på tomter.....	87
	3 kap. Framkomlighet för utryckningsfordon på tomter	90
	4 kap. Skydd mot olyckor på tomt	93
	5 kap. Säkerhet vid användning av andra anläggningar än byggnader på tomter.	94
9	Referenslista	100
9.1	Tryckta källor	100
9.2	Övriga källor	100
9.3	Webbkällor	101
Bilaga 1	Jämförelsetabeller	102
	Förkortningar	102
	Jämförelsetabeller mellan krav på tomter m.m. och BBR	102

Jämförelsetabeller mellan BBR och krav på tomter m.m.	103
--	-----

1 Författningsförslag

Förslag till föreskrifter om krav på tomter m.m.

Boverket föreskriver¹ följande med stöd av 10 kap. 3 § 4, 9 § och 24 § 1 plan- och byggförordningen (2011:338).

1 kap. Övergripande bestämmelser

Allmänt

1 § Denna författning innehåller föreskrifter till

1. 8 kap. 9 § första stycket 3, 5 och 6 plan- och bygglagen (2010:900) om krav på obebyggda tomter som ska bebyggas, och

2. 3 kap. 10 § plan- och byggförordningen (2011:338) om tekniska egenskapskrav avseende säkerhet vid användning.

Författningen innehåller också föreskrifter till 10 kap. 5 § plan- och bygglagen (2010:900) om kontroll.

Föreskrifternas tillämpningsområde

2 § Föreskrifterna i 4–7 §§ och 2–4 kap. gäller för obebyggda tomter som ska bebyggas.

Föreskrifterna i 3–14 §§ och 5 kap. gäller för uppförande av vissa andra anläggningar än byggnader på tomter.

Mindre avvikelse från föreskrifterna i denna författning

3 § Mindre avvikelse får göras från föreskrifterna i 6–14 §§ och 5 kap. i denna författning i enskilda fall om

1. det finns särskilda skäl,
2. anläggningen ändå kan antas bli tekniskt tillfredsställande, och
3. det inte finns någon avsevärd olägenhet från annan synpunkt.

Definitioner

4 § Termer och uttryck i denna författning har samma betydelse som i plan- och bygglagen (2010:900) och plan- och byggförordningen (2011:338).

5 § I denna författning avses med

angreppspunkt: byggnaders entréer eller andra ingångar som är avsedda att användas av räddningstjänsten.

angöringsplats: en plats för kortare tillfällig uppställning av bil eller annat fordon för på- och avstigning eller i- och urlastning.

avfallsanordning: fast anordning för hantering av avfall

tillgänglig och användbar: tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

barn: personer i förskoleåldern.

---

¹ Anmälan har gjorts enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster.

Byggprodukter och material

6 § Med byggprodukter med förhandsbedömda egenskaper avses i denna författning produkter som tillverkats för att permanent ingå i byggnadsverk och som antingen

- a) är CE-märkta,
- b) är typgodkända och/eller tillverkningskontrollerade enligt bestämmelserna i 8 kap. 22–23 §§ plan- och bygglagen (2010:900),
- c) har certifierats av ett certifieringsorgan som ackrediterats för uppgiften och för produkten i fråga enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93 (EGT L 218, 13.8.2008, s.30, Celex 2008R0765), eller
- d) har tillverkats i en fabrik vars tillverknings- och produktionskontroll och utfallet därav för byggprodukten fortlöpande övervakas, bedöms och godkänns av ett certifieringsorgan som ackrediterats för uppgiften och för produkten ifråga enligt förordningen (EG) nr 765/2008.

Såsom bedömning i enlighet med alternativ c) eller d) godtas även en bedömning utfärdad av ett organ inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Turkiet om organet på annat sätt än genom ackreditering för uppgiften enligt förordningen (EG) nr 765/2008, erbjuder motsvarande garantier i fråga om teknisk och yrkesmässig kompetens samt garantier om oberoende.

7 § Byggprodukter och material ska ha kända och dokumenterade egenskaper i de avseenden som har betydelse för byggnadsverkets förmåga att uppfylla kraven i denna författning.

Byggprodukter med förhandsbedömda egenskaper ska anses ha kända och dokumenterade egenskaper i de avseenden som de är förhandsbedömda.

Egenskaper hos andra byggprodukter än byggprodukter med förhandsbedömda egenskaper ska provas eller bedömas genom annan vedertagen metod. Inom Europeiska unionen vedertagen metod ska användas där sådan finns.

Projektering och utförande

8 § Sådana anläggningar som avses i 5 kap. ska projekteras

1. på ett fackmässigt sätt,
2. så att arbetet kan utföras på ett sådant sätt att kraven i dessa föreskrifter uppfylls, och
3. så att förutsatt underhåll kan ske.

Projekteringen ska dokumenteras.

Första och andra styckena gäller inte om det är uppenbart obehövligt.

9 § Sådana anläggningar som avses i 5 kap. ska utföras

1. på ett fackmässigt sätt, och
2. enligt upprättade handlingar.

Kontroll

10 § Kontroll av att kraven i 5 kap. uppfylls ska göras

1. under projektering och utförande enligt 11–13 §§,
2. i den färdiga anläggningen enligt 14 §, eller
3. med en kombination av punkt 1 och 2.

Kontroll ska utföras fackmässigt.

Resultatet av kontrollen ska dokumenteras.

11 § Vid kontroll under projektering ska det kontrolleras att dimensionerande förutsättningar, projekteringsmetoder, provningsmetoder och beräkningar är relevanta och redovisade i handlingarna.

12 § Vid kontroll under utförande ska det kontrolleras att arbetet utförs enligt gällande handlingar.

13 § Byggprodukter ska kontrolleras när de tas emot på byggarbetsplatsen. Kontroll ska göras av att produkter har förutsatta egenskaper.

För byggprodukter med förhandsbedömda egenskaper kan kontrollen inskränkas till identifiering, kontroll av märkning och granskning av dokumentationen av de förhandsbedömda egenskaperna.

14 § Vid kontroll av den färdiga anläggningen ska kontroll göras genom provning, mätning eller besiktning.

2 kap. Tillgänglighet och användbarhet

1 § Tomter som ska vara tillgängliga och användbara, ska utformas med hänsyn till hur de ska användas och till användningens omfattning.

2 § När det i detta kapitel ställs krav på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelseförmåga är följande mått för rullstol dimensionerande:

1. planmättet 0,70 x 1,30 meter,
2. vändmättet av en cirkel med diametern 1,50 meter, och
3. öppningsmättet för fri passage minst 0,90 meter.

3 § Tomter som ska vara tillgängliga och användbara, ska utformas så att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga självständigt kan förflytta sig på gångvägar mellan tillgängliga och användbara entréer till byggnader på tomten och andra tillgängliga och användbara målpunkter på eller i direkt anslutning till tomten.

4 § Gångvägar som avses i 3 § ska

1. vara jämna och fasta,
2. luta högst 1:12, och
3. vara lätta att upptäcka och följa.

5 § På eller i direkt anslutning till tomter som ska vara tillgängliga och användbara, ska det finnas minst en angöringsplats för fordon inom 25 meters gångavstånd från en tillgänglig och användbar entré.

Angöringsplatsen ska utformas och placeras så att det är möjligt för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga att använda angöringsplatsen.

6 § På eller i direkt anslutning till en tomt som ska vara tillgänglig och användbar, ska det kunna ordnas minst en tillgänglig och användbar parkeringsplats för fordon.

Parkeringsplatsen ska utformas och placeras så att det är möjligt för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga att självständigt använda parkeringsplatsen.

3 kap. Framkomlighet för utryckningsfordon

1 § Avståndet mellan en uppställningsplats för räddningsfordon och de angreppspunkter till byggnader på tomten som ska nås från uppställningsplatsen får inte överstiga 50 meter om inte särskilda skäl föreligger.

Med särskilda skäl avses skäl som beror på byggnadens ändamål eller räddningstjänstens möjlighet att komma fram till tomten med hänsyn till de geografiska förutsättningarna.

2 § Om kravet på avstånd i 1 § inte är möjligt att uppfylla genom en uppställningsplats inom gatunätet eller motsvarande, ska en särskild räddningsväg anordnas.

3 § Räddningsvägar enligt 2 §, inklusive deras in- och utfarter från tomten och uppställningsplatser för räddningsfordon, ska utformas och dimensioneras så att god framkomlighet för dessa fordon uppnås.

4 kap. Skydd mot olyckor

1 § Gångvägar mellan tillgängliga och användbara entréer till byggnader och parkerings- och angöringsplatser som avses i 2 kap. 3 § ska

1. utformas och dimensioneras så att det går att använda dem på ett säkert sätt, och
2. ha balansstöd i form av ledstång om det behövs för att skydda mot fall.

2 § Öppningar i mark på tomter ska ha hållfasta anordningar som skyddar mot fall. På tomter där det med hänsyn till användningen förväntas att barn kan vistas utan ständig tillsyn av vuxna, ska anordningarna utformas så att barn inte kan öppna, lyfta eller ta sig förbi dem.

5 kap. Skydd mot olyckor vid uppförande av vissa andra anläggningar än byggnader

1 § Fasta lekredskap på tomter ska utformas och placeras så att risken för personskador begränsas.

Underlaget till fasta lekredskap som kan innebära risk för fall ska vara stötdämpande och i övrigt så utformat att risken för personskador begränsas.

2 § Fasta bassänger på tomter avsedda för bad eller simning med ett vattendjup på 0,2 meter eller mer ska ha skydd mot barnolycksfall. Skydden ska utformas så att barn inte kan ta sig förbi dem.

3 § Öppningar för utlopp i fasta bassänger på tomter avsedda för bad eller simning ska utformas så att risken för personskador begränsas.

4 § Dammar, fasta brunnar och fasta behållare på tomter som inte är slutna och där vätska förvaras, ska ha skydd som begränsar risken för personskador till följd av fall i vätskan. Skydden ska utformas så att barn inte kan ta sig förbi dem. Skydd i form av lock och galler på brunnar och fasta behållare ska ha betryggande hållfasthet och utformas så att de begränsar risken för barnolycksfall.

5 § Öppningar i avfallsanordningar på tomter ska ha skyddsanordningar. På tomter där det med hänsyn till användningen förväntas att barn kan vistas utan ständig tillsyn av vuxna, ska skyddsanordningarna utformas så att barn inte kan ta sig förbi dem.

---

1. Denna författning träder i kraft den 1 juli 2024.

2. Äldre bestämmelser i Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd får dock tillämpas i den utsträckning som framgår av punkten 2 i övergångsbestämmelserna till Boverkets föreskrifter (2024:xx) om ändring i Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd.

2 Inledning

Denna konsekvensutredning redovisar Boverkets förslag till föreskrifter om krav på tomter och vissa andra anläggningar än byggnader på tomter. Konsekvensutredningen beskriver författningsförslaget, vad Boverket har utrett samt konsekvenserna av förslaget.²

Författningsförslaget ska tydliggöra rollfördelningen, som innebär att staten bestämmer kravnivåerna och att samhällsbyggnadssektorn får större möjligheter att utveckla lösningar som uppfyller kraven.

Författningsförslaget ska fortsatt utformas som funktionskrav, men bestå av färre regler. För övrigt gäller att föreskrifterna inte ska innehålla några allmänna råd och inte hänvisa till standarder eller till föreskrifter eller allmänna råd från andra myndigheter eller organisationer.

Däriigenom får samhällsbyggnadssektorn bättre förutsättningar för att kunna vara mer proaktiv och ta ansvaret för att utveckla lösningar som möter de utmaningar som sektorn står inför, exempelvis inom hållbarhet och ekonomi. Sektorn har expertisen och kan bättre identifiera vilka lösningar som behöver utvecklas, jämfört med om statens styrning är mer detaljerad och långtgående.

2.1 Läsanvisningar

Konsekvensutredningens kapitel har följande innehåll:

- Kapitel 1 redovisar författningsförslaget, Boverkets föreskrifter om krav på tomter med mera. Författningen preciserar kraven i 8 kap. 9 § PBL att en obebyggd tomt som ska bebyggas ska ordnas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- eller landskapsbilden och till natur- och kulturvärdena på platsen. De krav som preciseras är att tomten ska ordnas så att
  - det finns anordningar som tillgodoser kravet på framkomlighet för utryckningsfordon,
  - personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga ska kunna komma fram till byggnadsverk och på annat sätt använda tomten, om det med hänsyn till terrängen och förhållandena i övrigt inte är orimligt, och
  - risken för olycksfall begränsas.

I författningen finns det även föreskrifter som preciserar dels kraven i 3 kap. 10 § PBF om säkerhet vid användning när det gäller vissa andra anläggningar

---

² Konsekvenser av förslaget beskrivs i enlighet med 6–8 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning samt förordningen (2012:546) med instruktion för Boverket.

än byggnader på tomter, dels kraven i 10 kap. 5 § PBL om projektering, utförande och kontroll för sådana anläggningar.

- Kapitel 2 beskriver de problem som finns med de gällande reglerna, målet med författningsförslaget och Boverkets arbetsmetod.
- Kapitel 3 redovisar de rättsliga förutsättningarna, de bemyndiganden som Boverkets beslutanderätt grundar sig på samt ställningstaganden till om författningsförslaget ska anmälas till EU som tekniska regler respektive enligt tjänstedirektivet.
- Kapitel 4 beskriver de tillämpningsproblem som finns med dagens regelverk samt vilka förutsättningar i omvärlden och tekniska utmaningar som motiverar ändringar av reglerna. Kapitlet tar upp berörda delar av plan- och bygglagen (2010:900), PBL, plan- och byggförordningen (2011:338), PBF och Boverkets byggregler (BFS 2011:6) – föreskrifter och allmänna råd, BBR.
- Kapitel 5 beskriver och motiverar förslagen i den nya författningens fyra kapitel kring sakfrågorna. Kapitel 2, tillgänglighet och användbarhet, kapitel 3, framkomlighet för utryckningsfordon, kapitel 4, skydd mot olyckor och kapitel 5, skydd mot olyckor vid uppförande av vissa andra anläggningar än byggnader.
- Kapitel 6 rör tidpunkten för ikraftträdande, övergångsbestämmelser och informationsinsatserna om författningsförslaget.
- Kapitel 7 redovisar vilka kostnadsmissiga och övriga konsekvenser som författningsförslaget får
  - för byggherrar, företag (byggtreprenörer, installatörer, projektörer och byggmaterialtillverkare) och byggnadsägare
  - för stat, region och kommun
  - i förhållande till Europeiska unionen och det nordiska samarbetet
  - för miljö och klimat, kulturmiljö, arkitektur och gestaltad livsmiljö samt social hållbarhet.
- Kapitel 8 redovisar författningskommentarer för varje paragraf i författningsförslaget.

2.1.1 Förkortningar

BBR	Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd
EKS	Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:10) om tillämpning av europeiska konstruktionsstandarder (eurokoder)

PBF Plan- och byggförordningen (2011:338)

PBL Plan- och bygglagen (2010:900)

2.1.2 Problembeskrivning

Det finns kritik mot BBR som går ut på att regleringen ofta uppfattas som oförutsägbar, omfattande och kostnadsdrivande. Detta påverkas bland annat av hur reglerna är strukturerade och presenteras. Sammantaget kan detta vara en bidragande faktor till problemet som regeringen pekat ut, att byggandet i Sverige inte är kostnadseffektivt.

Utformningen av BBR har enligt Boverket bidragit till en otydlig rollfördelning. Trots att allmänna råd är rekommendationer, tillämpar kommuner och byggherrar i praktiken många gånger allmänna råd som föreskrifter. De allmänna råden har därför i stor utsträckning blivit normerande.³

2.1.3 Allmänna råd används som om de var bindande krav

Allmänna råd är sådana generella rekommendationer om tillämpningen av en författning som anger hur någon kan eller bör handla i ett visst hänseende.⁴ Om föreskriften är mindre precist formulerad, kan de allmänna råden komplettera föreskriften genom att ange vad man kan eller bör göra för att kravet ska uppnås.

I allmänna råd till BBR finns även utdrag ur lagar och förordningar, kunskaps-spridande och vägledande information, definitioner av termer i föreskrifterna, upplysningar om när vissa krav i BBR bör tillämpas samt hänvisningar till andra föreskrifter.

I BBR:s allmänna råd hänvisas i många fall till standarder för att ge exempel på lösningar samt verifieringsmetoder såsom mätmetoder och beräkningsmetoder för hur föreskriftens krav kan uppfyllas. När ett allmänt råd hänvisar till en viss standard kan den bli normerande. Det kan vara svårt för byggherren att visa att kraven är uppfyllda om det allmänna rådet inte följs. Om standarden innehåller exempel på godkända lösningar kan incitamenten bli svaga för att tillämpa andra lösningar, eftersom det finns en risk att alternativa lösningar inte godtas.

---

³ Boverket (2020): Möjligheternas byggregler – Ny modell för Boverkets bygg- och konstruktionsregler (rapport 2020:31).

⁴ Författningssamlingsförordningen (1976:725).

2.1.4 Innovation och nytänkande begränsas

Om byggherrar följer det allmänna rådet kan de lita på att lösningen godkänns av byggnadsnämnden. Vill byggherrar däremot pröva någon annan lösning kan de inte alltid förutse vad som kommer att krävas för att kommunerna ska godta lösningen. Det kan därför uppstå diskussioner mellan kommuner och byggherrar om hur de allmänna råden ska tillämpas eller tolkas. Olika tolkningar av hur kraven ska uppfyllas inför bygglov och startbesked kan enligt byggherrar även medföra ändringar som fördyrar ett projekt.

Genom att de allmänna rådets status ibland uppfattas som otydliga försvagas incitamenten till att utveckla nya produkter och produktionsmetoder. Därmed motverkas syftet med funktionskrav, som är att byggherren är fri att finna metoder och lösningar för att uppfylla föreskrifternas krav. Sektorn får svårare att utveckla lösningar och metoder som kan höja produktiviteten och främja kostnadseffektiva lösningar.

2.2 Syften och mål med författningsförslaget

Författningsförslaget påverkar inte kravnivåerna enligt lag och förordning, de ligger kvar. Regelarbetet omfattar enbart Boverkets tillämpningsföreskrifter.

Förslaget ska tydliggöra rollfördelningen mellan staten, samhällsbyggnadssektorn och standardiseringen. Boverket ska i föreskrifterna precisera de krav som ställs i lag och förordning, medan samhällsbyggnadssektorn tar fram lösningar som uppfyller kraven, med standardiseringen som alternativ.

Efter översynen ska byggreglerna

- bestå av färre regler
- vara formulerade som teknik- och materialneutrala funktionskrav
- bara innehålla föreskrifter – i princip inga allmänna råd och inga hänvisningar till standarder, regler eller allmänna råd från andra myndigheter eller organisationer.

Byggreglerna ska enligt författningsförslaget utgöras av ett förenklat, konsekvent och funktionsbaserat teknik- och material neutralt regelverk med en likriktad struktur och detaljeringsgrad.

Tydligare krav ökar förståelsen om kravens syften och innebörd. Därigenom kommer reglerna att möjliggöra för samhällsbyggnadssektorn att utveckla nya lösningar på ett bättre sätt och därigenom främja innovationer. Därmed skapas bättre förutsättningar för ett mer kostnadseffektivt byggande och en ökad konkurrens kan stimuleras.

2.3 Motiv till att reglera krav på tomt och vissa andra anläggningar än byggnader på tomt

Det övergripande syftet med de regler i PBL om tomt som Boverket har be- myndigande att precisera är att det inte ska uppkomma betydande olägenheter för omgivningen, att tomter blir tillgängliga och användbara för personer med rörelse- eller orienteringssvårigheter, framkomligheten för utryckningsfordon tillgodoses och att risken för olycksfall begränsas. Det sistnämnda övergri- pande syftet är även motivet för de regler om säkerhet vid användning som finns i PBF och som Boverket preciserar när det gäller skydd mot olyckor vid uppförande av vissa andra anläggningar än byggnader på tomt.

Det finns inga bestämmelser i PBF som preciserar de övergripande kraven i 8 kap. 9 § PBL. Kraven på säkerhet vid användning i 8 kap. 4 § PBL preciseras endast i viss utsträckning i PBF. Utan tydliga krav och kravnivåer finns inte tillräckliga förutsättningar och drivkrafter för de som har ansvar, ytterst bygg- herrarna, att följa kraven och för byggnadsnämnderna att utöva sina myndig- hetsuppgifter i lovskedet, i PBL:s byggprocess och vid tillsyn. Det finns redan av det skälet ett behov av att i föreskrifter precisera bestämmelserna i PBL och PBF.

De som kommer att använda en tomt eller en annan anläggning än byggnad på tomt finns inte alltid representerade när tomten eller anläggningen projekteras eller utförs. De saknar därför inflytande över att de krav som ställs uppfylls. Samhället ställer därför även av det skälet krav på tomter i PBL och på andra anläggningar än byggnader på tomter i PBL och PBF.

Om det bara finns krav på lag- eller förordningsnivå blir det svårt att tolka samhällskraven, vilket kan leda till osäkerhet och ökade kostnader för tillämp- ningen av reglerna. Boverkets föreskrifter förtydligar samhällskraven för att göra dem praktiskt tillämpbara för byggherrar, projektörer och kommuner. Bo- verkets föreskrifter är en precisering av kraven i PBL och PBF och anger sam- hallets miniminivå i olika avseenden.

Boverkets föreskrifter om krav på obebyggda tomter som bebyggs prövas i hu- vudsak i bygglov. Boverkets föreskrifter om vissa andra anläggningar än bygg- nader på tomter blir däremot sällan föremål för någon bedömning på förhand av byggnadsnämnden eftersom de i huvudsak avser åtgärder som inte är lov- eller anmälningspliktiga.

2.4 Nollalternativ

Nollalternativet, innebär att reglerna i BBR förblir oförändrade. Det innebär att samtliga problem som beskrivits med BBR:s regelstruktur kvarstår.

2.5 Alternativa lösningar

Den alternativa lösningen till författningsförslaget är att reglerna om tomt och säkerhet vid användning upphävs och inte ersätts med nya föreskrifter. Det medför risker och kostnader och alternativet har därför inte valts.

Om det bara finns krav på lag- och förordningsnivå kan det vara svårt att tolka de övergripande samhällskraven i lag och förordning vilket även kan leda till höga tillämpningskostnader för till exempel byggherrar och kommuner. Myndighetsföreskrifterna förtydligar samhällskraven, uttrycker en miniminivå och gör kraven praktiskt tillämpbara för byggherrar, projektörer och kommuner.

I övrigt har Boverket för varje föreskrift och allmänt råd analyserat alternativa lösningars ändamålsenlighet, effektivitet och konsekvenser. Det har resulterat i att vissa regler i BBR inte finns i författningsförslaget och att delar ur BBR:s allmänna råd finns som föreskrifter. En del regler har modifierats för att bli mer träffsäkra eller mer effektiva. Analyserna redovisas i kapitel 5.

2.6 Arbetsmetod

Boverket har haft referensgruppsmöten med branschen, akademien, kommunernas byggnadsnämnder och andra myndigheter. Boverket har också genomfört möten med representanter från Folkhälsomyndigheten, och bland annat Samhällsbyggandets regelforum för att inhämta deras perspektiv. Utöver detta har de olika delprojekten dessutom genomfört möte med berörda aktörer och referensgrupper.

2.7 Avgränsningar

Författningsförslaget preciserar krav i 8 kap. 9 § första stycket 3, 5 och 6 om hur obebyggda tomter som ska bebyggas ska ordnas, krav i 3 kap. 10 § 4 PBF om säkerhet vid användning när det gäller skydd mot olyckor vid uppförande av vissa andra anläggningar än byggnader på tomter och krav i 10 kap. 5 § PBL om projektering, utförande och kontroll vid uppförande av vissa andra anläggningar än byggnader på tomter.

Boverket har valt att även fortsättningsvis inte använda sig av föreskriftsrätten när det gäller punkt 2 och delar av punkt 3 i 8 kap. 9 § PBL.

En viktig utgångspunkt och avgränsning i översynen är att kravnivån, det vill säga samhällets krav på tomter och andra anläggningar än byggnader på tomter, inte ska förändras.

3 Rättsliga förutsättningar

Detta kapitel beskriver de rättsliga förutsättningarna för Boverkets förslag till nya föreskrifter och innehåller bland annat de uppgifter om föreskriftsbemyndiganden som avses i 6 § 4 förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

3.1 Boverkets bemyndigande

Boverket har enligt 10 kap. 9 § PBF bemyndigande att meddela föreskrifter till 8 kap. 9 § 2, 3, 5 och 6 PBL. I författningsförslaget preciseras kraven i 8 kap. 9 § 3, 5 och 6 att tomter ska ordnas så att

- de har anordningar som tillgodoser kravet på framkomlighet för utryckningsfordon,
- personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga ska kunna komma fram till byggnadsverk och på annat sätt använda tomten, om det med hänsyn till terrängen och förhållandena i övrigt inte är orimligt, och
- risken för olycksfall begränsas

Boverket har däremot av olika skäl valt att inte använda bemyndigandet i den del det avser kraven i 8 kap. 9 § 2 och delar av 3 att tomter ska ordnas så att betydande olägenheter för omgivningen eller trafiken inte uppkommer och att det finns en lämpligt belägen utfart eller annan utgång från tomten samt anordningar som medger nödvändiga transporter,

Författningsförslaget preciserar även kravet i 3 kap. 10 § PBF i fråga om säkerhet vid användning i den del det avser skydd mot olyckor vid uppförande av vissa andra anläggningar än byggnader på tomter. Boverket har bemyndigats att meddela sådana föreskrifter i 10 kap. 3 § 4 PBF. När det gäller kravet på säkerhet vid användning i 3 kap. 10 § PBF så är det i sin tur en precisering av ett överordnat krav i 8 kap. 4 § första stycket 4 PBL.

Författningsförslaget innehåller också regler som behövs för tillämpningen av 10 kap. 5 § PBL om projektering, utförande och kontroll av åtgärder vid uppförande av vissa andra anläggningar än byggnader på tomter. Boverket har bemyndigats att meddela sådana föreskrifter i 10 kap. 24 § 1 PBF.

3.2 Anmälan av tekniska regler

Eftersom författningsförslaget innehåller sådana tekniska regler som avses i 2 § förordningen (1994:2029) om tekniska regler, kommer informationsförfarande enligt denna förordning att genomföras. Innan Boverket fattar beslut om

föreskrifterna, kommer de att anmälas till Kommerskollegium som i sin tur kommer att anmäla författningsförslaget till Europeiska Kommissionen.

3.3 Anmälan av krav enligt tjänstedirektivet

Författningsförslaget reglerar inte tillträde till eller utövande av tjänsteverksamhet, och Boverket gör därför bedömningen att författningsförslaget inte behöver anmälas enligt EU:s tjänstedirektiv⁵ och 2 § förordningen (2009:1078) om tjänster på den inre marknaden.

3.4 Regeringens medgivande

Boverket gör bedömningen att författningsförslaget inte medför sådana väsentliga effekter på kostnader för staten, kommuner eller regioner att medgivande krävs av regeringen enligt förordningen (2014:570) om regeringens medgivande till beslut om vissa föreskrifter.

---

⁵ Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden.

4 Beskrivning av gällande regler

I detta kapitel beskrivs gällande regler om tomter och skydd mot olyckor vid uppförande av vissa andra anläggningar än byggnader på tomter i PBL, PBF och BBR.

I kapitlet beskrivs även vilka tillämpningsproblem som finns samt vilka omvärldsförutsättningar och tekniska utmaningar som motiverar ändringar av reglerna.

4.1 Plan- och bygglagen

Av första stycket i 8 kap. 9 § PBL framgår att en obebyggd tomt som ska bebyggas ska ordnas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- eller landskapsbilden och till natur- och kulturvärdena på platsen. Första stycket innehåller därefter sex punkter med olika krav som ska uppfyllas.

I 8 kap. 4 § PBL ställs det även krav på byggnadsverks (byggnader och andra anläggningar än byggnader) tekniska egenskaper, bland annat när det gäller säkerhet vid användning.

I 10 kap. 5 § PBL ställs det krav på projektering, utförande och kontroll.

4.2 Plan- och byggförordningen

När det gäller kraven på tomt i 8 kap. 9 § PBL, så finns det inga preciseringar i förordning av vad de innebär.

När det gäller kravet på säkerhet vid användning i 8 kap. 4 § PBL så preciseras det i 3 kap. 10 § PBF. Ett byggnadsverk ska vara projekterat och utfört på ett sådant sätt att det vid användning eller drift inte innebär en oacceptabel risk för:

- halkning
- fall
- sammanstötning
- brännskador
- elektriska stötar
- skador av explosioner
- andra olyckor.

4.3 Boverkets byggregler

Boverkets byggregler, BBR, innehåller föreskrifter och allmänna råd som preciserar tomtkraven och de tekniska egenskapskraven i PBL och PBF. Föreskrifterna och de allmänna råden i BBR för tomter gäller obebyggda tomter som ska bebyggas och dessa finns i avsnitt 3, 5 och 8 BBR och är föreskrifter till 8 kap. 9 § PBL.

När det gäller föreskrifter och allmänna råd till preciseringen av det tekniska egenskapskravet säkerhet vid användning i 3 kap. 10 § PBF, som i sin tur är en precisering av kravet i 8 kap. 4 § PBL, så finns dessa i avsnitt 8 i BBR. Föreskrifterna i BBR avser bland annat vissa andra anläggningar än byggnader på tomter.

I avsnitt 3, 5 och 8 BBR finns hänvisningar till andra delar av BBR eller till andra myndigheter och organisationers skrifter. Flera föreskrifter följs av en intern och/eller extern hänvisning.

4.3.1 Avsnitt 1 BBR – Inledning

Avsnitt 1 BBR innehåller anvisningar om hur föreskrifterna i BBR ska läsas och tolkas samt innehåller föreskrifter och allmänna råd om ändring av byggnad.

I avsnittet finns hänvisningar till andra myndigheter, andra föreskrifter från Boverket och EU-förordning.

Avsnitt 1:3 beskriver de allmänna råden som finns i BBR, och hur de bör tolkas. Tillämpningsproblem som följt av de allmänna råden beskrivs närmare under 2.2.1.

Avsnitt 1:6 Terminologi hänvisar till publikationen Plan-och byggtermer 1994, TNC 95. Denna publikation uppdateras inte längre med nya termer. Hänvisningen är därför inte aktuell för termer som tagits i bruk efter 1994 vilket ökar risken för olika tolkningar av begrepp.

4.3.2 Avsnitt 2 BBR – Allmänna regler

För att förenkla tillämpningen krävs en samsyn kring centrala och övergripande begrepp som används i flera delar av byggreglerna. Avsnitt 2 innehåller övergripande regler och beskrivningar som berör samtliga de egenskapskrav som regleras i BBR. Här finns till exempel stöd för vilken typ av dokumentation som en byggnadsnämnd kan begära in.

Reglerna i BBR avsnitt 2 preciserar kraven i 10 kap. 5 § PBL samt 3 kap. 8 och 9 §§ PBF. Avsnittet innehåller föreskrifter men framför allt allmänna råd för

projektering och verifiering, vad som är ett fackmässigt tillvägagångssätt vid projektering och byggherrens ansvar för att ta in erforderlig kompetens.

4.3.3 BBR 3:12 Tillgänglighet och användbarhet på tomter

Möjligheten för personer med funktionsnedsättning att kunna använda byggda miljöer självständigt är en grundläggande fråga. I Sverige gäller FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning sedan år 2009, vilket medför att lagar och offentlig verksamhet ska följa artiklarna i den. Det övergripande syftet är att säkerställa att personer med funktionsnedsättning får sina mänskliga rättigheter i likhet med alla andra samhällsmedborgare.

Enligt PBL gäller kraven på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

Nuvarande reglering

Regler om tillgänglighet och användbarhet på tomter finns i avsnitt 3:12 BBR. De är tillämpningsföreskrifter till 8 kap. 9 § 5 PBL, att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga ska kunna komma fram till byggnadsverk och på annat sätt använda tomten. Kravet gäller om det med hänsyn till terrängen och förhållandena i övrigt inte är orimligt.

Reglerna finns i samma avsnitt i BBR som reglerna om utformning av byggnader och om tekniska egenskapskrav på byggnader.

Förutsättningar i omvärlden och tekniska utmaningar

Varje sektor i samhället ska ta ansvar för sin del genomförandet av funktionshinderspolitiken. Det är tydliggjort genom den strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderspolitiken under 2021–2031, som har beslutats av regeringen. Boverket, som en av 28 myndigheter, får ett uppföljningsansvar och ska årligen följa upp funktionshinderspolitiken utifrån det nationella målet inom sitt ansvarsområde.

I sammanhanget är också det faktum att antalet äldre i befolkningen ökar en betydelsefull förutsättning. Medellivslängden har ökat påtagligt; var femte invånare i Sverige är 65 år eller äldre, och från och med år 2020 kommer antalet invånare över 80 år att öka. Med stigande ålder kommer också nedsatta funktionsförmågor, i varierande grad. Utifrån detta är behovet av fungerande tillgängliga och användbara miljöer uppenbart.

Tillämpningsproblem med den nuvarande regleringen

Det finns alltså redan i lagen en inskränkning av kravets omfattning; om terrängens förutsättningar gör att det blir orimligt att uppfylla kravet så kan undantag göras. Denna bedömning kan vara svår att göra i tillämpningen – när blir det orimligt att uppfylla kravet? I viss omfattning ska tomtens

förutsättningar bedömas redan i samband med att detaljplanen tas fram, men den mer detaljerade utformningen och prövningen görs i samband med bygglov.

I gällande regler enligt 3:12 BBR finns preciserade krav när det gäller exempelvis utformningen av gångvägar. Men även utifrån reglerna i BBR kan det vara svårt att bedöma hur en tillgänglig och användbar utformning uppnås. Terrängen skiljer sig väldigt mycket åt, i Sverige, men även inom samma kommun. Det kan exempelvis handla om nivåskillnader och andra geografiska förutsättningar. Därför behöver reglerna ge utrymme för de unika situationerna i de enskilda fallen. Men det medför samtidigt att kraven inte kan vara så entydiga som man skulle önska för att lätt kunna tillämpas.

4.3.4 BBR 5:72 Åtkomlighet för räddningsinsatser

Avsnitt 5:72 och 5:721 BBR innehåller föreskrifter och allmänna råd till kravet i 8 kap. 9 § 3 PBL att obebyggda tomter som ska bebyggas med byggnader ska ordnas så att de blir framkomliga för utryckningsfordon.

Nuvarande reglering

Reglerna i avsnitt 5:72 BBR preciserar kraven i 8 kap. 9 § 3 PBL. Avsnittet innehåller föreskrifter och allmänna råd om åtkomlighet för räddningsinsatser och räddningsväg. I föreskriften anges att

- byggnader ska vara åtkomliga för räddningsinsatser,
- en särskild räddningsväg ska anordnas om sådan inte finns från gatunätet eller motsvarande, och att
- en räddningsväg ska vara skyltad och ha uppställningsplatser för erforderliga fordon.

I allmänna råd till föreskrifterna anges hur en räddningsväg och uppställningsplats bör utformas när det gäller exempelvis fri höjd, marklutning, bredd, svängradie och bärighet för räddningstjänstens större fordon. I de allmänna råden hänvisas till de regler om bärförmåga för bjälklag som finns i avdelning C, kap. 1.1.1, 11 § i Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:10) om tillämpning av europeiska konstruktionsstandarder (eurokoder), EKS.

I de allmänna råden finns även en del angivna mått som bör iakttas. Det anges att avståndet mellan räddningsfordonens uppställningsplats och byggnadens angreppspunkt bör understiga 50 meter. Vidare anges att om utrymning förutsätts ske med maskinstege eller hävare, bör avståndet från gatan, räddningsvägen eller uppställningsplats till husväggen vara högst 9 meter. Sist hänvisas till att andra förutsättningar kan framgå av kommunens handlingsprogram och

anges att marken bör vara anpassad för utrymning utanför fönster där bärbar stege är tänkt att användas.

Förutsättningar i omvärlden och tekniska utmaningar

Räddningstjänstens utrustning och rutiner för räddningsinsatser, byggnaders konstruktion och sättet att bygga, bo och leva förändras och utvecklas kontinuerligt. Föreskrifterna om framkomlighet för räddningstjänsten måste utformas så att de så långt det är möjligt tar hänsyn till detta och inte förhindrar en lämplig sådan förändring och utveckling eller behöver ändras alltför ofta. Av det skälet bör nya föreskrifter i så stor utsträckning som möjligt inte vara alltför detaljerade eller innehålla konkreta lösningar eller mått.

Tillämpningsproblem med den nuvarande regleringen

Föreskrifterna om åtkomlighet för räddningstjänsten i avsnitt 5:72 BBR har såvitt Boverket känner till inte innehållsmässigt varit mer problematiska att tillämpa än många andra föreskrifter i BBR. Däremot har det rått en oklarhet kring frågan i vilket skede kravet på särskild räddningsväg i avsnitt 5:721 BBR ska tillämpas i PBL:s olika processer.

Reglerna om framkomlighet för räddningstjänsten i 8 kap. 9 § första stycket 3 PBL är nära förknippade med brandskyddskravet i 8 kap. 4 § första stycket 2 PBL och 3 kap. 8 § 4 PBF på att personer ska kunna lämna byggnadsverk eller räddas på annat sätt vid (händelse av) brand genom utrymning via fönster eller balkong. Kravet, som preciseras i avsnitt 5:323 BBR, är ett tekniskt egenskapskrav som byggnadsnämnden inte ska pröva i bygglov. Nämnden ska i stället först senare i samband med startbesked bedöma om kravet kan antas komma att uppfyllas. Anledningen till att kravet ska bedömas först inför startbesked är bland annat att byggnaden invändigt kan utformas på olika sätt för att uppfylla kraven på utrymning. Exempelvis kan särskilt utformade trapphus användas (Tr1, Tr2) som innebär att utrymning med stege inte behövs. Beroende på om lägenheterna har genomgående planlösning eller inte, kan uppställningsplats för stege enbart behövas på ena sidan av byggnaden och inte mot en innergård och så vidare. Denna typ av projekteringsförutsättningar för brandskyddets tekniska utformning ingår inte i bygglovsprövningen. Eftersom utrymningsstrategin normalt är känd i ett tidigt skede och är väsentlig för möjligheten att senare få startbesked är det dock inget som hindrar att byggnadsnämnden upplyser om och diskuterar dessa frågor med byggherren i samband med bygglovet.

Mark- och miljööverdomstolen har nyligen i ett avgörande bekräftat Boverkets tolkning av hur kraven i BBR på särskild räddningsväg ska hanteras i PBL:s olika processer (MÖD 2023-03-08, mål nr. P 12528–21). Om det i samband med ansökan om bygglov framkommer att alternativ utrymning är tänkt att ske från fönster med hjälp av räddningstjänstens höjdfordon och räddningstjänsten

inte har den förmågan så är detta därför inte skäl till att neka bygglov. Byggnadsnämnden bör ändå meddela byggherren om att ett startbesked eventuellt inte kan medges för den valda utformningen. Om det i bygglovsansökan däremot framkommer att byggnaden överhuvudtaget inte kommer att bli tillgänglig för utryckningsfordon är det ett skäl att neka bygglov. Boverket har beskrivit detta närmare i vägledning på Boverkets kunskapsbank.

4.3.5 BBR 8:9 Skydd mot olyckor på tomter

Syftet med nuvarande bestämmelser om skydd mot olyckor i BBR är att begränsa förekomsten och utkomsten av såväl personskador som barnolycksfall.

Nuvarande reglering

Den nuvarande regleringen av skydd mot olyckor på tomter finns i avsnitt 8:9 BBR. Avsnitt 8:9 är indelat i olika delavsnitt utifrån olycksrisk:

- 8:91 Skydd mot fall på tomter
- 8:92 Skydd av öppningar i marken och av inkast
- 8:93 Skydd mot olyckor vid fasta lekredskap på tomter
- 8:94 Skydd mot olyckor vid rörliga anordningar på tomter
- 8:95 Skydd mot drunkning på tomter

Reglerna i avsnittet handlar om skydd mot olycksfall och att personskador ska begränsas. I vissa fall syftar reglerna specifikt på skydd mot barnolycksfall, antingen utanför byggnader där barn kan vistas eller kopplat till andra anläggningar än byggnader.

En relativt stor andel av innehållet i avsnitt 8:9 är allmänna råd. De allmänna råden innehåller i flera avseenden detaljer, mått och värden som definierar en säkerhetsnivå – eller exempel på skyddsanordningar – och konkretiserar själva funktionskravet. Exempel på detta är bestämmelserna om trappor, räcken och ledstänger för skydd mot fall (avsnitt 8:91 BBR) och exempel på lämpliga skyddsanordningar för bassänger (avsnitt 8:951). Hänvisningar till standarder som ett sätt att uppfylla föreskrifternas krav förekommer avseende skydd mot olyckor vid fasta lekredskap på tomter (avsnitt 8:93 BBR) och skydd mot olyckor vid rörliga anordningar på tomter (avsnitt 8:94).

Förutsättningar i omvärlden och tekniska utmaningar

Fall- och drunkningsolyckor svarar årligen för en relativt hög samhällskostnad. Samhällets kostnader inom den specialiserade vården, samt för vård och omsorg i kommunerna, för fallolyckor var mer än 10 miljarder kronor år 2014. För drunkningsolyckor är motsvarande kostnad drygt 300 miljoner kronor årligen,

utifrån beräkningar avseende år 2020⁶. Utöver detta tillkommer produktionsbortfall hos den skadade individen, liksom fysiskt och psykiskt lidande.

Dessutom ökar antalet äldre i befolkningen; var femte invånare är 65 år eller äldre. Från och med år 2020 kommer antalet invånare över 80 år att öka. Med stigande ålder kommer också nedsatta funktionsförmågor, bland annat en ökad risk för fallolyckor. Även om det utifrån statistiken inte med säkerhet går att sluta sig till det totala antalet fall- eller drunkningsolyckor som inträffar utomhus på tomter, framstår som att behovet av skydd mot olyckor i vart fall inte kommer att minska.

Tillämpningsproblem med den nuvarande regleringen

Boverket har tidigare konstaterat att reglerna i sin nuvarande form, med föreskrifter och allmänna råd, hämmar användningen av alternativa lösningar, och därmed utveckling och innovation. I avsnitt 8:9 BBR förekommer exemplifieringar och uppräknningar i såväl föreskrift som allmänna råd, vilket kan verka begränsande både i vad en föreskrift ska avse och hur byggherren kan tillmötesgå kraven.

Vidare förekommer en sammanblandning av de krav som ska prövas i lov och de krav som ska bedömas först inför startbesked. Medan avsnitt 8:9 BBR är tydligt rubricerat till att avse skydd mot olyckor på tomter, ägnas större delen av avsnittet åt vad som i själva verket är krav på säkerhet vid användning av andra anläggningar än byggnader på tomter, exempelvis lekplatser och fasta bassänger. De senare kraven är till skillnad mot övriga krav på skydd mot olyckor på tomt att betrakta som tekniska egenskapskrav.

I avsnitt 8:9 BBR finns även föreskrifter om skydd mot olyckor som gäller rörliga anordningar på tomter. Sådana anordningar omfattas av maskindirektivets säkerhetskrav som införlivats i svensk rätt genom Arbetsmiljöverkets föreskrifter om maskiner samt allmänna råd om tillämpning av föreskrifterna (AFS 2008:3). Föreskrifterna i BBR innebär således en dubbelreglering.

Till skillnad från vad som gäller för exempelvis fasta lekredskap på tomter så saknas det standarder som reglerar anordningar till skydd mot drunkning i fasta bassänger. Sådana skydd bör därför även fortsättningsvis regleras.

---

⁶ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2022): Samhällets kostnader för drunkningsolyckor år 2020, sid 14.

5 Beskrivning av förslaget

I detta kapitel finns en allmän redogörelse av förslaget till nya föreskrifter om krav på tomter med mera, de överväganden som gjorts och vilka förändringar som skett i förhållande till reglerna i BBR. Kapitlet inleds med en övergripande beskrivning av hur den nya regelmodellen har tillämpats och därefter redogörs för bestämmelserna i författningens fem kapitel.

Komplement till denna redogörelse finns i kapitel 8, med författningskommentarer till varje paragraf i författningsförslaget. I bilaga 1 finns två olika typer av jämförelsetabeller i vilka läsaren kan se vilket eller vilka avsnitt i BBR som motsvarar vilken paragraf i Boverkets förslag till nya föreskrifter om säkerhet vid användning av byggnader.

5.1 Författningsförslagets utformning

Boverket har analyserat varje föreskrift och varje allmänt råd i BBR som reglerar tomter och andra anläggningar än byggnader på tomter och tagit ställning till vilka regler som ska finnas med i den nya författningen.

Författningsförslagets struktur har fem kapitel:

- Kapitel 1 Övergripande bestämmelser
- Kapitel 2 Tillgänglighet och användbarhet
- Kapitel 3 Framkomlighet för utryckningsfordon
- Kapitel 4 Skydd mot olyckor
- Kapitel 5 Säkerhet vid användning av andra anläggningar än byggnader

I kapitel 1 finns förslag till föreskrifter om projektering, kontroll och dokumentation, som motsvarar allmänna råd i BBR. Författningsförslaget är allmänt hållet och innehåller inga detaljkrav om hur projektering och kontroll ska gå till.

I kapitel 2–5 finns funktionskrav som tillåter olika lösningar. Kraven är teknisk-, metod- och materialneutrala. Flera av de allmänna råden i BBR kan upplevas som detaljreglerande och finns inte med i författningsförslaget.

Författningsförslaget kan i vissa situationer innebära att kravvärdet justeras upp eller ner i förhållande till BBR, men den sammantagna bedömningen är att kravnivån totalt sett inte förändras. Boverket bedömer att författningsförslaget håller sig inom de kravnivåer som beslutats av riksdagen och regeringen.

Att förslag till specifika lösningar, som finns i allmänna råd i BBR, inte finns i författningsförslaget, ska inte tolkas som en sänkning av kravnivån.

Vissa andra anläggningar än byggnader på tomter ska projekteras och utföras på ett fackmässigt sätt, enligt kapitel 1. Det innebär att byggherrar behöver kunna visa, till exempel i handlingarna från projekteringen, vilka tekniska lösningar som har valts för att motverka de risker som pekas ut i författningsförslaget 1 kap. 7 och 8 §§. De lösningar och arbetsmetoder som tillämpas av byggsektorn i dag och som uppfyller dagens krav ska fortsatt kunna tillämpas. Författningsförslaget tydliggör dock att även andra lösningar kan godtas.

Tre preciseringsnivåer

Enligt den nya regelmodellen kan bestämmelserna ha tre olika preciseringsnivåer: A, B eller C.⁷ Olika bestämmelser inom samma område kan formuleras med olika preciseringsnivåer.

Boverket har formulerat krav med den lägre preciseringsnivån, där Boverket bedömer att det finns möjlighet samt vilja och initiativ hos branschen att utarbeta egna lösningar och verifieringsmetoder.⁸

Flera av bestämmelserna i berörda delar av avsnitt 3, 5 och 8 BBR får redan i dag anses vara rent kvalitativa (preciseringsnivå A). De ger uttryck för vilka egenskaper som ska beaktas och vad som ska uppnås utan att ange mått eller andra storheter. I många bestämmelser anges dock mått eller värden, i föreskrift eller allmänt råd, för att i olika avseenden ge en precisering av vad kravet innebär. Boverket bedömer att de flesta mått och värden i allmänna råd inte ska finnas i författningsförslaget. Ett kvantitativt krav kan bli för skarpt styrande för den enskilda situationen med sina unika förutsättningar. I en annan situation kan ett kvantitativt minimikrav riskera bli otillräckligt för den enskilda situationen. Exempelvis har de allmänna råden till avsnitt 8:91 BBR, med mått för minsta stegdjup i trappa (0,30 meter) och att en trappa bör ha fler än två steg, bedömts vara olämpliga att göra om till föreskrift för alla typer av trappor på alla typer av gångvägar. För att kravnivån ska kunna bli så ändamålsenlig som möjligt är den kvalitativa preciseringsnivån att föredra eftersom den möjliggör en anpassning i varje enskilt fall.

I vissa fall har Boverket emellertid bedömt att det finns ett fortsatt behov av måttsättningar i författningsförslaget (preciseringsnivå C). Ett sådant exempel

---

⁷ Boverkets rapport 2020:31, Möjligheternas byggregler – Ny modell för Boverkets bygg- och konstruktionsregler, s 25 ff.

⁸ Ibid, s. 26.

är avståndet mellan räddningsfordonens uppställningsplats och byggnadens an-greppspunkt.

Enligt regelmodellen kan en lägre preciseringsnivå i de nya reglerna väljas om det finns en vilja och möjlighet hos branschen att utarbeta verktyg med lös-ningar och verifieringsmetoder.⁹ SIS har som ett led i förändringsarbetet startat upp ett arbete kring revidering eller utveckling av nya nationella standarder när det gäller trappor, inklusive trappträcken och ledstänger samt ramper.

Genom branschens initiativ inom dessa områden bedömer Boverket att regle-ringen i dessa avseenden kan formuleras med en lägre grad av precisering.

5.2 Övergripande bestämmelser

5.2.1 Portalparagrafen

Portalparagrafen anknyter till formuleringarna om krav på tomter i 8 kap. 9 § PBL, det tekniska egenskapskravet avseende säkerhet vid användning i 3 kap. 10 § PBF i den del den avser andra anläggningar än byggnader på tomter och kravet på projektering, utförande och kontroll i 10 kap. 5 § PBL.

När det gäller kravet på tomter så gäller att obebyggda tomter som ska bebyggas ska ordnas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- eller land-skapsbilden och till natur- och kulturvärdena på platsen. Tomten ska även ordnas utifrån vissa förutsättningar som preciseras i punkterna 1–6. Boverket skriver föreskrifterna i förslaget utifrån punkterna 3, 5 och 6. I föreskriften tydliggör Boverket föreskrifternas koppling till kravet i lagen. Begreppet tomt är de-finierat i 1 kap. 4 § PBL. Boverket har även bemyndigande att skriva föreskrif-ter till punkt 2, betydande olägenheter för omgivningen eller trafiken inte upp-kommer, men valt att i nuläget inte använda den delen av föreskrifträtten.

När det gäller det tekniska egenskapskravet för andra anläggningar än byggnader på tomter så preciseras det i PBF för att uppfylla kravet i 8 kap. 4 § första stycket 4 PBL, att ett byggnadsverk vara projekterat och utfört på ett sådant sätt att det vid användning eller drift inte innebär en oacceptabel risk för halk-ning, fall, sammanstötning, brännskador, elektriska stötar, skador av explos-ioner eller andra olyckor. I förslaget har Boverket valt att föreskriva om krav på skydd mot olyckor enbart när det gäller vissa andra anläggningar än bygg-nader på tomter. Föreskrifter om krav på skydd mot olyckor vid uppförande och ändring av byggnader regleras i Boverkets författning Säkerhet vid

---

⁹ Ibid, s. 26.

användning av byggnader. Boverket vill med denna hänvisning tydliggöra föreskrifternas koppling till det preciserade kravet i förordningen.

5.2.2 Mindre avvikelser

Här beskrivs hur bestämmelsen om mindre avvikelser bör hanteras i förhållande till övriga bestämmelser. Vidare beskrivs hur behovet av en regel om mindre avvikelser förändras av att författningen har några allmänna råd.

Regler om mindre avvikelser finns i BBR 1:21 och avser endast avvikelser från de föreskrifterna. Enligt denna regel är det byggnadsnämnden som kan medge en mindre avvikelse. Formuleringen i BBR skulle kunna ge intryck av att byggnadsnämnden kan befria byggherren från det fulla ansvaret för att uppfylla de tekniska egenskapskraven i 8 kap. 4 § PBL. Att byggnadsnämnden skulle kunna göra så har inte stöd i PBL.

Den tillskriver dessutom byggnadsnämnden en roll utöver den som ges i PBL. I stället kan nämnden, i den övergripande bedömningen av om byggnaden kan antas komma att uppfylla 8 kap. 4 § 5 PBL, inkludera en bedömning av om byggherren har tillämpat bestämmelsen om mindre avvikelser på ett korrekt sätt. Därför föreslår Boverket att bestämmelsen om mindre avvikelser formuleras om, jämfört med nu gällande regler, även om syftet är detsamma. Den praktiska skillnaden i tillämpningen bedöms bli i det närmaste obefintlig, för både byggherren och byggnadsnämnden.

Ändringen tydliggör att det är byggherren som har ansvaret för att en åtgärd uppfyller alla krav i författningen. Samtidigt är det Boverkets bedömning att det är byggherren som i sin projektering, på ett ansvarsfullt sätt, ska avgöra om det finns skäl att göra en mindre avvikelse från en föreskrift i 1 kap. 6–14 §§ och i 5 kap.

Det är sedan byggnadsnämndens uppgift att inför start- eller slutbesked eller i ett tillsynsärende bedöma om byggherren har tillämpat de tekniska egenskapskraven och möjligheten att göra mindre avvikelser på ett korrekt sätt.

Eftersom författningsförslaget bara innehåller föreskrifter och inga allmänna råd kan föreskrifterna också bli mer rigida. Därför kan behovet komma att öka, av att göra mindre avvikelser från föreskrifterna. Möjligheten finns, under förutsättning att lösningen gör att föreskrifternas syfte uppnås, trots att den formellt strider mot ordalydelsen.

5.2.3 Byggprodukter

Begreppet ”byggprodukter med bedömda egenskaper” ändras till ”byggprodukter med förhandsbedömda egenskaper”. Ändringen förtydligar att byggherren alltid måste bedöma byggprodukters egenskaper. Det blir tydligare att de regler

som särskilt handlar om förhandsbedömda egenskaper gäller just sådana som omfattas av definitionen i 1 kap. 6 § författningsförslaget. Byggprodukter ska ha kända och dokumenterade egenskaper i de avseenden som det har betydelse för att uppfylla kraven i författningen enligt 1 kap. 7 § författningsförslaget. Detta behövs för att byggherren ska kunna bedöma att produkterna är lämpliga att infogas i byggnadsverket. När det gäller specifikt byggprodukter med koppling till tomt så kan det exempelvis handla om fristående ramper och trappor och olika typer av markbeläggning. När det gäller anläggningar på tomt, så kan det exempelvis röra sig om bassänger, lekredskap och avfallsanordningar.

Vid återanvändning eller återbruk kan produkter ha fått förändrade egenskaper via åldring, slitage eller annan påverkan. Frågeställningar kring cirkulärt byggande har visat på behov av att branschen utvecklar standardiserade verifieringsmetoder för produkter som ska återbrukas eller återanvändas.

Läs mer om konsekvenser för cirkulärt byggande i 7.7.1

5.2.4 Termen fackmässigt

I bestämmelserna om projektering, utförande och kontroll finns krav på fackmässighet i projektering och utförande för att säkerställa att den färdiga anläggningen kan antas uppfylla kraven i författningsförslaget.

Kravet om fackmässighet innebär normalt att den som projekterar eller utför arbete ska ha en kompetens som motsvarar vad som kan krävas av en yrkesmässig person inom den aktuella professionen. Vilka kunskaper och färdigheter som behövs, beror på sakområdet och åtgärdens komplexitet. Fackmässighet kopplas avsiktligt inte till någon specifik utbildning eller certifiering. Om byggherren inte själv besitter de kunskaper och färdigheter som krävs för att kunna projektera eller utföra arbetet på ett fackmässigt sätt ansvarar byggherren för att sådan kompetens finns i organisationen.

Fackmässighet kan uppnås till exempel genom att använda vetenskapligt baserade metoder, lämpliga branschstandarder, branschregler eller andra accepterade metoder för att utföra arbetsmoment på ett sakkunnigt sätt. Metoder ska vara tillförlitliga. Den som vill frångå en standard behöver visa att kraven i författningsförslaget ändå kan antas uppfyllas. Detta gör att det krävs transparens och spårbarhet.

Den som projekterar på ett fackmässigt sätt tar fram underlag och utför arbete som gör att andra fackmän kan bilda sig en uppfattning om innehållet, till exempel genom användningen av begrepp och enheter samt genom upplägg och struktur.

Kravet på fackmässighet kan byggnadsnämnden använda för att till exempel begära tydligare handlingar eller avvisa projektering och utförande som inte är tillräckligt kvalificerade för att den aktuella åtgärden ska kunna antas uppfylla de tekniska egenskapskraven vid färdigställandet och över tid. Bestämmelsen förstärker således byggnadsnämndens mandat att begära de handlingar som krävs för en sådan bedömning. Att ställa krav på fackmässighet bidrar därmed också till att tydliggöra rollfördelningen i samhällsbyggnadssektorn.

Begreppet ”fackmässig” finns i Boverkets föreskrifter och allmänna råd om tillämpningen av europeiska konstruktionsregler (eurokoder), EKS och det finns även i äldre byggregler. Samhällsbyggnadssektorn har därmed lång erfarenhet av att hantera författningskrav på fackmässighet. Boverket bedömer att kravet får små ekonomiska konsekvenser samt konsekvenser i fråga om tillämpning.

Tillförlitliga metoder

En förutsättning för fackmässighet i projektering och utförande, är att de metoder som används är tillförlitliga, så att en byggnad kan antas uppfylla de tekniska egenskapskraven vid färdigställandet och över tid. Sådana metoder bygger på kunskap och erfarenhet, och kan till exempel vara utvecklade inom forskning eller inom industrin. Vilken metod och hur den har tillämpats ska framgå av de handlingar som upprättas.

Författningsförslaget pekar inte på någon särskild metod. Till skillnad från BBR hänvisar författningsförslaget inte heller till någon standard från SIS¹⁰, SEK¹¹ eller någon branschsammanlutning. Den organisation som har utvecklat en standard, handbok eller liknande stöddokument, ansvarar som vanligt för innehållet och hur det förhåller sig till byggreglerna. Ansvaret för att ett byggnadsverk uppfyller tomtrakten och de tekniska egenskapskraven vilar på byggherren.

5.2.5 Krav på projekteringen och utförandet

Avsnitt 2 i BBR innehåller allmänna råd om projektering, förundersökning och utförande. I författningsförslaget är motsvarande regler i stället krav på att vissa andra anläggningar än byggnader på tomter ska projekteras och utföras på ett fackmässigt sätt. Detta medför att när projekteringen och utförandet innefattar moment där dimensionering görs genom beräkningar, provningar eller mätningar ska denna dimensionering baseras på tillförlitliga metoder. Likväl ska

---

¹⁰ Svenska institutet för standarder (SIS).

¹¹ SEK Svensk Elstandard.

de kontroller som utförs med hjälp av provning, mätning eller besiktning i den färdiga anläggningen baseras på tillförlitliga metoder.

Tillfälliga skyddsåtgärder vid utförandet

I avsnitten 2.3 BBR finns regler om att bygg-, rivnings- eller markarbetsplatser ska vara ordnade så att tillträde för obehöriga försvåras och så att risken för personskador begränsas. Motsvarande regler finns inte i författningsförslaget. Hur sådana regler ska hanteras utreds för närvarande vidare.

Markarbeten

I avsnitt 2.4 BBR finns regler om markarbeten. Motsvarande regler finns inte i författningsförslaget. Hur sådana regler ska hanteras utreds för närvarande vidare.

5.2.6 Byggherrens kontroller

För att kvalitetssäkra byggprocessen införs bestämmelser om att kontroller ska genomföras, att resultatet ska dokumenteras, hur kontrollerna ska utföras beroende på när i byggprocessen de genomförs samt hur olika typer av kontroller kan kombineras för att säkerställa att kraven uppfylls. Krav på kontroll gäller oberoende av de kontroller som tas upp i kontrollplan enligt 10 kap. 6 § PBL.

Kontroller kan genomföras i tre olika skeden: under projekteringen, under utförandet och i den färdiga anläggningen. Det kan vara tillräckligt att göra kontroller under projektering och utförande eller endast i den färdiga anläggningen.

Kontroll under projekteringen ska säkerställa att dimensionerande förutsättningar, exempelvis vilka laster anläggningen har dimensionerats för, projekteringsmetoder, provningsmetoder och beräkningar är relevanta och redovisade i handlingarna.

Kontroll under utförandet ska säkerställa att arbetet utförs enligt handlingarna från projekteringen. Syftet är bland annat att säkerställa att rätt byggprodukter används och att rätt arbetsmoment genomförs på rätt plats och vid rätt tidpunkt, för att den projekterade lösningen ska kunna utföras.

De kontroller som regleras här ska göras av byggherren oavsett vilka kontroller som regleras i kontrollplanen.

Utöver de kontroller som nämnts ovan finns det en rad kontroller av varierande slag som byggherren och byggherrens entreprenörer behöver göra för att klargöra att kvalitén, omfattningen, utförandet, funktionen med mera är uppfyllt enligt avtalet mellan parterna. Sistnämnda kontroller omfattas inte av PBL,

PBF eller författningsförslaget utan styrs oftast av civilrättsliga avtal mellan parter.

5.2.7 Dokumentation från projekteringen

Byggherren ska inför uppförandet ta fram en dokumentation av projekteringen av anläggningen. Dokumentationen ska redovisa anläggningens förutsättningar och utformning med hänsyn till behovet av skydd mot olyckor i de olika avseenden som reglerna behandlar. Den ska innehålla

1. Beskrivning av anläggningens avsedda användning
2. Vilka krav på skydd mot olyckor som erfordras utifrån den avsedda användningen

5.2.8 Regler om livslängd

I 8 kap. 5 § PBL anges att kraven på byggnaden ska kunna upprätthållas med normalt underhåll under en ekonomiskt rimlig livslängd och i de allmänna råden i avsnitt 2:2 BBR förtydligas vad som menas med ekonomiskt rimlig livslängd.

Författningsförslaget innehåller inga motsvarande bestämmelser som preciserar dessa krav. Därmed överläts det åt byggherren att avgöra vad som innefattas i begreppen normalt underhåll och ekonomiskt rimlig livslängd.

5.3 Tillgänglighet och användbarhet på tomter

Kapitlet beskriver författningsförslagets kapitel 2. Det innehåller bestämmelser som är tillämpningsföreskrifter till kravet enligt 8 kap. 9 § 5 PBL, att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga ska kunna komma fram till byggnadsverk och på annat sätt använda tomten. Kravet gäller om det med hänsyn till terrängen och förhållandena i övrigt inte är orimligt.

Terrängen och förhållandena i övrigt

Redan av 8 kap. 9 § 5 PBL framgår att kravet på tillgänglighet och användbarhet på tomter gäller endast om det med hänsyn till terrängen och förhållandena i övrigt inte är orimligt. Det innebär att kraven i 2 kap. i denna författning inte behöver uppfyllas över huvud taget om terrängen och förhållandena gör att det inte är möjligt inom rimlighetens gränser. Det kan exempelvis vara om det finns stora naturliga nivåskillnader eller andra naturförutsättningar som inte är möjliga eller lämpliga att anpassa.

Vid framtagandet av detaljplan prövas lämpligheten av ett markområde, och vilken eller vilka användningar som kan vara möjliga. Även om tomtkravet i sig inte bedöms inom ramen för planläggning, så möjliggör planprocessen och i slutändan planen att tomtkravet ska kunna uppfyllas på den enskilda tomten i

en lovprövning. Detta genom exempelvis planbestämmelser om markhöjder och in- och utfarter. Vid prövningen av lov inom detaljplaner som är äldre, kan det ibland uppstå svårigheter vid tillämpningen eftersom vad som prövas i planprocessen har varierat över tid.

Kraven gäller inte heller för tomter till byggnader som enligt 8 kap. 6 § PBL är undantagna från krav på tillgänglighet och användbarhet.

Reglerna om krav på tomter skiljs från regler om byggnader

Regler om tillgänglighet och användbarhet på tomter finns i avsnitt 3:12 i BBR. De utgör en del av ett avsnitt som även innehåller krav på tillgänglighet och användbarhet av byggnader, som utformningskrav och tekniska egenskapskrav. Det har en viss påverkan på hur de föreslagna reglerna har strukturerats och formulerats, där förutsättningar som gäller för byggnader delvis har applicerats även på reglerna om tomter. De föreslagna nya reglerna om tillgänglighet och användbarhet på tomter finns i en författning som gäller enbart för tomter och andra anläggningar än byggnader på tomter, där alltså regler om byggnader inte ingår. Detta innebär att förutsättningarna för just tomters tillgänglighet och användbarhet har kunnat regleras mer samlat och konsekvent i förslaget.

5.3.1 Nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga

Kravet på tillgänglighet och användbarhet innefattar personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Exempel på nedsatt rörelseförmåga är nedsatt funktion i armar, händer, bål och ben liksom dålig balans. Personer med nedsatt rörelseförmåga kan behöva använda till exempel rullstol, rollator eller käpp. Exempel på nedsatt orienteringsförmåga är nedsatt syn, hörsel eller kognitiv förmåga (utvecklingsstörning, hjärnskada).

5.3.2 Huvudsakliga förändringar

De huvudsakliga förändringarna i den föreslagna författningen är att reglerna inte är uppdelade efter tomtens olika delar, som de är i avsnitt 3:12 BBR. Bestämmelserna utgår ifrån funktionen, och det medger olika utformningar med hänsyn till förutsättningarna i den aktuella situationen, så länge den funktion som krävs kan uppnås. Vidare har de föreslagna bestämmelserna formulerats med hänsyn till att det är regler som ska prövas i bygglovet och som inte tas upp i byggprocessen.

De föreslagna bestämmelserna innehåller specifika bestämmelser om följande delar:

- dimensionerande mått,
- gångvägar,

- angöringsplatser, och
- parkeringsplatser.

Några avsedda ändringar i sak föreligger inte i förslaget. I korthet består förändringarna av följande.

Regler i BBR som inte införs:

- utformning av belysning och av skyltar (3:1224 och 3:1225), och
- maximalt avstånd till parkeringsplats (del av 3:122).

Bestämmelser i BBR med måttangivelser och detaljregler som inte införs och det blir därför fler bedömningar i det enskilda fallet för byggherren:

- tillgängliga och användbara gångvägar (del av 3:122 BBR),
- utformning av lutande gångvägar (Ramper på tomter, 3:1222 BBR).

Regler om ramper

I BBR anges maximal lutning specifikt för ramper, medan lutningen i en gångväg regleras genom ett krav på att en nivåskillnad som inte kan undvikas ska utjämnas med en ramp. I reglerna i BBR framgår det inte tydligt när en lutande gångväg övergår till att behöva vara en ramp. De föreslagna bestämmelserna innehåller inte några specifika regler om utformning av ramper, utan de innefattas av funktionskravet på gångvägars utformning. Gångvägar behandlas vidare i avsnitt 5.3.4.

Regler om skyltar och om belysning

Bestämmelserna i 3:1224, Belysning för orientering på tomter, och 3:1225, Orienterande skyltar på tomter, BBR, är inte krav på **att** det ska finnas belysning respektive skyltar. Kraven ställs på att belysning och skyltar ska uppfylla vissa krav, där de finns. Men behovet av orienterande skyltar är oftast inte utrett redan inför bygglovet, och motsvarande gäller för belysningen. Det är därför inte ändamålsenligt att dessa delar prövas i bygglovet. Förslaget till författning innehåller därför inte några bestämmelser som specifikt tar upp krav på belysningen eller skyltarna. Vid tillämpningen av förslagets funktionskrav på att tomter, som ska vara tillgängliga och användbara, ska utformas med hänsyn till hur de ska användas och till användningens omfattning, kan ingå att bedöma om orienterande belysning och orienterande skyltar behövs.

5.3.3 Dimensionerande mått

Som förutsättning för att uppfylla de föreslagna funktionskraven på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelseförmåga anges dimensionerande mått enligt 2 §. De dimensionerande måtten ersätter de i allmänna

råd i BBR angivna måtten för vissa utformningar. Genom att ange dimensioneringen som förutsättning, i stället för att ange mått för vissa situationer, medger de föreslagna reglerna att utformningar anpassas till det enskilda fallet.

De mått som utgör dimensioneringen hänför sig till en mindre utomhusrullstol, som även i BBR anges som dimensionerande för tomter. Måtten avser rullstolens utbredning angivet som ett planmått, arean för vändning 360° och fritt mått för en kort passage, exempelvis genom en öppning. Utformning med tillämpning av dessa mått utgör bindande krav.

5.3.4 Förflyttning på tomter

Tillgänglig och användbar förflyttning på tomten regleras genom ett funktionskrav på att det ska finnas gångvägar mellan tillgängliga och användbara entréer till byggnader på tomten och andra tillgängliga och användbara målpunkter på eller i direkt anslutning till tomten. Personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga ska kunna förflytta sig självständigt på gångvägarna.

I Boverkets förslag till föreskrifter om tillgänglighet och användbarhet för byggnader finns krav på att huvudentréer till byggnader ska vara tillgängliga och användbara. Om det är nödvändigt för att uppfylla kravet på tillgänglighet och användbarhet på tomter kan även andra entréer omfattas av kravet på tillgänglighet och användbarhet. Det kan exempelvis vara fallet om kravet på angoringsplats inom 25 meters gångavstånd inte kan uppfyllas till huvudentrén. Då behöver den entré som finns inom avståndet vara tillgänglig och användbar.

Förslaget har också en bestämmelse med preciserade krav på gångvägars utformning. Gångvägar innefattar de markytor eller andra ytor som man förflyttar sig på som gående. En gångväg kan bestå av exempelvis hårdgjorda ytor av olika slag, trappor och lutande ytor. Lutningar i gångriktningen försvårar tillgängligheten och användbarheten, vilket innebär att om man tillskapar lutningar så kan det försämra framför allt för personer med nedsatt rörelseförmåga.

Den lutande delen av en gångväg kan vara utförd som en ramp. Reglerna anger inte någon lutning som är gräns för när vägen ska vara utförd som en ramp. Lutningen på en gångväg får vara som brantast 1:12, och det gäller oavsett om lutningen är en del av exempelvis en hårdgjord yta eller om den är utförd som en ramp. Om det finns en trappa så behöver det även finnas en alternativ väg utan trappa, med högst den maximala lutningen. Det kan dock vara svårt för en del personer att gå på ett lutande plan, så om det finns både trappa och lutande gångväg/ramp blir gångvägen mer tillgänglig och användbar.

Gångvägarna ska också vara jämna och fasta. Det är nödvändigt för att personer som använder rullstol eller rollator ska kunna förflytta sig självständigt.

Det har dessutom påverkan på om en gångväg är säker att använda, men detta regleras i 4 kap. i författningsförslaget.

Även personer med nedsatt orienteringsförmåga ska kunna använda gångvägar självständigt. Det medför att gångvägar behöver vara tydliga i sin disposition och utformning. Med stöd av visuella och taktila kontraster kan gångvägarna upptäckas och följas. En visuell kontrast kan vara att olika markbeläggningar har skillnad i ljushet (mörka eller ljusa plattor exempelvis), och en taktill kontrast kan vara skillnaden mellan ett hårt material och omgivande mjukare beläggning (en hårdgjord gångväg med omgivande gräsytor, till exempel).

5.3.5 Angöringsplatser och parkeringsplatser

För att personer med nedsatt funktionsförmåga ska kunna ta sig till en byggnad på ett tillgängligt och användbart sätt behöver det vara möjligt att komma tillräckligt nära, det vill säga angöra, med en bil. För att en angöringsplats ska kunna fylla sin funktion är det avgörande att avståndet för förflyttningen till en byggnads entré inte är för långt. Boverket har bedömt att risken är stor att avståndet blir för långt vid tillämpningen av reglerna, och att angöringsplatsen därmed inte fyller sin funktion. Därför innehåller förslaget ett krav med ett precist angivet mått för maximalt gångavstånd. Det är avgörande, framför allt för personer med nedsatt rörelseförmåga, för att kunna förflytta sig självständigt. Måttet, 25 meter, är detsamma som finns i BBR.

I BBR gäller även samma maximala mått för parkeringsplatser, som ska kunna ordnas efter behov. I författningsförslaget finns inte något angivet maximalt mått för parkeringsplatser, utan det innefattas av funktionskravet på självständig förflyttning på tomten (3 §). Det är betydelsefullt att avståndet inte är för stort, framför allt för att personer med nedsatt rörelseförmåga ska kunna förflytta sig självständigt. Men genom att inte ange ett specifikt maximalt avståndsmått medges att tomtens utformning kan anpassas till den aktuella situationen, där hänsyn kan tas till tomtens beskaffenhet sammantaget. Då kan exempelvis även nivåskillnader påverka dispositionen, så länge funktionskravet fortfarande uppnås. Om en gångväg med bara små nivåskillnader blir något längre än en väg med större nivåskillnader, så kan den flackare vägen vara bättre sett till tillgängligheten och användbarheten. När måttet för maximalt avstånd till en parkeringsplats ersätts av ett funktionskrav kan alltså avståndet i vissa fall blir något längre. Men för att uppfylla kravet är det avgörande att funktionen uppnås, det vill säga att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga **självständigt** ska kunna förflytta sig.

5.4 Framkomlighet för utryckningsfordon på tomter

Kapitlet beskriver författningsförslagets kapitel 3. Det innehåller bestämmelser som är tillämpningsföreskrifter till kravet i 8 kap. 9 § 3 PBL.

I 8 kap. 9 § 3 PBL anges att obebyggda tomter som ska bebyggas ska ordnas så att det finns anordningar som tillgodoser kravet på framkomlighet för utryckningsfordon. I 3 kapitlet i författningsförslaget preciseras vad som krävs av projektering och utförande för att uppfylla kravet. I författningsförslaget ställs krav på avstånd mellan uppställningsplatser för räddningsfordon och angreppspunkter till byggnader på tomter och på räddningsvägar på tomter. Motsvarande bestämmelse finns i avsnitt 5:721 BBR.

Utgångspunkten i förslaget är att de nya reglerna inte ska innebära någon skärpning eller lättnad i kravnivån jämfört med vad som gäller i BBR. Reglerna i BBR representerar en kunskap och erfarenhet kring olika aspekter när det gäller behoven av framkomlighet för utryckningsfordon på tomter. Reglerna har funnits under många år för att så långt möjligt säkerställa god framkomlighet vid räddningsinsatser.

5.4.1 Huvudsakliga förändringar

Syftet med de nya föreskrifterna är att precisera minimiavstånd mellan uppställningsplatser för räddningsfordon och möjligheterna att göra avsteg från avståndskravet. Ett annat syfte är att uttrycka kravet på räddningsväg och utformningen av dessa som renodlade funktionskrav.

Den föreslagna föreskriften skiljer sig på flera olika sätt från motsvarande regler i avsnitt 5:721 BBR. Innehållet delas upp på tre olika föreskrifter och en del av det tidigare allmänna rådet blir föreskrift. Övriga allmänna råd har inte införts i den föreslagna författningen då de antingen bedömts vara allt för styrande för att göras till föreskrift eller i stället regleras i den föreslagna författningen om säkerhet i händelse av brand. Det är allmänna råd om:

- utformning av räddningsväg och uppställningsplats när det gäller fri höjd, marklutning, svängradie och bärighet,
- tillämpning av europeiska konstruktionsstandarder (eurokoder) i EKS,
- avstånd vid utrymning med maskinstege eller hävare,
- hänvisning till kommunala handlingsprogram, och
- anpassning av mark för utrymning utanför fönster där stege är tänkt att användas.

En skärpning i författningsförslaget är att det allmänna rådet i BBR om minsta avstånd mellan en uppställningsplats för räddningsfordon och de angreppspunkter som ska nås från uppställningsplatsen blir föreskrift. För att tydliggöra vad som avses med ”angreppspunkt” införs en definition i 1 kap. 4 §. Eftersom avståndsregeln blir bindande och den nuvarande möjligheten att göra mindre avvikelser i 1 kap. 3 § i förslaget, inte kommer att gälla för utformningskrav på tomt, införs en möjlighet att göra avsteg från avståndskravet om det föreligger särskilda skäl med hänsyn till byggnadens ändamål eller geografiska förutsättningar.

Kravet på skyltning av räddningsväg i avsnitt 5:721 BBR finns inte med i den föreslagna föreskriften. Det beror på att det är ett tekniskt egenskapskrav som inte ska prövas i bygglov.

5.5 Skydd mot olyckor på tomter

Kapitlet beskriver författningsförslagets kapitel 4. Det innehåller tillämpningsföreskrifter till kravet enligt 8 kap. 9 § 6 PBL, att tomten ska ordnas så att risken för olycksfall begränsas.

Regler om skydd mot olyckor på tomter finns i avsnitt 8:9 i BBR. De utgör en del av ett avsnitt som även innehåller regler för skydd mot olyckor i byggnader och skydd mot olyckor när det gäller vissa andra anläggningar än byggnader på tomter. Det har en viss påverkan på hur reglerna har strukturerats och formulerats, där förutsättningar som gäller för byggnader och andra anläggningar än byggnader delvis har applicerats även på reglerna om tomter. De föreslagna nya reglerna om skydd mot olyckor på tomter införs i en författning som gäller enbart för tomter och vissa andra anläggningar än byggnader på tomter, där alltså regler om byggnader inte ingår. Vidare sker en uppdelning mellan skydd mot olyckor på tomter och skydd mot olyckor när det gäller vissa andra anläggningar än byggnader på tomter. Föreskrifterna införs i förslagets fjärde respektive femte kapitel.

5.5.1 Huvudsakliga förändringar

Föreskrifterna till 8 kap. 9 § PBL om skydd mot olyckor på tomter införs i författningsförslaget till skillnad mot i BBR i ett eget kapitel som inte innehåller föreskrifter om skydd mot olyckor för andra anläggningar än byggnader på tomter. Nytt är också att bestämmelserna utgår ifrån funktionen, vilket medger olika utformningar utifrån förutsättningarna i den aktuella situationen, så länge den funktion som krävs kan uppnås. Vidare har de föreslagna bestämmelserna formulerats utifrån att kraven ska uppfyllas vid prövning av ansökan om bygglov och därmed inte tas upp för bedömning inför startbesked.

Förslaget innehåller bestämmelser om skydd mot olyckor avseende gångvägar på tomter och öppningar i mark på tomter.

Följande regler i BBR om skydd mot olyckor på tomter motsvaras av regler i kapitel 5 i författningsförslaget.

- skydd av inkast,
- skydd vid fasta lekredskap, och
- skydd mot drunkning.

Följande allmänna råd i BBR blir i förslaget till föreskrifter.

- krav på balansstöd i form av ledstång om det behövs för att skydda mot fall.

Följande regler i BBR med vissa detaljregler finns inte med i förslaget.

- exemplifieringen av skyddsanordningarna för öppningar i mark,
- utformning av belysning och av skyltar (3:1224 och 3:1225).

5.5.2 Gångvägar

Tillgänglig och användbar förflyttning på tomten regleras genom ett funktionskrav i 2 kap. 3–4 §§ i den föreslagna författningen och beskrivs närmare i avsnitt 5.3.4. Kraven på tillgänglighet och användbarhet kompletteras genom 4 kap. 1 § punkten 1 i den föreslagna författningen med krav på att gångvägar också ska utformas och dimensioneras så att det går att använda dem på ett säkert sätt. Enligt punkten 2 i den föreslagna föreskriften innebär detta att gångvägar ska ha balansstöd i form av ledstång om det behövs för att skydda mot fall.

Allmänna råd om ledstänger i trappor på tomt finns i avsnitt 8:91 BBR. De syftar till att öka säkerheten och förbättra tillgängligheten för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. I den föreslagna författningen införs ett uttryckligt krav på ledstång som gäller inte bara för trappor och ramper utan för alla gångvägar på tomt.

Sammantaget innebär 4 kap. 1 § punkten 2 i den föreslagna författningen en skärpning av bestämmelsen, jämfört med lydelsen i avsnitt 8:91 BBR. Jämfört med resten av det allmänna rådet i avsnitt 8:91 BBR har den föreslagna bestämmelsen dock en lägre detaljeringsgrad. Exempelvis föreslås inte någon detaljreglering av förhållandet mellan trappstegens höjd och djup.

Införandet av ett uttryckligt krav på ledstång är motiverat med hänsyn till kostnaden för ledstång i förhållande till samhällets kostnader för fallolyckor. Boverket bedömning är också att det allmänna rådet i BBR har tillämpats som

föreskrift, varför införandet av kravet i den föreslagna författningen i praktiken inte bedöms få några omfattande kostnadsmässiga konsekvenser. Detta ska jämföras med samhällets kostnader inom den specialiserade vården, samt för vård och omsorg i kommunerna, för fallolyckor var mer än 10 miljarder kronor år 2014¹². Även om det utifrån statistiken inte går att härleda hur många fallolyckor som sker inom- respektive utomhus, eller i vilken utsträckning ledstångar förhindrar fallolyckor, framstår kostnaden för kravet på ledstång som försvarbar ur ett samhällsperspektiv.

5.5.3 Öppningar i mark

Bestämmelsen om öppningar i mark återfinns i avsnitt 8:92 BBR och har i den föreslagna författningen en ny lydelse som inte omfattar inkast. Det beror på att inkast i första hand syftar på öppningar i avfallsanordningar. Sådana anordningar bedöms vara andra anläggningar än byggnader på tomter. Bestämmelsen om inkast har därför införts i kapitel 5 i författningsförslaget.

I BBR framgår att öppningar ska vara täckta av luckor, galler, trallar eller andra lämpliga skyddsanordningar. Öppningarna kan enligt BBR också avgränsas med skyddsräcken eller liknande. I den föreslagna föreskriften är listan med exempel i BBR ersatt av begreppet hållfasta anordningar. Syftet är inte att innebörden av funktionskravet ska ändras i sak, utan att undvika den alltför snäva tillämpning som kan följa av att uppräkningslistan av skyddsanordningar uppfattas som en uttömmande lista. Med att anordningar används som begrepp avses att det sannolikt behövs någon form av skyddsanordning motsvarande de som räknas upp i motsvarande bestämmelse i BBR. Med att dessa ska vara hållfasta avses att de ska tåla dynamisk påfrestning av en människa.

På tomter där det med hänsyn till användningen förväntas att barn kan vistas ska anordningarna enligt den föreslagna föreskriften utformas så att barn inte kan öppna, lyfta eller ta sig förbi dem. Motsvarande bestämmelse är i BBR utformad på ett något annorlunda sätt. I BBR anges att utanför byggnader där barn kan vistas ska luckor, galler, trallar och liknande utformas så att de inte kan lyftas eller öppnas av barn och så att risken för personskador begränsas. Den föreslagna lydelsen syftar inte till att ändra innebörden i sak, utan till att förenkla och förtydliga funktionskravet i bestämmelsen. Att det i den föreslagna föreskriften anges att den gäller på tomter där det med hänsyn till användningen förväntas att barn kan vistas ska ses som huvudsakligen semantisk

---

¹² Socialstyrelsen. Öppna jämförelser 2017: *En god vård?* Övergripande uppföljning utifrån sex frågor om hälso- och sjukvårdens resultat. Stockholm: Socialstyrelsen; 2018. Hämtad 2023-03-07.

och ett förtydligande av att bestämmelsen i den föreslagna författningen endast avser tomter.

Barn definieras i 1 kap. 5 § som ”personer i förskoleåldern”. Detta innebär alltså att bestämmelsen inte omfattar alla barn upp till 18 år, utan enbart de som omfattas av definitionen.

Tomter där man kan utgå från att barn inte vistas där kan vara industritomter och liknande verksamheter. Ytterligare tomter där det med hänsyn till användningen kan förväntas finnas barn är till exempel vissa verksamheter med tyngre maskiner eller farliga verksamheter, exempelvis flyg- och hamnverksamheter eller dylikt.

Bisatsen så att risken för personskador begränsas har inte införts i den föreslagna föreskriften. Anledningen är att frasen framstår som ett motiv till huvudsatsen; att luckor, galler, trallar och liknande ska utformas så att de inte kan lyftas eller öppnas av barn. Medan användningen av begreppet personskador i motsvarande bestämmelse i BBR måste tolkas som att bestämmelsen också avser andra individer än barn, framstår det som en onödig precisering. Lydelsen i den föreslagna föreskriften – att anordningarna ska utformas så att barn inte kan öppna, lyfta eller ta sig förbi dem – borde medföra att samma utformning också skyddar vuxna individer från att aningslöst öppna, lyfta eller ta sig förbi dem.

5.6 Skydd mot olyckor vid andra anläggningar än byggnader

Kapitlet beskriver författningsförslagets kapitel 5. Det innehåller bestämmelser som är tillämpningsföreskrifter till kravet enligt 8 kap. 4 § 4 PBL, säkerhet vid användning. Föreskrifterna gäller endast skydd mot olyckor vid uppförande av vissa andra anläggningar än byggnader på tomter.

Nuvarande regler om skydd mot olyckor på tomter finns i avsnitt 8:9 BBR. I förslaget finns dessa bestämmelser dels i detta kapitel, dels i kapitel 4 som handlar om skydd mot olyckor på tomter.

Regler om skydd mot olyckor i och i anslutning till byggnader regleras i en annan författning, Boverkets föreskrifter om Säkerhet vid användning av byggnader.

5.6.1 Huvudsakliga förändringar

De huvudsakliga förändringarna är att reglerna i avsnitt 8:9 BBR i förslaget delas upp i två kapitel. Kapitel 4 innehåller föreskrifter om skydd mot olyckor som gäller på själva tomten som sådan. Det är utformningskrav som prövas i

lov. Kapitel 5 innehåller föreskrifter om skydd mot olyckor som gäller för vissa andra anläggningar än byggnader på tomter. Det är tekniska egenskapskrav som inte prövas i lov. Föreskrifterna i kapitel 5 riktar sig i första hand till de som uppför exempelvis, en pool, damm, lekredskap, brunn med mera. Det är åtgärder som generellt är varken lov- eller anmälningspliktiga och därför inte bedöms av byggnadsnämnden annat än i samband med eventuell tillsyn. Vissa bestämmelser ställer krav på särskild utformning av skyddsanordningar när det gäller tomter där det med hänsyn till användningen kan förväntas att barn kan vistas och i samband med detta införs en ny definition i 1 kap. 5 § av vilka som avses med barn i författningsförslaget.

Bestämmelserna i sig utgår ifrån funktionen, och det medger olika utformningar utifrån förutsättningarna i den aktuella situationen, så länge den funktion som krävs kan uppnås.

Författningsförslaget innehåller föreskrifter om följande anläggningar.

- fasta lekredskap och dess underlag
- fasta bassänger avsedda för bad eller simning
- öppningar för utlopp i fasta bassänger
- dammar, fasta brunnar och fasta behållare på tomter som inte är slutna och där vätska förvaras, och
- öppningar i avfallsanordningar.

Regler i BBR som inte införs:

- Föreskriften i avsnitt 8:94 BBR om skydd mot olyckor vid rörliga anordningar på tomter.

Följande formuleringar och ord i motsvarande regler i BBR har förändrats eller inte införts.

- begreppet fast plaskdamm har tagits bort,
- regler om bassängernas utloppsöppningar har införts som en egen föreskrift, och
- uppräkningslistan av exempel på skydd vid öppningar har tagits bort.

Följande allmänna råd i BBR lyfts i förslaget till föreskriftsnivå.

- De allmänna råden om utformning av skydd avseende barnolycksfall på dammar, fasta brunnar och fasta behållare.

Föreskrift om motordrivna anläggningar

Reglerna i avsnitt 8:94 BBR om motordrivna anordningar, dörrar, portar med mera som öppnas eller stängs med motorkraft finns inte med i författningsförslaget. Sådana anordningar omfattas av maskindirektivets¹³ säkerhetskrav som införlivats i svensk rätt genom Arbetsmiljöverkets föreskrifter om maskiner samt allmänna råd om tillämpning av föreskrifterna (AFS 2008:3) och behöver därför inte regleras ytterligare. Den sista delen av föreskriften i BBR omfattar även manuella vipportar och dessa omfattas inte av maskindirektivet. Boverket har valt att inte precisera kraven för sådana anläggningar. Det beror på dels att det är mycket ovanligt att det finns fristående manuella vipportar på en tomt, dels att det inte finns tillräckliga skäl att detaljreglera just dessa anläggningar i jämförelse med många andra anläggningar som inte regleras i Boverkets föreskrifter. De omfattas dessutom av de övergripande kraven i PBL och PBF.

Ofta är de en del av en byggnad och de omfattas då av säkerhetskrav som är kopplat till byggnaden. De är dock en anordning som kan orsaka stora personskador och skulle en situation uppstå när det krävs skydd vid användning i ett enskilt fall, så finns det fortfarande stöd att ställa sådana krav utifrån preciseringen i 3 kap. 10 § PBF, att ett byggnadsverk ska vara projekterat och utfört på ett sådant sätt att det vid användning eller drift inte innebär oacceptabel risk för olyckor genom till exempel klämning eller andra olyckor. Boverket har även övervägt om det är lämpligt att vidga kravet ifrån manuella vipportar, till ett funktionsbaserat krav som gäller för alla fast förankrade rörliga anordningar i stället. Detta anser dock Boverket inte är lämpligt eftersom det är svårt att förutse vilka slags anordningar som kravet skulle träffa och inte något som Boverket har utrett närmare.

5.6.2 Fasta lekredskap och andra fasta anordningar

I avsnitt 8:93 BBR finns regler om fasta lekredskap och deras utformning för att förhindra olycksfall genom bland annat krav på stötdämpande underlag. Till föreskriften finns ett allmänt råd med hänvisningar till olika standarder om utformning av lekredskap och om underlag och provningsmetoder för stötdämpande underlag. Syftet med föreskriften är att minska risken för att människor ska skada sig. Föreskriften är tvådelad. Den handlar både om utformningen av själva lekredskapen och även om utformningen av underlaget om ett fall skulle inträffa.

Boverket anser att den nuvarande föreskriften är tydlig, nödvändig och väl avvägd när det gäller kravnivån och föreslår därför att den behålls. När det gäller

---

¹³ Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/42/EG av den 17 maj 2006 om maskiner och om ändring av direktiv 95/16/EG.

barn är de speciellt utsatta för olycksrisker i hemmiljön och fritidssituationer då de är särskilt sårbara på grund av ofärdig motorik, högre känslighet och begränsad uppfattningsförmåga. Mer än hälften av alla barnolycksfall inträffar i hemmet eller dess närhet. För barn i åldern 4–6 år är fall utomhus från olika lekredskap en vanlig orsak till olyckor.¹⁴ På grund av detta anser Boverket att det även i fortsättningen är motiverat med krav på lekredskap och dess underlag. Boverket gör enbart vissa mindre redaktionella ändringar av föreskriften och därför bedöms det inte uppstå några konsekvenser. När det gäller det allmänna rådet med hänvisningar till olika verifieringsmetoder som i förslaget tas bort, kan den enskilde byggherren som ska uppföra lekredskap behöva lägga mer tid på att verifiera att kraven uppfylls. Kravet i föreskriften är kopplat till att lekredskapen uppförs på en tomt och inte till vem som är ansvarig för lekredskapen. Föreskrifterna gäller på tomt och tomt definieras i 1 kap. 4 § PBL. Detta innebär att alla de lekplatser som uppförs på allmän plats, ofta i kommunal regi, inte omfattas av förslaget.

5.6.3 Fasta bassänger på tomter avsedda för bad eller simning

I avsnitt 8:951 BBR finns regler om att fasta bassänger och fasta plaskdammar ska ha tillfredställande skydd mot barnolycksfall om vattendjupet är 0,2 meter eller mer.

Föreskriften tar även upp att bassängernas utloppsöppningar ska utformas så att risken för olyckor begränsas. Till föreskriften finns ett allmänt råd med förslag på hur ett sådant skydd för bassänger kan utformas och även när utloppsöppningarna bör förses med skydd.

Syftet med föreskriften är att minska risken för att barn drunknar. Boverket anser att den nuvarande föreskriften är tydlig och fortfarande välbehövlig. Under de senaste 100 åren har antalet barn som drunknar minskat med 90 procent.¹⁵ Drunkning är dock den näst vanligaste dödsorsaken för barn i åldern 0–17 år och den vanligaste dödsorsaken bland barn i åldern 1–6 år.¹⁶ Tjugo procent är förskolebarn som omkommit i närliggande grunda dammar, pooler eller vattendrag.¹⁷ Det är alltså vanligare att förskolebarn drunknar i pooler, trädgårdsdammar och andra dammar än vid badplatser. Förklaringar till varför mindre barn drunknar är ofta bristande tillsyn från vuxna. I nästan samtliga fall har dammen eller poolen varit på en granntomt eller en plats där man varit på tillfälligt

---

¹⁴ Boverket (2011): Bygg barnsäkert – i byggnader, på tomter och i utemiljön, s. 16.

¹⁵ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2010): Varför drunknar barn? s. 4.

¹⁶ ibid, sid 8.

¹⁷ ibid, sid 5.

besök, och mer sällan på den egna tomten.¹⁸ En metaanalys gjord på arbeten som studerat inhägnade pooler kontra icke inhägnade har visat att en inhägnad minskar risken för barndrunskningar med 75 %.¹⁹

Det allmänna rådet i BBR kan uppfattas som att det enbart finns två möjliga skydd. Genom att den föreslagna föreskriften utformas som ett funktionskrav, så ger det större möjligheter och incitament för exempelvis branschen att utforma olika skydd. För tillfället finns det, vad Boverket känner till, inga standarder om utformning av poolskydd och inte heller några pågående arbeten att ta fram sådana.

När det gäller utformningen av föreskriften gör Boverket enbart vissa mindre ändringar. Boverket har valt att ta bort begreppet fasta plaskdammar eftersom det omfattas av begreppet fasta bassänger. Det är alltså ingen ändring i sak utan en ändring för att få föreskriften mer funktionsbaserad. I BBR anges även att bassängers utloppsöppningar ska utformas så att risken för olyckor begränsas. I författningsförslaget har denna skrivning lyfts ut och i stället blivit en egen föreskrift. Genom denna uppdelning så tydliggörs de båda kraven i den nuvarande föreskriften. Boverket ser en stor fördel av detta förtydligande då vår uppfattning är att skrivningen kring utloppsöppningarna ofta kommer i skymundan av kravet på skydden till fasta bassänger. Ändringen innebär ingen ändring i sak.

Boverket har även övervägt om det är lämpligt att införa ett ännu mera detaljerat mått för vattendjupet genom att lägga till en ytterligare decimal. Boverket kom dock fram till att detta inte är lämpligt på grund av svårigheten med att mäta vatten på olika platser och då det inte finns några andra säkerhetsmässiga tillräckligt tungt vägande skäl för att göra det.

5.6.4 Öppningar för utlopp i fasta bassänger på tomter avsedda för bad eller simning

I avsnitt 8:951 BBR finns regler om fasta bassänger och deras skydd samt krav på att bassängernas utloppsöppningar ska utformas så att risken för olyckor begränsas.

Till föreskriften finns ett allmänt råd om olika skydd för bassängerna, i fall där hastighets- och flödesdimensionering inte kan ge tillfredsställande säkerhet mot olyckor, bör utloppsöppningarna förses med galler eller dylikt. Föreskriften är tydlig och nödvändig för att säkerställa tillräcklig säkerhet när det gäller kravnivån och Boverket föreslår därför att kravet behålls. Att sätta in en skydd

---

¹⁸ ibid, sid 12.

¹⁹ ibid, sid 19.

mot insugning är en försumbar kostnad, men ger en mycket förbättrad säkerhet. Boverket har valt att i författningsförslaget dela upp den motsvarande föreskriften i BBR i två olika föreskrifter. Delen om utloppsöppningar blir en egen föreskrift. Detta genomförs främst för att med denna uppdelning så tydliggörs de båda kraven i föreskriften. Boverket ser en stor fördel med detta förtydligande då vår uppfattning är att skrivningen kring utloppsöppningarna ofta kommer i skymundan av kravet på skydden till fasta bassänger. I samband med att föreskriften blir en egen föreskrift, gör Boverket enbart vissa mindre ändringar av föreskriften för att förtydliga att det är skador relaterat till människan som nyttjar bassänger som skydden är till för. Det bedöms inte uppstå några konsekvenser.

5.6.5 Dammar, fasta brunnar och fasta behållare på tomter som inte är slutna och där vätska förvaras

I avsnitt 8:952 BBR anges att dammar, fasta brunnar och fasta behållare som inte är slutna, ska ha skydd för att förhindra personskador. Det finns även specialreglering när dessa skydd ska bestå av lock eller galler. De ska då ha betygande hållfasthet och utformas så de begränsar risken för barnolycksfall. Regeln har i förslaget skärpts i förhållande till motsvarande regler i BBR. Till delen av bestämmelsen om dammar, fasta brunnar och fasta behållare, så anges i det allmänna rådet att skyddet mot barnolycksfall är särskilt viktigt. Syftet med bestämmelsen är skydd mot personskador till följd av fall i vätskan.

Det allmänna rådet i BBR om utformning av skydd avseende barnolycksfall är i föreslagen bestämmelse. Detta på grund av barns risk för drunkning och att det i föreskriften redan i dag finns ett krav på att det ska finnas skydd. I och med att det redan finns ett krav på skydd, bör det enligt Boverkets bedömning i vart fall inte bli några större negativa konsekvenser nu när dessa skydd ska utformas så att barn inte kan ta sig förbi dem. Det är en skärpning men även en precisering av att skydden som det redan finns krav på, ska anpassas till den grupp som behöver mest i skydd i samhället, nämligen barn. Drunkning är och den vanligaste dödsorsaken bland barn i åldern 1–6 år.²⁰ Den nya skrivningen blir sådan att dessa anläggningars skydd ska utformas så att barn inte ska kunna ta sig förbi dem. Generellt är drunkningsolyckorna i samhället en stor kostnad då den totala samhällsekonomiska kostnaden för drunkningsolyckor som inträffade i Sverige under 2005 uppgick till 731 miljoner kronor i.²¹ I dessa

---

²⁰ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2010): Varför drunknar barn?, sid 8.

²¹ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2022): Samhällets kostnader för drunkningsolyckor år 2020, sid 14.

kostnader ligger då alla typer av drunkningsolyckor, inte enbart i dammar, brunnar och fasta behållare.

Boverket har även gjort en mindre ändring kring preciseringen av innehållet i bestämmelsen. Innan var skrivningen formulerad ”fall i vattnet eller vätskan”. Förslagen bestämmelse nämner enbart vätska eftersom vatten omfattas av denna skrivning och ingen ändring i sak avses.

5.6.6 Öppningar i avfallsanordningar

I avsnitt 8:92 BBR finns regler om att öppningar och inkast ska vara täckta eller skyddas av andra lämpliga skyddsanordningar. De delas i författningsförslaget upp i två separata föreskrifter. Öppningar i mark regleras i kapitel 4 medan öppningar och inkast i avfallsanordningar regleras i kapitel 5.

Bestämmelsen i 5 kapitlet innebär ingen ändring i sak och syftet är detsamma som i BBR, att hindra att barn fastnar eller faller ner i en avfallsöppning. Det allmänna rådet i 8:92 BBR innehåller inga lösningar på hur föreskriften ska uppfyllas, utan i stället anges det att skydden kan vara i form av luckor, galler, trallar eller liknande. I förslaget tas denna exempeluppräknning inte med utan föreskriften utformas i stället som ett renodlat funktionskrav.

Den föreslagna föreskriften om när skyddsanordningar ska finnas gäller anläggningar på tomter där det med hänsyn till användningen förväntas att barn kan vistas. Denna formulering har valts med avsikt att förtydliga att användningssättet har avgörande betydelse för föreskriftens giltighet.

Med formuleringen ”på tomter där det med hänsyn till användningen förväntas att barn kan vistas” avser Boverket att man i bedömningen bör utgå ifrån att barn förväntas kan vistas på de flesta tomter som finns i vår miljö. Barn definieras i 1 kap. 5 § som ”personer i förskoleåldern”. Detta innebär att skydden ska utformas så att barn i förskoleåldern inte kan ta sig förbi skydden. Detta innebär alltså att bestämmelsen inte omfattar alla barn upp till 18 år, utan enbart de som omfattas av definitionen.

Tomter där man kan utgå från att barn inte vistas där kan vara industritomter och liknande verksamheter. Ytterligare tomter där det med hänsyn till användningen kan förväntas finnas barn är till exempel vissa verksamheter med tyngre maskiner eller farliga verksamheter, exempelvis flyg- och hamnverksamheter eller dylikt.

6 Ikraftträdande och informationsinsatser

Detta kapitel beskriver bland annat ikraftträdande och informationsinsatser, som särskilt regleras i 6 § 7 förordningen om konsekvensutredning vid regelgivning.

6.1 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Den nya författningen föreslås träda i kraft den 1 juli 2024. Samtidigt kommer motsvarande bestämmelser i BBR att upphävas genom en annan författning.²²

Den nya författningens övergångsbestämmelser hänvisar till övergångsbestämmelser i den författning som upphäver de äldre bestämmelserna. Den sistnämnda författningen föreslås ha en övergångstid om ett år, alltså till den 1 juli 2025. Under denna övergångstid kommer det att vara möjligt för byggherrar att välja om de ska tillämpa de nya bestämmelserna eller om de ska tillämpa de gamla upphävda bestämmelserna i BBR.

Hur länge dessa övergångsbestämmelser ska få tillämpas beror på om den åtgärd som utförs kräver bygglov eller anmälan. För lovpliktiga åtgärder gäller att de gamla bestämmelserna i BBR ska få tillämpas om ansökan om bygglov görs före den 1 juli 2025. För anmälningspliktiga åtgärder ska BBR få tillämpas om anmälan görs före den 1 juli 2025. För åtgärder som inte kräver vare sig bygglov eller anmälan ska BBR få tillämpas om arbetena påbörjas före den 1 juli 2025.

Övergångstiden motiveras av att byggherrarna och kommunerna ska få god tid på sig för att ställa om arbetet till de nya förhållandena.

6.2 Informationsinsatser

För att föreskrifterna ska få avsedd effekt vid ikraftträdandet bör informationsinsatser riktas mot reglernas tillämpare. Detta kan ske genom Boverkets ordinarie kanaler – såsom PBL kunskapsbanken och vägledningar – men även genom mer målgruppsanpassade utbildningar och seminarier.

---

²² Se Boverkets förslag till föreskrifter om ändring i Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd, dnr 6640/2022.

7 Konsekvenser

Detta kapitel innehåller en konsekvensanalys av författningsförslaget om krav på tomt och vissa andra anläggningar än byggnader på tomt. Författningsförslaget påverkar de flesta aktörer i samhällsbyggnadssektorn som kommer i kontakt med byggregler, bland annat byggherrar, projekteringsföretag av olika slag, byggentreprenörer, arkitekter, byggprodukttillverkare, fastighetsägare, byggnadsägare, boende och användare av byggnader, andra anläggningar än byggnader och tomter samt kommuner, länsstyrelser, domstolar, och Boverket.

Kapitlet inleds med en redogörelse för konsekvenserna utifrån syftet och målet med författningsförslaget. Därefter följer en beskrivning av konsekvenser för aktörer som särskilt regleras i 6–8 §§ konsekvensutredningsförordningen. Boverket beskriver även konsekvenser för andra aktörer som berörs av författningsförslaget samt effekter för de samhällsmål som Boverket enligt instruktionen särskilt ska beakta.²³

7.1 Övergripande konsekvenser

Målet för Boverkets regelarbete är att författningsförslaget ska ha en tydlig struktur där krav ställs på funktion. Författningsförslaget formuleras som teknik- och materialneutrala verifierbara funktionskrav där delar av det som i dag återfinns som allmänna råd i stället kommer finnas i föreskrift. Författningsförslaget ger bättre förutsättningar för en likvärdig tillämpning eftersom det tydligare framgår vilka krav som ska uppfyllas, snarare än hur man ska eller bör göra.

När föreskrifterna uttrycks som funktionskrav, utan den begränsning som de allmänna rådens normerande roll kan innebära, tydliggörs det att byggherrar får frihet att föreslå egna lösningar som uppfyller föreskrifterna. Det underlättar för dem som vill tillämpa och introducera lösningar som många upplevt svåra att vinna gehör för eftersom de inte nämnts i de allmänna råden. Därigenom främjas kostnadseffektiva lösningar och nytänkande som på längre sikt kan bidra till att förbättra produktiviteten och pressa byggkostnaderna.

Boverket bedömer att författningsförslaget kommer att få begränsade direkta konsekvenser för tillämpningen jämfört med hur de gällande allmänna råden tillämpas i dag. Författningsförslaget utgår från en oförändrad kravnivå. De

---

²³ Förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning samt förordningen (2022:208) med instruktion för Boverket.

beprövade lösningar som ofta tillämpas i dag kommer alltjämt att kunna användas i framtiden.

Direkta kostnadsmässiga konsekvenser för berörda aktörer uppstår framför allt till följd av tid för inläring, anpassning av arbetssätt och kompetensutveckling.

Boverket bedömer att författningsförslaget inte kommer få direkta konsekvenser för människors säkerhet. Författningsförslaget reglerar i grunden samma risksituationer som BBR och innehåller få ändringar med avseende på vilka krav som ställs på tomter och andra anläggningar än byggnader på tomter. I de fall preciseringar av krav saknas behöver byggherrar arbeta med riskanalys i enskilda situationer, något som kan kräva annan kompetens än vad som är fallet med dagens regler.

7.1.1 Renodlade regler underlättar förståelsen

Målsättningen för författningsförslaget är att göra föreskrifterna tydligare och exempelvis har nu alla föreskrifter om tomt samlats på ett ställe. Genom separata författningar för olika krav tydliggörs reglernas syfte och förståelsen underlättas. Författningsslaget kan därigenom ge byggherrar bättre incitament att följa reglerna och utveckla egna lösningar. Förslaget innehåller endast föreskrifter vilket innebär att det blir tydligt vad som är samhällets krav. De allmänna rådens status har uppfattats som oklar. Någon har tolkat råd som bindande krav medan andra har tolkat dem som en valfri rekommendation. Denna osäkerhet försvinner.

Ett exempel på att ett allmänt råd har gjorts till ett tydligt bindande krav är framkomlighet för utryckningsfordon på tomt. I BBR finns ett allmänt råd att avståndet mellan uppställningsplatser för räddningsfordon och angreppspunkter bör vara högst 50 meter. Nu är det i stället ett krav i en föreskrift.

7.1.2 Minskad detaljering ger en ökad flexibilitet

Några bestämmelser som kan verka begränsande har tagits bort, exempelvis hänvisning till specifika tekniska lösningar. Det skapar förutsättningar för en mer flexibel tillämpning av byggreglerna än i dag och förbättrar möjligheterna till teknikutveckling.

De allmänna råd som har tagits bort bedöms principiellt bidra till förenkling av författningen och samtidigt ökade förutsättningar för innovation, vilket är två viktiga mål med författningsförslaget. Ett allmänt råds påverkan på beteende och innovationsmöjligheter varierar med karaktären på rådet. Till exempel kan ett råd som pekar på en viss standard få den oavsiktliga konsekvensen att den utpekade standarden blir normerande. Om standarden innehåller lösningar hämmas motiven för att tillämpa andra lösningar i det enskilda fallet. Med nu

gällande regler finns det en risk för att den alternativa lösningen inte godtas med bland annat merkostnader som följd.

Det finns flera exempel på att detaljer i allmänt råd eller föreskrift har tagits bort, vilket skapar möjlighet för mer situationsanpassade bedömningar och lösningar, se exempelvis krav på gångvägar och fasta bassänger.

7.1.3 Författningen blir mindre omfattande

När de allmänna råden tas bort minskar den totala omfattningen av regler som tillämpare behöver ta del av. Färre regler gör att regelverket blir mer överskådligt.

Hänvisningar till andra myndigheters föreskrifter, standarder och handböcker och de flesta detaljerna i allmänna råden införs inte i författningsförslaget. Även vissa föreskrifter tas bort. Till exempel kravet på skydd mot olyckor vid motordrivna anläggningar eftersom det regleras i annan lagstiftning.

7.1.4 Kunskap och vägledning behöver ges på andra sätt

De allmänna råden har haft en kunskapsöverförande funktion på så sätt att projektörer och byggherrar har fått ta del av historiska erfarenheter från felaktiga utföranden, för att förebygga byggfel. Syftet med de allmänna råden har inte bara varit att skapa förståelse för var kravnivån bör ligga utan också för att förstå ambitionsnivån. Detta sammantaget har gjort det möjligt att jämföra och värdera andra tänkbara lösningar mot varandra. Denna funktion finns inte i det nya författningsförslaget. Samhällsbyggnadssektorn behöver därför tillgoda sig kunskapen på annat sätt.

Handböcker, standarder, branschstandarder-, och branschöverenskommelser kommer att få en viktig roll vid tolkning av byggreglerna. Mycket av detta utvecklingsarbete och förvaltningen av befintlig kunskap förväntas kunna ske via till exempel branschorganisationer. Troligtvis kommer behovet av vägledning öka inledningsvis och Boverket kommer därför tillhandhålla vägledning om författningen.

7.2 Företag

Om författningsförslaget kan få effekter av betydelse för företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt ska konsekvensutredningen, enligt konsekvensutredningsförordningen²⁴, i den omfattning som är möjlig, innehålla en beskrivning av:

---

²⁴ 6–8 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

1. antalet företag som berörs, vilka branscher företagen är verksamma i samt storleken på företagen,
2. vilken tidsåtgång författningsförslaget kan föra med sig för företagen och vad författningsförslaget innebär för företagens administrativa kostnader,
3. vilka andra kostnader författningsförslaget medför för företagen och vilka förändringar i verksamheten som företagen kan behöva vidta till följd av författningsförslaget,
4. i vilken utsträckning författningsförslaget kan komma att påverka konkurrensförhållandena för företagen,
5. hur författningsförslaget i andra avseenden kan komma att påverka företagen, och
6. om särskilda hänsyn behöver tas till små företag vid författningsförslagets utformning.

Författningsförslaget kan beröra alla företag i samhällsbyggnadssektorn som är eller kan bli tillämpare av byggregler.

Olika branscher och företag har olika förutsättningar för att tolka krav, ta fram lösningar som uppfyller dessa och för att ta fram verifieringsmetoder. I detta avsnitt beskrivs hur olika kategorier av företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt kan påverkas, enligt punkt 1–6 ovan.

7.2.1 Byggherrar

Byggherrar är ansvariga för att kraven på tomter och andra anläggningar än byggnader på tomter uppfyller byggreglernas krav. En byggherre kan vara en juridisk eller fysisk person, till exempel ett företag, en kommun, en bostadsrättsförening eller en privatperson. Konsekvensbeskrivningen i detta avsnitt har företag som utgångspunkt men konsekvenserna kan generaliseras till alla aktörer som bebygger en obebyggd tomt eller uppför en annan anläggning än byggnad på en tomt. Konsekvensernas betydelse kan dock variera beroende på organisationens storlek och professionalitet samt ett specifikt projekts egenskaper.

Under de senaste tre åren har byggherrar i genomsnitt genomfört cirka 13 900 byggprojekt där nya byggnader uppförts.²⁵ Tabell 1 ger en översikt av den totala populationen företag som kan verka som byggherre och beställare.

---

²⁵ Uppgifterna för bostadshus innefattar såväl flerbostadshus som småhus, dock inte fritidshus.

Tabell 1. Antal företag som kan verka som byggherre och beställare efter storleksintervall

Företagsstorlek (antal anställda)	Antal företag*	Fördelning %
0	76 017	90,1
1–4	6 504	7,7
5–9	849	1,0
10–19	429	0,5
20–49	314	0,4
50–99	134	0,2
100–199	66	0,1
200–499	41	0,0
500+	6	0,0
Totalsumma	84 360	100

* SCB SNI 2007. 68 100 handel med egna fastigheter, 68 201 fastighetsbolag, bostäder, 68.202 fastighetsbolag, industrilokaler, 68.203 fastighetsbolag, andra lokaler, 68.209 övriga fastighetsbolag, 68.320 fastighetsförvaltare på uppdrag.²⁶

Byggherrens ansvar betonas

Författningsförslaget medför ingen förändring av byggherrens ansvar men rollfördelningen mellan byggherren och byggnadsnämnden tydliggörs när byggherrens ansvar betonas.

När det gäller kraven på skydd mot olyckor vid uppförande av vissa andra anläggningar än byggnader på tomter så är det definitionsmässigt frågan om tekniska egenskapskrav som inte prövas i bygglov. Beroende på om de ingår i en lov- eller anmälningspliktig åtgärd så bedöms de antingen inför startbesked om de kan antas komma att uppfyllas eller i samband med en eventuell tillsynsprovning. Ansvaret för att uppfylla dessa krav har byggherren.

Författningsförslaget **Övergripande bestämmelser** tydliggör att byggherren har ansvaret för att en åtgärd uppfyller samtliga krav i författningen. Samtidigt bedömer Boverket att byggherren i sin projektering också ska avgöra om det går att göra en mindre avvikelse från en föreskrift.

Verksamhetspåverkan och produktionskostnad

Författningsförslaget tydliggör att byggherrar ska ges utrymme att föreslå andra lösningar än de som presenterats i BBR:s allmänna råd. Genom att förslaget inte pekar på någon särskild standard, ökar möjligheten för byggherrar att använda andra fackmässiga metoder och lösningar än de som förekommer i de standarder som har angivits i BBR.

²⁶ SCB, Företag (FDB) efter näringsgren SNI2007 och storleksklass. År 2008 - 2022. PxWeb (scb.se). Hämtad 2023-02-20.

Skärpning av kravet på balansstöd i form av ledstång, från allmänt råd i BBR till funktionskrav i den föreslagna föreskriften, medför i teorin en ökad produktionskostnad. Dock förefaller merparten av byggherrarna redan i dag följa det allmänna rådet som om det vore en föreskrift, varför konsekvensen av skärpningen bedöms vara försumbar. Boverket har inte heller i övrigt identifierat någon ökning av produktionskostnader som direkt konsekvens av författningsförslaget.

Omfattningen av en eventuell efterfrågeförändring avseende lösningar - och därmed kostnadsförändring – är inte möjlig att kvantifiera eftersom det inte går att förutsäga byggherrarnas framtida beställarbeteende. På kort sikt är dock bedömningen att skillnaden i efterfrågeförändring på alternativa lösningar inte blir särskilt omfattande eftersom regelförändringarna i huvudsak är att bestämmelser i allmänna råd, till exempel måttangivelser, antingen tas bort eller blir föreskrift. Det vill säga, förändringarna i sak är små. Uppskattningsvis blir det på kort sikt därför bara marginell kostnadspåverkan som effekt av förslaget.

På lång sikt är en kvalitativ bedömning att en successiv efterfrågeförändring kommer att ske som följd av att reglerna blir mindre detaljstyrande. Författningsförslaget kan därför indirekt bidra till mer innovation och nya lösningar, vilket i sin tur kan sänka produktionskostnaderna och öka kostnadseffektiviteten. Eftersom sådana effekter beror på osäkra – och frivilliga - beteendeförändringar i framtiden är de inte möjliga att beräkna.

Vissa regler i förslaget har gjorts till renodlade funktionskrav, vilket bedöms skapa större möjligheter att utforma lösningar som uppfyller kraven. Funktionsregler, särskilt om de saknar nivåsättande precisering, kan dock bli otydligare vilket på kort sikt kan leda till högre kostnad för regeltillämpning eftersom tidsåtgången för tolkningsarbete blir större. Den byggherre som vill, kan som följd av funktionskrav dock lättare planera sin verksamhet och disponera sina resurser på ett sätt som bättre passar den enskilda byggherren, i stället för att styras av allmänna råd. Ekonomiskt innebär det mer effektiv resursanvändning i företagen och i förlängningen möjlighet till mer ändamålsenliga och därmed mer kostnadseffektiva lösningar, vilket även kan gynna byggherrarnas kunder och hyresgäster.

Administrativa kostnader

Enligt författningsförslagets kapitel 1 – Övergripande bestämmelser – ska byggherren dokumentera sin projektering och sina egenkontroller, om det inte är uppenbart att det inte behövs. Motsvarande bestämmelser i BBR preciseras i ett allmänt råd. Kravet gäller för alla tekniska egenskapskrav. Principiellt kan detta betraktas som en kravskärpning som kan leda till högre kostnader för dokumentation.

Enligt Boverkets bedömning tillämpas allmänna råd i hög utsträckning när det gäller uppförande av ny byggnad och vid större ändringar, till exempel ombyggnad. Det är svårt att vidta lov- eller anmälningspliktiga åtgärder utan dokumentation om att kraven uppfylls på något sätt, så generellt bedömer Boverket att författningsförslaget innebär små höjningar av dokumentationskostnaderna. Kunskapsnivån höjs med preciserade krav och uppmärksammar byggnadsnämnderna på att dokumentation ska lämnas in.

Det bör påpekas att det i BBR:s allmänna råd, i flera sammanhang, klargörs hur betydelsefull dokumentation är i samband med projektering, utförande och egenkontroller. Branschen är medveten och normalt van att hantera dokumentation som ett obligatoriskt moment i byggprocessen, även om det inte funnits föreskrifter. Det finns därför anledning att anta att konsekvenserna av den formella kravhöjningen blir bli små.

I de få fall det kan bli kostnadsökningar gäller det främst de företag som i dag inte dokumenterar sin projektering och resultatet av de genomförda kontrollerna. Det har inte varit möjligt att beräkna dokumentationskostnaden, bland annat för att komplexiteten i byggprojekt är mycket varierande och att kostnaden påverkas av alla egenskapskrav, inte bara för tomter och säkerhet vid användning.

Boverket bedömer att både byggherrar och byggnadsnämnder redan i dag tillämpar principen att dokumentation inte behöver upprättas ifall det är uppenbart onödigt. De ekonomiska konsekvenserna i denna del bedöms därför bli små.

Tidsåtgång för regeltillämpning

Författningsförslaget innehåller färre bestämmelser än BBR och innebär i många delar en förenkling som på sikt kan bli tidsbesparande.

På kort sikt kan det ta längre tid att arbeta med en ny regelstruktur, jämfört med den gamla som är väl inarbetad. Den information som i dag finns i allmänna råd blir utspridd på flera källor och informationssökning kan ta längre tid inledningsvis. För professionella byggherrar och deras underleverantörer bör detta inte orsaka någon merkostnad eftersom de redan använder standarder, branschvägledningar och interna riktlinjer samt känner till kravnivåerna i PBL och PBF.

På längre sikt finns det möjlighet till tidsvinster eftersom författningsförslaget bland annat kommer innebära att; överblickbarheten ökar när onödiga regler upphävs och textmängden minskar, där de allmänna råden höjs till föreskrift tydliggörs kravnivån, tillgången till författningskommentarer kommer tillsammans med vägledning hjälpa tillämparen att snabbare förstå innehållet och

tillämpa föreskrifterna, tydligare krav på dokumentation och projektering kommer bidra till kortare handläggningstider hos byggnadsnämnderna samt öka förutsättningarna för effektiv drift och underhåll.

Boverket kommer att anpassa och utveckla de vägledningstexter som finns till föreskrifterna. Syftet är primärt att främja kvalitet och regelefterlevnad, men med vägledningen bör det även gå fortare att använda och tolka föreskrifterna.

Det har inte varit möjligt att beräkna tidsåtgång för tillämpning av regler i faktiska tal, varken för nollalternativet eller för författningsförslaget. Skälet är att det inte går att isolera tomt- och säkerhetskravens påverkan på tidsåtgång från andra faktorer som påverkar tidsåtgång, till exempel tillämning av andra krav och tekniska egenskapskrav. Tidsåtgången påverkas även av en byggnads komplexitet och kompetensen hos den som projekterar. En kvalitativ bedömning är att det sannolikt är stor variation eftersom en byggherre kan vara allt från en privatperson som använder reglerna för första gången, till en stor fastighetsutvecklare med egna eller upphandlade experter. Det är även stor skillnad i tidsåtgång beroende på om det är en mindre byggåtgärd som bara träffas av några tekniska egenskapskrav jämfört med ett större projekt som träffas av alla tomtkrav, utformningskrav och tekniska egenskapskrav.

Kompetensutveckling

Byggherrar kommer att behöva kompetensutveckling i hur det nya regelverket fungerar, inte enbart för föreskrifterna om tomt med mera. Kostnaden för kompetensutveckling kan inte beräknas på grund av att byggherrar är en heterogen grupp med olika behov, se tabell 1. Ett räkneexempel presenteras dock som bygger på att det behövs åtminstone en halv dags utbildning per anställd för de som jobbar med regeltillämpning.²⁷

Den som vill arbeta på samma sätt som med BBR kommer att kunna göra det även med det nya författningsförslaget. De nya reglerna underlättar för de som till exempel inte vill följa en viss standard som BBR har hänvisat till. Den som vill använda andra lösningar och metoder än de som angivits i allmänna råd och standarder behöver utveckla sin kompetens.

Byggherrar som inte har dokumenterat projektering och egenkontroller behöver troligen lägga mer resurser på kompetensutveckling inom området, särskilt

---

²⁷ En årsarbetstid är ungefär 1900 timmar och en halv dags utbildning antyder att kostnaden per företag i relativa tal inte blir betungande. Kostnaden för arbetsgivaren kan dock vara högre än den faktiska lönekostnaden eftersom produktionsvärdet av en arbetstimme i normalfallet är högre än lönekostnaden. Om en anställd arkitekt som exempel kostar 500 kronor per timme för total lönekostnad men företaget kan fakturera 1 100 kronor per arbetstimme, så är företagets alternativkostnad, det vill säga utelivens intäkt, för en halv dags utbildning 4 400 kronor att jämföra med lönekostnaden på 2 000 kronor.

om uppgifterna ska utföras av byggherren själv. Boverket har inte kunnat uppskatta denna kostnadsökning men den är tillfällig och begränsad.

Utöver formell kompetensutveckling blir det en period av successiv inläring av de nya reglerna vilket under en begränsad period kan innebära produktivitetstförluster. Effekten kan inte beräknas eftersom den förklaras av flera okända faktorer. Boverket bedömer dock att den sammanlagda kostnaden för kompetensutveckling och inläring för kollektivet byggherrar inte leder till några negativa nettokonsekvenser eftersom förslaget på sikt skapar möjligheter för företag att höja sin produktivitet på ett sätt som försvåras av nuvarande författningsmodell.

Konsekvenser för små och medelstora företag

Byggherreföretag är i hög utsträckning små företag vilket framgår av tabell 1 ovan. Tabellen visar en översikt av storleken på företag som utvecklar byggprojekt och förvaltar fastigheter.

Författningsförslaget innebär tydligare och i formell mening ökade krav på att dokumentera byggprocessen och en något större administrativ påлага för byggherrar. I små företag är det i större utsträckning samma person som ansvarar för att sköta såväl administration, som till exempel försäljning eller andra arbetsuppgifter med högre förädlingsvärde. Därför blir alternativkostnaden, för extra administrativa kostnader, relativt betraktat, större för små byggherrar,

Små byggherrar behöver i högre utsträckning förlita sig på extern kompetens – i såväl projekteringsskedet som utförandeskedet – för att genomföra och dokumentera kontroller. Boverket bedömer att den nya författningen kan medföra att fler arbetsuppgifter under projekteringen kommer behöva göras av en expert. Små företag kommer därför i högre grad än tidigare att behöva köpa in expertkompetens av exempelvis arkitekter. Detta medför i någon mån ökade kostnader för kollektivet små företag.

Privatpersoner som byggherrar

Många byggnader, framför allt småhus, uppförs av privatpersoner för egen räkning och eget bruk. I genomsnitt har cirka 7 500 styckebyggda småhus samt cirka 2 700 fritidshus per år uppförts de senaste fem åren, enligt antalet sökta bygglov.²⁸

Privatpersoner har samma ansvar som övriga byggherrar när det gäller att uppfylla byggreglerna. Privatpersoner saknar ofta professionell kompetens och många behöver anlita professionella projektörer när de behöver projektera.

---

²⁸ Uppgift från SCB, avser 2018–2022.

Boverket bedömer att förslaget får störst konsekvenser för de byggherrar som inte räknar med att projekteringen ska utföras fackmässigt eller inte själva kan avgöra när något är fackmässigt projekterat.

Bostadsrättsföreningar som byggherrar

Det finns cirka 23 000 bostadsrättsföreningar i Sverige. Bostadsrättsföreningar är sällan involverade i början av ett byggprojekt. I situationer när en bostadsrättsförening gör en åtgärd som omfattas av byggreglerna kan dessa påverkas av författningsförslaget. Konsekvenserna för bostadsrättsföreningar bedöms dock vara begränsade i dessa situationer.

Kommunen och regionen som byggherre

Kommuner och regioner kan påverkas i rollen som byggherre vid bebyggelse på obebyggda tomter och vid anläggning av andra anläggningar än byggnader på tomter. När det gäller kommuner och regioner som byggherrar innebär det samma konsekvenser som har beskrivits för andra byggherrar.

Staten som byggherre

Konsekvenserna av författningsförslaget som beskrivs för byggherrar gäller även för staten som byggherre.

7.2.2 Byggtreprenörer och installatörer

Kostnadsförändringar som kan uppstå påverkar i huvudsak byggherren. Konsekvenserna för byggtreprenörer och installatörer styrs av byggherrarnas beteende när de nya föreskrifterna träder i kraft.

Tabell 2 nedan visar storleksfördelningen bland de företag som är verksamma inom byggtreprenad och installation.

Tabell 2. Antal företag som kan verka som byggtreprenörer eller installatörer efter storleksintervall

Företagsstorlek (antal anställda)	Antal företag: entreprenörer och installatörer*	Fördelning %
0	49 662	59,1
1–4	23 620	28,1
5–9	5 550	6,6
10–19	3 082	3,7
20–49	1 680	2,0
50–99	341	0,4
100–199	97	0,1
200–499	43	0,1
500+	21	0,0
Totalsumma	84 096	100

*Uppgifter för 2022 SNI2007 avser 41 200 entreprenörer för bostadshus och andra byggnader, 43.210 elinstallationsfirmor, 43.221 rörfirmor, 43.222 ventilationsfirmor, 43.229 övriga vvs-firmor, 43.290 andra bygginstillationsfirmor, 43.320 firmor för byggnadssnickeriarbeten, 43.390

andra firmor för slutbehandling av byggnader, 43.911 byggnadsplåtslagerier, 43.912 andra entreprenörer för takarbeten, 43.999 diverse övriga specialiserade bygg- och anläggningsentreprenörer.

Det är vanligt att totalentreprenad tillämpas som entreprenadform i byggprojekt. Vid en totalentreprenad har entreprenören ansvar för att det som projekteras och utförs har den funktion som byggherren (ofta tillika beställare) och entreprenören har avtalat om. Vid totalentreprenader kan författningsförslaget därmed få konsekvenser för totalentreprenörens kostnader i fråga om val av metod, teknik, material, arbetsformer samt tidsåtgång.

I fråga om utförandeentreprenader torde det inte bli fråga om några stora skillnader för entreprenören eftersom byggherren (ofta tillika beställare) redan projekterat och tagit fram den lösning som entreprenören sedan offererar och utför.

Administrativa kostnader

I den mån byggentreprenörer får fler administrativa uppgifter är det fråga om att byggherren överlåter dem via avtal, till exempel att dokumentera kontroller. De administrativa kostnaderna kommer liksom i dag att belasta byggherrarna.

Kompetensutveckling

Byggentreprenörer, i de fall de uppdras av beställaren att föreslå, utforma eller projektera nya metoder och lösningar, behöver använda arbetstid åt att sätta sig in i föreskrifterna och lära sig att tillämpa dem. Mer kompetensutveckling kan behövas om byggherrar efterfrågar nya metoder och lösningar, vilket är en indirekt konsekvens av författningsförslaget.

Konsekvenser för små och medelstora företag

Tabell 2 ovan visar storleksfördelningen bland de företag som är verksamma inom byggentreprenad och installation.

Konsekvenserna för små och medelstora byggentreprenörer och installatörer bör bli begränsade jämfört med stora företag. Små företag har dock sämre möjligheter att erbjuda kompetensutveckling, eftersom utbildningstid innebär ett intäktsbortfall som har större relativ betydelse för dessa företag.

7.2.3 Projektörer och kontrollansvariga

Tabell 3 nedan visar storleken på de företag som är verksamma inom byggprojektering, det vill säga utvecklare av byggprojekt, arkitekter och tekniska konsulter. Sektorn omfattar relativt få företag och en övervägande andel är småföretag.

Tabell 3. Antal företag som kan verka som projektör efter storleksintervall

Företagsstorlek (antal anställda)	Utvecklare av byggprojekt	Fördelning %	Arkitektkontor	Fördelning %	Andra projektörer*	Fördelning %
0	666	79	2 995	70	14 627	63
1–4	138	16	973	23	7 136	31
5–9	19	2	138	3	715	3
10–19	15	2	91	2	470	2
20–49	4	0	62	1	275	1
50–99	1	0	15	0	65	0
100–199	2	0	6	0	27	0
200–499	1	0	2	0	20	0
500+	0	0	1	0	13	0
Totalsumma	846	100	4 283	100	23 348	100

* 71.121 tekniska konsultbyråer inom bygg- och anläggningsteknik, 71.124 tekniska konsultbyråer inom energi-, miljö- och vvs-teknik, 71.129 övriga tekniska konsultbyråer, 71.200 tekniska provnings- och analysföretag.²⁹

Författningsförslaget leder till högre krav på kompetens och mer ansvar för byggherrar. Till exempel ökar krav på förmåga inom riskanalys. Förslaget har ett tydligt krav på byggherren att endast tillämpa fackmässiga metoder vid projektering. Det kan leda till ett ökat behov och därmed ökad efterfrågan på extern expertkompetens när det gäller tomters utformning och skyddet mot olyckor på vissa andra anläggningar än byggnader på tomter. Kontrollansvariga kan få en mera omfattande roll med att ta fram och presentera nya lösningar för byggnadsnämnden inför det tekniska samrådet i de ärenden då det krävs.

På längre sikt kommer de kontrollansvarigas arbetsmetoder att behöva anpassas till de nya förutsättningarna, givet att byggherren önskar avvika från nuvarande lösningar.

Administrativa kostnader

Boverkets bedömning är att professionella aktörer redan i dag dokumenterar på ett sådant strukturerat sätt att författningsförslaget inte förväntas medföra några ökade administrativa kostnader.

Kompetensutveckling

Projektörer och kontrollansvariga behöver sätta sig in i och lära sig att tillämpa de nya föreskrifterna. De kan också behöva kompetensutveckling om

²⁹ Avser 2022, SNI 2007-koder.

bygggherrar efterfrågar nya metoder och lösningar. Se 7.2.1 för en närmare beskrivning av behovet av kompetensutveckling.

Kontrollansvariga behöver gå utbildningar för att kunna certifiera sig. Kontrollansvariga som redan är certifierade kan ha behov av att utbilda sig i de nya föreskrifterna för att lättare kunna hantera de nya föreskrifterna. Utbildningsföretag kommer att se ökad efterfrågan på sina tjänster.

Konsekvenser för små och medelstora företag

Tabell 3 visar storleken på de företag som är verksamma inom byggprojektering, det vill säga utvecklare av byggprojekt, arkitekter och tekniska konsulter. Sektorn omfattar relativt få företag och en övervägande andel är småföretag. Över 90 procent av företagen har fyra eller färre anställda.

Författningsförslaget kan medföra en ökad efterfrågan på arkitekter och tekniska konsulter, framför allt från mindre bygggherrar som inte har kompetens inom byggregler. Om det uppstår en beteendeförändring som innebär att fler vill använda metoder som frångår de som i dag anges i allmänna råd och standarder kan det öka efterfrågan på projektörer och arkitekter som utvecklar metoder som på ett mer kostnadseffektivt sätt kan användas för att uppfylla kraven på säkerhet. Därigenom kan verksamhetsförutsättningarna förändras för ett stort antal mindre utvecklare av byggprojekt, arkitekter och tekniska konsulter.

Deltagande i standardiseringsarbete kan innebära konkurrensfördelar för ett företag. I arbetet med att ta fram och förvalta standarder har små projekteringsföretag en nackdel jämfört med stora företag. Små företag har en högre alternativkostnad för att delta i standardiseringsarbete. Därmed är kostnaden i relativa termer högre för små företag än för stora företag.

7.2.4 Byggmaterialtillverkare och småhustillverkare

Byggmaterial utgörs av ett stort antal produktmarknader, som kan vara råvaror (till exempel grus och ballast), mer förädlade råvaror (betong och cement), sammansatta produkter med viss förädlingsgrad (fönster och prefabricerade betongelement) samt mer bearbetade komponenter och byggsystem (installationsmaterial, fasadsystem och prefabricerade system).

Byggsektorn i Sverige använder ungefär 50 000 enskilda byggprodukter. Förutom att byggprodukterna är många, genererar de också stora värden.³⁰

---

³⁰ Den totala tillförseln av byggmaterial till den svenska marknaden uppgick till cirka 225 miljarder kronor 2016 inklusive anläggningar samt underhåll och köp av byggmaterial som görs av konsumenter i byggmaterialhandeln. Kommittén för modernare byggregler (SOU 2018:51), Resurseffektiv användning av byggmaterial.

Byggmaterial utgör enligt faktorprisindex mellan 31 och 34 procent av de totala byggkostnaderna.

Det finns cirka 4 000 företag inom byggmaterialtillverkning i Sverige. Dessa erbjuder allt från bulkprodukter (till exempel ballast) till hela konstruktionssystem (till exempel prefabricerade byggnadsdelar) och har olika produktionsförsättningar. Byggmaterialtillverkare kan vara såväl små lokala företag som stora internationella företag.

Det går inte på ett meningsfullt sätt uppskatta antalet företag som kan påverkas på olika byggmaterialmarknader. Enligt SCB:s företagsdatabas finns det dock cirka 500 företag inom kategorin monteringsfärdiga trähus varav cirka 300 inte har någon anställd. Branschorganisationen TMF har cirka 100 medlemsföretag som tillverkar bland annat små- och flerbostadshus i trä. Dessa företag har knappt 7 800 anställda.

Boverket bedömer att direkt påverkan av förslaget blir begränsad för tillverkare av byggmaterial och småhus. Anledningen är att byggnader i allt väsentligt ska uppfylla samma samhällskrav som med nuvarande regler. Påverkan sker främst indirekt om byggherrarnas efterfrågan på produkter och material förändras som effekt av författningsförslaget. Enskilda måttsättningar som finns i BBR men som inte finns i författningsförslaget kan få betydelse för hur småhustillverkare kan utforma sina produkter.

Verksamhetspåverkan och ekonomiska konsekvenser

På lång sikt kan författningsförslaget bidra till att byggherrarnas efterfrågan förändras. Tillverkare av byggprodukter behöver då möta en förändrad efterfrågan om de vill behålla eller förbättra sin marknadsposition. Efterfrågan på nya lösningar kan innebära att produkter behöver anpassas för att motsvara byggherrarnas krav. I sådant fall kan det innebära större inkomster för de produkttillverkare som förmår möta efterfrågan. Mer ändamålsenliga lösningar kan innebära mer specialiserade produkter som har högre förädlingsvärde, vilket är gynnsamt för en produkttillverkare. Ett exempel är reglerna för fasta bassänger som blir mindre detaljerade, vilket skapar större möjligheter till anpassning i det enskilda fallet. I vilken grad det kommer att ske i framtiden går inte att uppskatta och därmed inte att kvantifiera.

Kompetensutveckling

Författningsförslaget medför inga konsekvenser på kort sikt som innebär att byggmaterialtillverkare behöver lägga tid på kompetensutveckling. På längre sikt kan dock byggmaterialtillverkarnas och småhustillverkarnas behov av kompetensutveckling påverkas. Det beror på om byggherrarnas efterfrågan på alternativa lösningar förändras och som en följd av det efterfrågan på produkter och småhus med andra egenskaper.

Konsekvenser för små och medelstora företag

Konsekvenserna av förslaget skiljer sig inte nämnvärt beroende på storleken på företaget som tillverkar byggmaterial eller småhus. I likhet med andra sektorer har dock små aktörer högre alternativkostnad än stora företag vilket kan påverka konkurrensen. I den mån beställare till följd av förslaget ändrar beteende och exempelvis vill ha mer utförliga produktspecifikationer, kommer de mindre materialtillverkarna ha något sämre förutsättningar att anpassa sig alternativt högre relativ kostnad för att anpassa sig.

7.2.5 Andra kostnadsförändringar

De totala bygginvesteringarna i bostäder och lokaler var ca 500 miljarder kronor 2021 eller knappt 10 procent av BNP.³¹ Förutom Boverkets byggregler finns många faktorer som påverkar bygginvesteringar och byggkostnader, till exempel andra samhällskrav, materialpriser, markpriser, marknadsförhållanden, och räntenivåer. Eftersom samhällsbyggnadssektorn är en väsentlig andel av ekonomin kan beteendeförändringar i sektorn som indirekt effekt av författningsförslaget få stora effekter för hur svensk ekonomi utvecklas.

Det är svårt att uppskatta om förändringar i vissa specifika föreskrifter kan leda till ökade administrativa kostnader och en ökad tidsåtgång för företag. De långsiktiga konsekvenserna av den nya regelmodellen måste ses i ett större sammanhang. När reglerna och kostnaderna som de för med sig ska bedömas kan det vara svårt att rangordna eller peka ut enskilda regler som särskilt problematiska. Det kan finnas en acceptans för att enskilda kravnivåer och kravformuleringar är rimliga, men sammantaget kan regelbördan eller regelutformningen uppfattas som kostnadsdrivande och begränsande för verksamheternas förutsättningar och konkurrenskraft.

Det finns ett samhällsekonomiskt och företagsekonomiskt värde av att minimera administrativa uppgifter och kostnadsdrivande krav som saknar saklig grund, eftersom det bland annat frigör resurser till aktiviteter med högre förädlingsvärde, till exempel produktutveckling.

En indirekt effekt kan vara ökad kostnadseffektivitet på lång sikt, det vill säga att likvärdig nivå kan nås med mer kostnadseffektiva lösningar än dagens. Effekten går att kvantifiera, men produktivitetens utvecklingen i sektorn visar att det finns en stor potential för förbättringar.³² En mer produktiv sektor innebär ökat förädlingsvärde och ökad samhällsekonomisk effektivitet. Det vill säga att de

---

³¹ [Byggkonjunkturen 2022:2 | Byggföretagen \(byggforetagen.se\)](#). Hämtad 2023-03-19.

³² Nilsson, J.E, Nyström, J., & J. Salomonsson (2019), Produktivitet i bygg- och anläggningssektorn, SBUF 13606, Byggkonkurrensutredningen (SOU 2015:105), Kommittén för modernare byggregler (SOU 2019:68).

resurser som krävs för att bygga används effektivare och därmed kan resurser frigöras till annan användning där de kan skapa mer nytta.

7.2.6 Konkurrensförhållanden

Författningsförslaget innebär att staten inte längre anger vilka metoder som bedöms uppfylla föreskrifterna. Därmed får samhällsbyggnadssektorn större möjligheter och starkare incitament att utveckla egna metoder och lösningar. Det kan leda till nya produkter och metoder, och mer kostnadseffektiva lösningar, med större mervärden för slutanvändarna. Det i sin tur kan bidra till bättre konkurrensförutsättningar på lång sikt.

7.2.7 Annan påverkan på företag

Utbildningsmaterial, handböcker, vägledningar etcetera som hänvisar till BBR kommer behöva ändras. Företagsinterna dokument som checklistor, underlag för egenkontroller, kvalitetssäkring med mera kommer behöva skrivas om med nya hänvisningar och nya regelformuleringar. Detta gäller även litteratur, digitala hjälpmedel för energiberäkning, upprättande av ritningar, dimensionering och dylikt. Detta bedöms vara en relativt stor insats för branschen initialt. Mycket av det nödvändiga utvecklingsarbetet och förvaltningen av genomfört utvecklingsarbete förväntas kunna ske via branschorganisationer.

Justering och uppdatering av branschstandarder och metoder

För vissa frågor har det under arbetet inte gått att identifiera en branschorganisation som tydligt tagit ansvar för frågan. Branschen kan behöva organisera sig tydligare och se till att alla frågor får ett tydligt ägarskap.

För att tillämpningen av författningsförslaget ska fungera optimalt behöver alternativa metoder utvecklas parallellt med de behov som uppstår på grund av teknikutveckling och innovationer. Branschen förväntas därför behöva arbeta mer strukturerat framåt med att identifiera, avsätta resurser och åtgärda utvecklingsbehov av metoder och hjälpmedel.

Konsekvenser för standardiseringen

Information, och rekommendationer som finns i BBR:s allmänna råd kan i framtiden finnas i standarder om sektorn bedömer det lämpligt. Författningsförslaget kan då leda till att standardiseringen får en mer framträdande roll.

Svenska institutet för standarder (SIS) kan påverkas när de allmänna rådens hänvisningar till standarder upphör. SIS' intäkter beror på efterfrågan på standarder, och det är osäkert hur företagens efterfrågan kommer att påverkas. Å ena sidan kan byggherrars efterfrågan minska, eftersom de inte längre är tvungna att köpa standarderna för att ta del av Boverkets krav och

rekommendationer. Å andra sidan kan byggherrar välja att köpa standarder även i fortsättningen för att ta del av de lösningar som utvecklats gemensamt av branschen.

SIS behöver verka för att representationen i arbetsgrupper och tekniska kommittéer är bred. Deltagandet måste vara på alla företags och organisationers villkor, inte minst ekonomiskt. Om inte arbetsgrupper är representativa för branschen och allmänintresset finns det en risk för att inriktningen på en standard inte blir den önskvärda ur varken ett branschperspektiv eller ett samhällsperspektiv.

Företag kan bli mer intresserade av att delta i standardiseringen och utveckla standarder. Genom att delta i tekniska kommittéer kan de påverka vad som till exempel ska anses vara tillförlitliga metoder och lämpliga lösningar, och på så sätt få en konkurrensfördel. Små företag har generellt sämre möjligheter att delta i standardiseringsarbetet eftersom de har mindre resurser och en högre relativ kostnad.

Kommunernas efterfrågan på standarder kan minska till följd av att hänvisningar till standarder tas bort. Efterfrågan på standarder kan också öka i takt med att byggherrar i större utsträckning föreslår lösningar som är baserade på standarder. Hur det blir, vilka hjälpmedel branschen kommer att ta fram som stöd för metodval och verifiering samt vilka konsekvenser det får för standardiseringen är svårt att förutse.

Författningsförslaget leder till ett ökat behov av standardisering på de områden där regler tas bort, till exempel för säkerhetsanordningar på tomter.

SIS har intensifierat arbetet med att engagera företag och andra intressenter så att standardiseringsarbetet framgent kan bedrivas på ett ändamålsenligt sätt.

7.2.8 Särskild hänsyn till små företag

Författningsförslaget om krav på tomter med mera kan påverka små företag särskilt, se under avsnitten om små och mellanstora företag i 7.2.1–7.2.4.

Sällanbyggherrar och små företag använder byggreglerna sällan. Byggprojekt som genomförs av små företag ska även fortsättningsvis projekteras av kompetenta projektörer. Små företag kommer därför, liksom med dagens regler, att behöva tillförlita sig på projekterade ritningar utan att behöva förstå skillnaderna mellan BBR och författningsförslaget. I de absolut enklaste fallen samt sådana åtgärder som varken kräver bygglov eller anmälan bedömer Boverket att sällanbyggherrar och små företag kommer kunna hantera förändringarna utan särskilda informationsinsatser.

7.3 Staten

Boverket får delvis en annan roll som innebär mer arbete med information och vägledning. Länsstyrelser och domstolar kan påverkas om byggnadsnämndernas beslut om bygglov, startbesked, slutbesked och tillsynsingripande överklagas. Boverket och länsstyrelserna ansvarar även för att vägleda byggnadsnämnderna i deras tillsynsarbete.

7.4 Överklagade beslut i byggprocessen

Länsstyrelserna, mark- och miljödomstolarna och Mark- och miljööverdomstolen utgör överklagandeinstanserna. Författningsförslaget om tomt preciserar kraven på området men anger inte som nu hur kraven bör eller kan uppfyllas. Detta innebär initialt en risk för att byggnadsnämnden och byggherren gör olika tolkningar av huruvida en utformning uppfyller föreskrifterna. Detta skulle kunna innebära att fler beslut om bygglov överklagas jämfört med i dag och en ökad arbetsbelastning för överklagandeinstanserna.

Författningsförslaget om vissa andra anläggningar än byggnader på tomt preciserar kraven på området men anger inte som nu hur kraven bör eller kan uppfyllas. Detta innebär initialt en risk för att byggnadsnämnden och byggherren gör olika tolkningar av huruvida en utformning eller en lösning uppfyller föreskrifterna. Detta skulle kunna innebära att fler beslut om start- och slutbesked och tillsynsingripande överklagas jämfört med i dag och en ökad arbetsbelastning för överklagandeinstanserna.

Det är förhållandevis få beslut, om start- och slutbesked, som beror på de tekniska egenskapskraven, som överklagas jämfört med andra byggnadsnämndsbeslut. Det innebär inte att byggnadsnämnden och byggherren alltid är överens om hur ett egenskapskrav ska tolkas. Byggherren rättar sig oftast efter vad byggnadsnämnden menar är rätt snarare än att klaga eftersom ett nekat startbesked eller slutbesked kan fördröja byggstarten eller ibruktagandet av byggnaden väsentligt.

Boverket bedömer att det inte kommer att ske någon ökning av antalet överklagade beslut om bygglov, start- och slutbesked eller tillsynsingripande till följd av författningsförslaget. Initialt kan det bli en högre arbetsbelastning, men på sikt bedömer Boverket att bygglovs- och byggprocessen kommer att fungera bättre och att effekterna blir begränsade för överklagandeinstanserna.

7.4.1 Länsstyrelsernas tillsynsvägledning

Länsstyrelserna ska vägleda byggnadsnämnderna i deras tillsynsarbete. Initialt kan byggnadsnämnderna behöva mer vägledning vid tillsyn inom sakområdet eftersom mängden information i föreskrifterna kommer att minska. Därmed

kan länsstyrelsernas arbetsbelastning på kort sikt öka. På längre sikt bedöms dock behovet avta i takt med att nämnderna får mer kunskap om den nya regelstrukturen. Arbetsbelastningen kommer då att motsvara den som krävs med dagens regler.

7.4.2 Konsekvenser för Boverket

Övergången från BBR till nya föreskrifter kommer initialt att medföra ett ökat behov av informations- och utbildningsinsatser från Boverket. Dessa insatser bör rikta sig mot alla de olika aktörer som kommer i kontakt med föreskrifterna om krav på tomt med mera i sitt arbete. Syftet är att alla ska förstå föreskrifterna så att de går lättare att implementera.

Hänvisningar till handböcker och standarder försvinner, liksom hänvisningar till andra delar av byggreglerna som berörs av kraven. De har underlättat för läsare som vill fördjupa sig i ämnet och pekat på behovet av att ta hänsyn till andra egenskapskrav. De allmänna råden innehåller också en del värdefull information som behöver tas tillvara.

Arbetet med att anpassa sitt arbete för att kunna hantera det nya författningsförslaget kan ta mer tid i början. De aktörer som kommer påverkas av författningsförslaget kommer att behöva utarbeta nya rutiner och eventuellt även ett nytt förhållningssätt till sina roller. Kunskap och rutiner kommer behöva falla på plats för att arbetet ska kunna flyta på som vanligt och detta kan ta tid.

Informations- och utbildningsinsatser tidigt i förändringsprocessen underlättar kommunernas omställningsarbete och minskar eventuella kostnadsökningar som kan uppstå under övergångsfasen. Syftet är även att skapa förutsättningar för effektiv och, så långt det är möjligt, en likvärdig regeltillämpning, både i ärenden och i kommuner.

Den webbaserade handboken i plan- och bygglagen, PBL kunskapsbanken, behöver arbetas om i de delar som handlar om tomt och säkerhet vid användning. Fler frågor kan förväntas och därmed ökar arbetsbelastningen. Belastningen kommer dock att minska i takt med att aktörerna lär sig arbetssätt som passar den nya strukturen.

Slutligen kommer de nya föreskrifterna på sikt även påverka Boverkets resursfördelning. När de allmänna råden och hänvisningarna till standarder tas bort kan Boverket lägga mindre resurser på att övervaka och ändra reglerna i takt med att standarderna uppdateras. Med färre regler och regler som inte längre behöver ändras lika ofta kan det på lång sikt också behövas mindre stöd och vägledning kring byggregler.

Boverket kommer kontinuerligt följa upp tillämpningen av föreskrifterna och vid behov se över och ändra vissa delar. Det är ett långsiktigt arbete och resursbehovet kan därför inte bedömas.

7.4.3 Konsekvenser för andra myndigheter

Författningsförslaget förväntas inte innebära några konsekvenser för statliga centrala myndigheter, förutom Boverket.

7.5 Kommuner

Författningsförslaget påverkar kommunernas arbetsprocesser, resursanvändning och myndighetsutövning.

7.5.1 Övergripande konsekvenser

Författningsförslaget kommer att innebära ändrade arbetssätt, påverka handläggningstider och leda till ett ökat behov av kompetensutveckling. Initialt kan författningsförslaget innebära en viss osäkerhet om hur föreskrifterna ska tillämpas, vilket kan ge längre handläggningstider i vissa ärenden. Efter en övergångsperiod kommer byggnadsnämnderna kunna skapa bättre förutsättningar för en effektiv administration med handläggningstider likt dem som gäller i dag.

Författningsförslaget är utformat på ett annat sätt, och genom kravet på fackmässighet får kommunerna ett tydligare mandat att ställa krav på att handlingarna har tillräckligt god kvalitet.

Ökat fokus på fackmässig projektering, kontroll och dokumentation kommer sannolikt underlätta byggnadsnämndernas bedömning av byggherrens kompetens och fackmässighet, exempelvis i ett tillsynsärende.

Möjligheten att kunna föreslå andra lösningar än de som finns i dagens allmänna råd kan ge större förståelse för samhällskraven, vilket bör bidra till bättre efterlevnad av byggreglerna. Detta kan också underlätta byggnadsnämndernas handläggning och minska behovet av tillsyn.

7.5.2 Nulägesbeskrivning

Sveriges kommuner har under de senaste fyra åren³³ i genomsnitt hanterat drygt 100 000 bygglov och anmälan samt bedömt omkring 98 000 startbesked

---

³³ Uppgifterna från icke svarande kommuner har skattats utifrån deras invånarantal. Förklaringen till att antalet start- och slutbesked är lägre beror på att projekt inte blir av och naturlig eftersläpning när beslut om start- och slutbesked fattas i relation till bygglovet. Efter att ett lov beslutas ska ett startbesked fattas inom två år och ett slutbesked inom fem år från lovbeslutet. Vid anmälan kan beslut om startbesked fattas först när anmälan är komplett och slutbesked ska ges inom två år från startbeskedet för anmälsärendet.

och 79 000 slutbesked årligen. Antalet startbesked ger en uppfattning om i hur många ärenden byggnadsnämnderna även fortsättningsvis kommer behöva bedöma mot de nya föreskrifterna.³⁴

Statistik från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) visar att handläggningen av ett typiskt småhusärende i genomsnitt tar 25 timmar.³⁵ Tidsåtgången inkluderar handläggning inför bygglov och bedömning av samtliga tekniska egenskaper. Tomtkravet är ett av flera krav som ska prövas i ett bygglov.

De flesta byggåtgärder genomförs i de tre storstadsområdena och i högskoleorter. Nya flerbostadshus är särskilt koncentrerade till sådana kommuner

I Sveriges 290 kommuner finns olika förutsättningar i form av kompetens och resurser. Vissa kommuner saknar egna resurser för byggregeltillämpningen och har gemensamma resurser som delas mellan flera kommuner för bygglovshandlingen. År 2018 hade 57 kommuner (cirka 20 procent) i landets minsta kommuner, men i viss utsträckning även i Malmöregionen, mindre än tre heltidsresurser som arbetade med att handlägga PBL-ärenden.

7.5.3 Konsekvenser för byggnadsnämndernas handläggning

Författningsförslaget kan initialt innebära en viss osäkerhet om hur föreskrifterna ska tillämpas, eftersom de allmänna råden i dag är ett stöd i byggnadsnämndernas arbete. Förändringarna kommer därför att bli störst i de situationer där de allmänna råden har använts som stöd för att bedöma kravnivåerna. Efter en övergångsperiod antas nämndernas tjänstemän kunna skapa bättre förutsättningar för en effektiv administration med handläggningstider likt dem som gäller idag.

Byggnadsnämnderna behöver kompetensutveckling

Författningsförslaget kommer inledningsvis att innebära en viss osäkerhet om hur föreskrifterna ska tillämpas, bland annat eftersom de allmänna råden i dag är ett stöd i byggnadsnämndernas arbete. Förändringarna kan tänkas att bli störst i de situationer där de allmänna råden har använts som stöd för byggnadsnämndernas bedömningar av kravnivåerna. Den lägre grad av precisering av kraven, som författningsförslaget innebär, kommer därmed att ställa högre krav på handläggarnas kompetens.

En ytterligare förklaring till att andelen start- och slutbesked skiljer sig åt kan vara att dessa beslut fattas samtidigt, till exempel vid uppförande av skylt, då slutbesked ska ges när man tar byggnaverket i bruk.

³⁴ Boverket, <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/publicerat-av-boverket/oppna-data/plan--och-byggenkaten/>. Hämtad 2023-02-09.

³⁵ Tidsuppskattningar, statistik | SKR. Hämtad 2023-02-25. Tidsuppskattningar för större byggnader är mycket osäker.

Initialt uppstår kostnader för kompetensutveckling för handläggare, inspektörer, bygglovschefer och politiker i byggnadsnämnden. Under en övergångsperiod kan det förväntas produktivetsminskning även som följd av implementering av anpassade arbetssätt. Troligtvis blir konsekvenserna i relativa tal störst för de nämnder som har minst resurser och de med stor personalomsättning. Inlärningskostnader brukar normalt minska när de nya rutinerna får fäste i organisationen.

Handläggningen kan ta längre tid i början

Det är svårt att bedöma författningsförslagets nettoeffekt på tidsåtgången för handläggning. Men troligtvis kommer upphävandet av BBR som sker samtidigt med implementeringen av ett stort antal nya författningar leda till längre handläggningstider.

Införandet av nya föreskrifter kan innebära merarbete vid ändring av eventuella interna stöddokument och annat underlag som har tagits fram av byggnadsnämnderna. Det kan också leda till en ökad variation av tillämpningen i landet. Detta trots att föreskrifterna i många fall inte innebär någon ändring i sak.

Byggnadsnämnderna kan få ett behov av att justera taxan för att täcka upp för längre och komplexare handläggning. Därutöver innebär lagkravet om reduktion av avgifter att kommuner riskerar att gå miste om intäkter om tidsfristerna för handläggningstider överskrids. Detta kan särskilt för mindre kommuner få en påverkan på budgetering och därmed möjlighet till bemanning.

Efter en övergångsperiod antas nämndernas tjänstemän kunna skapa bättre förutsättningar för en effektiv administration med handläggningstider likt dem som gäller i dag. Boverkets sammantagna bedömning är att författningsförslaget kommer få små konsekvenserna, på lång sikt, i fråga om den tid det kommer ta att handlägga ett ärende.

Boverket har intervjuat och haft dialogmöten med representanter för kommuner för att få underlag till konsekvensbedömningen. Representanter för kommunerna menar att detaljerade och bindande regler är lättare att tillämpa och kommunicera till byggherrar, jämfört med renodlade funktionskrav. Det gäller särskilt när byggherren är en privatperson, vilket är fallet i de flesta ärenden i många kommuner.

Enligt SKR tar ett typiskt småhusärende 25 timmar att handlägga vilket ger en bild av storleksordningen.³⁶ Tidsåtgången beror bland annat på byggnadens storlek och komplexitet. Det går inte att uppskatta hur mycket tid som kan härledas till kraven på tomt med mera.

Boverket bedömer att landets byggherrar på kort sikt kommer att tillämpa de vanligaste lösningarna och verifieringsmetoderna, som framgår av BBR och de allmänna råden. BBR kommer dessutom att kunna tillämpas med stöd av övergångsreglerna fram till den 1 juli 2025. BBR kommer därmed att kunna fasas ut under en längre tid vilket underlättar omställningen. Boverkets sammantagna bedömning är att författningsförslaget kommer få små konsekvenser, på lång sikt, i fråga om den tid det kommer ta att handlägga ett ärende. Det kan dock uppstå ett behov i kommunerna av att temporärt se över bygglovstaxorna.

Arbetsmetoder kan behöva förändras

På vilket sätt och hur mycket byggnadsnämnden påverkas beror på i vilken utsträckning byggherrarna väljer nya lösningar. Det är främst när en byggherre väljer att avvika från vanliga metoder för arbete och projektering som författningsförslaget kan få konsekvenser. I de fall som en byggherre vill prova nya lösningar, särskilt inledningsvis när författningen är ny, kan det leda till osäkerhet hurvida den enskilda föreskriften är uppfylld eller inte. Detta kan även leda till en stor variation mellan olika kommuner när det gäller enhetligheten kring vilka lösningar som anses uppfylla en specifik föreskrift.

Förutom att de allmänna råden upphör så innehåller det nya författningsförslaget också funktionskrav, precis som i BBR. I fråga om författningsförslagets påverkan på arbetsmetoder så bör det finnas förutsättningar för byggnadsnämnderna att även framledes kunna hantera alternativa lösningar utan allmänna råd.

Interna handläggningsstöd

I många fall har byggnadsnämnden olika interna dokument som stöd vid prövning och bedömning av de förutsättningar som ska vara uppfyllda för att kunna bevilja ett lov. Boverket bedömer att författningsförslaget kan innebära ett merarbete för byggnadsnämnderna att uppdatera dessa dokument. Det kan exempelvis handla om att ändra olika hänvisningar till BBR-föreskrifter till nya författningar, att ta bort hänvisningar till upphävda föreskrifter och bedöma om exempelvis goda exempel som används fortfarande är aktuella. Även om ingen ändring behöver göras i dessa underlag, krävs dock som minimum en översyn

---

³⁶ SKR, Tidsuppskattningar, statistik | SKR. Hämtad 2023-02-25. Bedömningen baserar sig på uppgifter från 35 kommuner Medelvärde var 25 timmar, lägsta värdet var 16 timmar och det högsta värdet 34 timmar.

av dessa dokument. Utöver att uppdatera befintliga dokument kan det finnas behov av att ta fram nya stöddokument i och med att ny föreskrift innebär en lägre preciseringsgrad av kraven och i några hänseenden ändring i sak.

Skillnaden mellan tomt- och utformningskrav i lovprocessen jämfört med de tekniska egenskapskraven är att tomt- och utformningskrav ska bedömas och prövas av byggnadsnämnden i lovprocessen. När det gäller de tekniska egenskapskraven sker ingen prövning utan byggnadsnämnden ska enbart bedöma om åtgärden kan antas komma att uppfylla de tekniska egenskapskraven. Vid lovprövningen ligger ansvaret på byggnadsnämnden att bedöma om förutsättningarna för lov är uppfyllda och i denna, i många fall komplexa bedömning, används ofta dessa interna stöddokument av olika slag för att skapa en enhetlighet inom kommunen.

7.5.4 En mer professionaliserad byggprocess

Byggnadsnämndernas handläggning påverkas av kvaliteten på inkomna handlingar och av byggherrens erfarenhet. De förändrade kraven i kapitel 1 tydliggör byggherrens ansvar för en kvalitativ byggprocess. En mindre erfaren byggherre lämnar oftare in handlingar som är ofullständiga eller har lägre kvalitet och är därför svårare att fatta beslut utifrån.

Författningsförslagets fokus på kompetens och fackmässighet skapar förutsättningar för att kvalitén på de handlingar som lämnas in till byggnadsnämnderna höjs vilket i sin tur underlättar byggnadsnämndernas handläggning.

7.6 Europeiska unionen

Författningsförslaget stämmer överens med de skyldigheter som Sveriges medlemskap i Europeiska unionen innebär. Byggregler som preciserar tomtkravet och det tekniska egenskapskravet om säkerhet vid användning av byggnader är nationella. Inför beslut om att författningsförslaget ska träda i kraft behöver det anmälas till Kommerskollegium för vidare anmälan till Europeiska kommissionen.³⁷ Denna anmälningsprocedur krävs för tekniska föreskrifter och är till för att bevaka den fria rörligheten av varor på EU:s inre marknad.

7.7 Miljö och klimat

Boverkets nuvarande föreskrifter och de föreslagna föreskrifterna om tomt och säkerhet vid användning vilar på de olycksrisker och grundkrav som anges i

---

³⁷ 6 § förordningen (1994:2029) om tekniska regler samt Kommerskollegiums föreskrifter (KFS 2020:1) om tekniska regler, som gäller verkställigheten.

PBL och PBF. Miljöpåverkan härleds därför främst av grundkraven i plan- och bygglagstiftningen.

I de fall föreskrifter ställer detaljerade krav eller rekommendationer som bara kan uppfyllas på ett visst sätt, till exempel att en viss produkt måste installeras, kan man härleda miljöpåverkan, från en sådan regel till föreskrifter. Författningsförslaget innebär att flera sådana regler upphävs.

Författningsförslaget kan leda till indirekta miljöeffekter som kan vara mer betydelsefulla än de direkta effekterna. Ett av syftena med förslaget är att ge mer frihet att välja och utforma lösningar, vilket gör att miljö- och klimatpolitiska styrmedel som till exempel koldioxidskatt och handel med utsläppsrätter får verka friare och därmed mer effektivt. De incitament som prissättning på till exempel koldioxid skapar kan fungera bättre om det inte finns administrativa regler som styr mot vissa lösningar.

Den sammantagna bedömningen är att författningsförslaget orsakar små direkta miljöeffekter och att de indirekta miljöeffekterna beror på svårbedömda beteendeförändringar som förslaget möjliggör.

7.7.1 Cirkulärt byggande

Cirkulärt byggande kan förenklat sägas handla om att återskapa eller bibehålla värden i den byggda miljön genom att ersätta ”ta, använda, deponera” med ”förebygga, återbruka, återvinna”. Det innebär konkret ett antal strategier och principer som kan vidtas för att minska klimatpåverkan från byggande samt minska uttaget av naturresurser och uppkomsten av avfall, till exempel åtgärder för att förlänga eller förändra användningen av en byggnad efter att den tilltänka användningstiden har löpt ut.

Ett annat exempel på åtgärd som bidrar till cirkulärt byggande är när återbrukade byggprodukter ersätter behov av nya. Missförstånd angående bedömning av byggprodukters egenskaper, när en aktör börjar implementera återbruk, kan vara en faktor som hämmar utvecklingen av ett mer cirkulärt byggande. Det sker idag en omfattande spontan utveckling kring implementering av återbruk och intresset i branschen är stort.

De egenskapskrav som ställs på återbrukade byggprodukter är i grunden samma som för nytillverkade. Skillnaden mellan byggprodukter med förhandsbedömda egenskaper och återbrukade produkter är att byggprodukter med förhandsbedömda egenskaper har kända och dokumenterade egenskaper, medan man för återbrukade byggprodukter kan behöva ta reda på dessa.

Författningsförslaget bedöms kunna hjälpa till att möjliggöra samt underlätta omställningen till en cirkulär ekonomi genom att det förtydligas att det inte

bara är byggprodukter med förhandsbedömda egenskaper som förmår uppfylla kraven utan att även andra byggprodukter kan göra det, se avsnitt 5.2.3 för mer information om byggprodukter.

7.8 Kulturmiljö, arkitektur och gestaltad livsmiljö

Boverket har som myndighet ett övergripande ansvar för politikområdet ”Gestaltad livsmiljö”. Det politiska målet i politiken slår fast att arkitektur, form, design, konst och kulturarv har avgörande betydelse i samhällsbygget eftersom den gestaltade livsmiljön påverkar alla människor i deras vardag utifrån bland annat hälsa och välbefinnande. Målet för gestaltad livsmiljö och dess delpreciseringar är styrande för statens initiativ. Begreppet gestaltad livsmiljö innefattar såväl processen, när fysiska miljöer planeras, byggs och förvaltas, som det byggda resultatet. I Boverkets uppdrag att ansvara för detta ligger bland annat att Boverket ska bidra till att skapa bättre förutsättningar för de som planerar, bygger och förvaltar så att dessa aktörer kan verka i politikens anda.

Detta innebär att Boverket vid exempelvis förslag till föreskrifter bedömer hur den gestaltade miljön påverkas av förslaget. Tomter och hur de utformas har påverkan på hur vårt samhälle gestaltas vid ett stort antal olika ändamål. Det handlar om tomter i olika skalor, från en mindre tomt vid enbostadshus och flerbostadshus till den större skalan vid exempelvis sjukhus och skolor. Att gestalta tomter handlar om marken mellan husen, mellanrummen och dessa tomter utgör en väsentlig del av den gemensamma livsmiljön som upplevs antingen genom direkt nyttjande eller på avstånd vid färd genom till exempel ett bostadsområde. Författningsförslaget bedöms inte påverka negativt när det gäller möjligheter att omsorgsfullt gestalta livsmiljöer och ge möjligheter för tillgängliga och robusta samhällen. Kravnivån i föreskriftsförslaget när det gäller tillvaratagande av kulturvärden och de andra förutsättningarna som gäller enligt 8 kap. 9 § PBL bedöms vara oförändrade jämfört med nuvarande regler och ur den aspekten medför författningsförslaget inte några konsekvenser.

7.9 Social hållbarhet

Förslagen kan påverka hushåll och enskilda i egenskap av byggherrar, fastighetsägare, boende och användare av byggnader samt kommunmedborgare.

7.9.1 Hushåll och enskilda

Kostnadmässiga och hälsomässiga konsekvenser för boende och användare är mycket begränsade eftersom förslaget som helhet inte medför någon förändring av kravnivån och därmed inte någon förändring av vilka krav som gäller.

Om förslaget får avsedd effekt, det vill säga mer innovation, bättre konkurrens och högre kostnadseffektivitet så kan det leda till tomter och anläggningar med högre kvalitet till samma eller lägre kostnad.

Privatpersoner som tillämpar byggregler omfattas av samma ansvar som alla byggherrar. Privatpersoner har sällan professionell kompetens och kommer troligen oftare behöva anlita sakkunniga när till exempel en åtgärd ska projekteras på ett fackmässigt sätt. Boverket bedömer att skillnaden framför allt uppstår vid mindre åtgärder som till exempel en tillbyggnad, medan skillnaden blir marginell för uppförande av nya byggnader på tomt som även med dagens regler kräver fackmässig kompetens vid projektering och utförande.

En effektivare tillämpning av byggreglerna i kommunerna kan innebära vinster för enskilda som kommunmedborgare. Regelefterlevnaden och acceptansen för samhällets krav på byggnader ökar även för hushåll och enskilda i egenskap av byggherrar genom förslaget.

7.9.2 Barn och unga

Barn är speciellt utsatta för olycksrisker i byggnader då de är särskilt sårbara på grund av sin ofärdiga motorik, högre känslighet och begränsade uppfattningsförmåga. Mer än hälften av alla barnolycksfall inträffar i hemmet eller dess närhet.³⁸ I författningsförslaget fjärde och femte kapitlet finns det särskilda skrivningar vars syfte är att minska risken för barnolycksfall på olika sätt. I en av föreskrifterna, om dammar, fasta brunnar och fasta behållare har Boverket valt att lyfta skrivningen om utformning av skydd avseende barnolycksfall från allmänt råd till föreskriftsnivå. Detta eftersom drunkning är en av de vanligaste dödsorsakerna för mindre barn.³⁹ Boverkets bedömning är att förslaget medför positiva konsekvenser för barn jämfört med BBR. Anledningen är att kravnivån till viss del skärps när det gäller utformningen av skyddsanordningar för att förhindra att barn skadas i olyckor. De funktionskrav som har betydelse för barn på en tomt är i grunden desamma som i BBR.

7.9.3 Äldre

Äldre personer är generellt överrepresenterade i olycks- och skadestatistiken, utom vad beträffar drunkning och drunkningstillbud. Äldres fallolyckor leder till fler dödsfall, större antal inläggningar på sjukhus och fler besök på akutmottagningarna än någon annan typ av olyckor. Infart, parkering och promenadväg utgör tillsammans med garage de platser på tomten där flest fallskador

---

³⁸ Boverket (2011): Bygg barnsäkert – i byggnader, på tomter och i utemiljön, s. 16.

³⁹ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2010): Varför drunknar barn? s.8.

inträffar.⁴⁰ Fallskador utomhus svarar för knappt 30% av fallskador i eller i närhet till bostaden. Förekomsten av garage – en byggnad – i samma datapunkt skapar en viss osäkerhet i underlaget.

Författningsförslaget innehåller krav på gångvägar för att motverka fall. Bland annat finns regler om balansstöd i form av ledstänger ska finnas om det behövs. Boverkets bedömning är att författningsförslaget inte medför några direkta konsekvenser för äldre jämfört med BBR, även om de i allmänna råd förekommande detaljer om utformning av trappa inte införs. Kravnivån är i allt väsentligt oförändrad och funktionskraven i grunden desamma som i BBR.

Det faktum att kravet på ledstång lyfts från allmänt råd till föreskrift kan ses som en förbättring för äldre, men då det allmänna rådet i princip tillämpats som föreskrift förväntas ingen reell skillnad.

7.9.4 Jämställdhet

Boverkets bedömning är att författningsförslaget inte medför några direkta konsekvenser ur ett jämställdhetsperspektiv jämfört med gällande regler. Funktionskraven på de byggnader som byggs eller ändras är i allt väsentligt oförändrade. Dock har kön har betydelse för utsattheten för olyckor. De flesta olyckstyper drabbar i högre grad män. Men de förändringar som ändå föreslås är små och bedöms inte skapa konsekvenser som får olika effekter för kvinnor och män.

7.9.5 Personer med nedsatt funktionsförmåga

I författningsförslaget finns regler om tillgänglighet och användbarhet på tomter i kapitel 2. Regler om att begränsa risken för olycksfall på tomter finns i kapitel 4. Författningsförslaget, liksom avsnitt 8 BBR, innehåller vissa föreskrifter som har grund i både säkerhets- och tillgänglighetskravet i PBL och PBF. Ett exempel är ledstång vid trappor och lutande gångvägar (ramper). Det tidigare allmänna rådet har i förslaget införts som föreskrift. Det kan medföra att ledstänger uppförs i fler fall, vilket innebär en ökad säkerhet vid förflyttning. Det har särskilt betydelse för personer med nedsatt rörelseförmåga. I de fall fler ledstänger kommer uppföras leder det också till en ökad produktionskostnad. Den sammanlagda effekten bedömer dock Boverket blir negligerbara då skillnaden jämfört med innan endast torde bli marginell i praktiken.

I övrigt är kravnivån i allt väsentligt oförändrad och funktionskraven i grunden desamma som i BBR. Boverkets bedömning är att förslaget till föreskrifter om

---

⁴⁰ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2014): Skador bland äldre, s. 69 och 80.

säkerhet vid användning inte medför några särskilda konsekvenser för personer med nedsatt funktionsförmåga.

7.9.6 Folkhälsa

Boverkets bedömning är att författningsförslaget inte påverkar folkhälsan - dels för att den grundläggande kravnivån är oförändrad, dels för att de ändringar i sak som föreslås inte har betydelse för folkhälsan.

7.9.7 Integration och boendesegregation

Boverket har inte identifierat några direkta konsekvenser avseende integration och boendesegregation eftersom kravnivån i princip är oförändrad.

8 Författningskommentarer

Detta kapitel innehåller en beskrivning av varje paragraf i den nya författningen med angivande av motiv.

Förslag till Boverkets föreskrifter om krav på tomter m.m.

Boverket föreskriver⁴¹ med stöd av 10 kap. 3 § 4, 9 § och 24 § 1 plan- och byggförordningen (2011:338) följande.

1 kap. Övergripande bestämmelser

1 §

Denna författning innehåller föreskrifter till

1. 8 kap. 9 § första stycket 3, 5 och 6 plan- och bygglagen (2010:900) om krav på obebyggda tomter som ska bebyggas, och

2. 3 kap. 10 § plan- och byggförordningen (2011:338) om tekniska egenskapskrav avseende säkerhet vid användning.

Författningen innehåller också föreskrifter till 10 kap. 5 § plan- och bygglagen (2010:900) om kontroll.

Motsvarande bestämmelse finns i avsnitt 1:1 och avsnitt 3, 5 och 8 BBR.

Bestämmelsen tydliggör att författningen reglerar vissa av kraven på obebyggda tomter som ska bebyggas i 8 kap. 9 § PBL samt kraven på säkerhet vid användning i 3 kap. 10 § PBF och kontroll i 10 kap. 5 § PBL när det gäller uppförande av vissa andra anläggningar än byggnader på tomter.

Närmare överväganden finns i 5.2.1.

Kopplingen till kraven på lag- och förordningsnivå klargörs.

Föreskrifternas tillämpningsområde

2 §

Föreskrifterna i 4–7 §§ och 2–4 kap. gäller för obebyggda tomter som ska bebyggas.

Föreskrifterna i 3–14 §§ och 5 kap. gäller för uppförande av vissa andra anläggningar än byggnader på tomter.

---

⁴¹ Anmälan har gjorts enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster.

Motsvarande bestämmelse finns i avsnitt 1:2 BBR.

Syftet är att tillämpningsområdena för de olika delarna i författningen ska tydliggöras.

Mindre avvikelse från föreskrifterna i denna författning

3 §

Mindre avvikelse får göras från föreskrifterna i 6–14 §§ och 5 kap. i denna författning i enskilda fall om

1. det finns särskilda skäl,
2. anläggningen ändå kan antas bli tekniskt tillfredsställande, och
3. det inte finns någon avsevärd olägenhet från annan synpunkt.

Motsvarande bestämmelse finns i avsnitt 1:21 BBR.

Om kraven i föreskrifterna i 1 kap. 6–14 §§ och 5 kap. blir orimliga i det enskilda fallet är det möjligt avvika från dem under vissa förutsättningar. Lösningar som uppfyller syftet med kraven i föreskrifterna kan då användas, trots att de formellt strider mot föreskrifternas ordalydelse.

Delar av allmänna råd från BBR är i författningen införda som föreskrifter. Därför kan det finnas större behov än med gällande regler att tillämpa mindre avvikelser från föreskrifterna, i de fall då byggnadens tänkta funktion eller användning gör uppfyllandet av kravet enligt den exakta ordalydelsen oskäligt.

Syftet är även att tydliggöra byggherrens och byggnadsnämndens roller som följer av PBL. Ansvaret för om en mindre avvikelse får göras faller på byggherren. Om byggherren tillämpar regeln om mindre avvikelse felaktigt kan byggnadsnämnden och ingripa genom tillsyn.

Hanteringen av mindre avvikelse skiljer sig inte från hur reglerna i författningen i övrigt hanteras.

Byggherrens ansvar för sin anläggning tydliggörs när texten om att byggnadsnämnden ska lämna ett medgivande tas bort.

Närmare överväganden finns i 5.2.2.

Definitioner

4 §

Termer och uttryck i denna författning har samma betydelse som i plan- och bygglagen (2010:900) och plan- och byggförordningen (2011:338).

Motsvarande bestämmelse finns i avsnitt 1:6 BBR.

Termer som finns i lag, förordning och i dessa föreskrifter får samma betydelse.

Bestämmelsen säkerställer att termer som finns i lag, förordning och i dessa föreskrifter får samma betydelse.

Hänvisningen till ”Plan- och byggtermer 1994, TNC 95” (TNC) införs inte, och en anledning till det är att publikationen inte längre hålls uppdaterad. Det innebär att om det finns andra mer uppdaterade och träffsäkra definitioner i andra publikationer, såsom standarder och handböcker, kan de användas. Men det är även möjligt att använda TNC även fortsättningsvis.

En annan anledning till hänvisning till TNC har tagits bort är att det av betydelse att definitioner som är nödvändiga i föreskrifterna hanteras direkt i sitt sammanhang. De anges i 5 §.

5 §

I denna författning avses med

angreppspunkt: byggnaders entréer eller andra ingångar som är avsedda att användas av räddningstjänsten.

angöringsplats: en plats för kortare tillfällig uppställning av bil eller annat fordon för på- och avstigning eller i- och urlastning.

avfallsanordning: fast anordning för hantering av avfall

tillgänglig och användbar: tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

barn: personer i förskoleåldern.

Motsvarande bestämmelser med definitioner finns i avsnitt 3:411 (avfallsanordning) avsnitt 3:112 (tillgänglig och användbar). Definitionerna överensstämmer med BBR.

Exempel på ”avfallsanordning” är sopsugar och maskinellt lyftbara storbehållare, nedgrävda eller ytplacerade.

Med ”tillgänglig och användbar” avses tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Exempel på nedsatt rörelseförmåga är nedsatt funktion i armar, händer, bål och ben liksom dålig balans. Personer med nedsatt rörelseförmåga kan behöva använda till exempel rullstol, rollator eller käpp. Exempel på nedsatt orienteringsförmåga är nedsatt syn, hörsel eller kognitiv förmåga (utvecklingsstörning, hjärnskada).

Nedanstående definitioner är nya:

Med ”angreppspunkt” avses den punkt som räddningstjänsten tar sig in i en byggnad vid en räddningsinsats. Angreppspunkten är också den del av

byggnaden där brandförsvarstablå, styrningar och annan information för räddningstjänsten i förekommande fall normalt är placerade. I vissa byggnader kan det krävas fler än en angreppspunkt för att uppfylla föreskriften. Definitionen behövs för att kunna bedöma om föreskriftens mått om minimiavstånd om 50 meter mellan angreppspunkt och de entréer som är avsedda att användas av räddningstjänsten är uppfylld.

Med ”angöringsplats” avses ett utrymme på mark för fordon för på- och avstigning för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. En angöringsplats ska ligga inom 25 meters avstånd från tillgänglig och användbar entré och vara ett utrymme avsett för kort uppställning.

Med ”barn” avses i författningsförslaget endast personer i förskoleåldern. Med förskoleålder avses barn som är yngre än sex år, det vill säga 72 månader.

De termer som inte är vedertagna och som används i föreskrifterna behöver vara definierade i författningen, så att föreskrifterna tillämpas på rätt sätt och får avsedd effekt.

Författningens definitioner samlas på ett ställe.

Byggprodukter och material

6 §

Med byggprodukter med förhandsbedömda egenskaper avses i denna författning produkter som tillverkats för att permanent ingå i byggnadsverk och som antingen

- a) är CE-märkta,
- b) är typgodkända och/eller tillverkningskontrollerade enligt bestämmelserna i 8 kap. 22–23 §§ plan- och bygglagen (2010:900),
- c) har certifierats av ett certifieringsorgan som ackrediterats för uppgiften och för produkten i fråga enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93 (EGT L 218, 13.8.2008, s.30, Celex 2008R0765), eller
- d) har tillverkats i en fabrik vars tillverkning och produktionskontroll och utfallet därav för byggprodukten fortlöpande övervakas, bedöms och godkänns av ett certifieringsorgan som ackrediterats för uppgiften och för produkten ifråga enligt förordningen (EG) nr 765/2008.

Såsom bedömning i enlighet med alternativ c) eller d) godtas även en bedömning utfärdad av ett organ inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Turkiet om organet på annat sätt än genom ackreditering för uppgiften enligt förordningen (EG) nr 765/2008, erbjuder motsvarande garantier i fråga om teknisk och yrkesmässig kompetens samt garantier om oberoende.

Motsvarande bestämmelse finns i avsnitt 1:4 BBR.

Begreppet ”byggprodukter med bedömda egenskaper” som används i BBR har ersatts med ”byggprodukter med förhandsbedömda egenskaper”, för att förtydliga.

Bestämmelsen tydliggör vad som gäller för byggprodukter med förhandsbedömda egenskaper.

Närmare överväganden finns i 5.2.3.

7 §

Byggprodukter och material ska ha kända och dokumenterade egenskaper i de avseenden som har betydelse för byggnadsverkets förmåga att uppfylla kraven i denna författning.

Byggprodukter med förhandsbedömda egenskaper ska anses ha kända och dokumenterade egenskaper i de avseenden som de är förhandsbedömda.

Egenskaper hos andra byggprodukter än byggprodukter med förhandsbedömda egenskaper ska provas eller bedömas genom annan vedertagen metod. Inom Europeiska unionen vedertagen metod ska användas där sådan finns.

Motsvarande bestämmelser finns i avsnitt 1:4 och 2:1 BBR.

Bestämmelsen tydliggör att byggprodukter med förhandsbedömda egenskaper, exempelvis CE-märkta och typgodkända byggprodukter med tillhörande dokumentation, uppfyller kravet på kända och dokumenterade egenskaper. Vad som gäller när byggprodukter inte har förhandsbedömda egenskaper tydliggörs också.

Bestämmelsen behandlar inte byggprodukters eller materials lämplighet för den avsedda användningen. Det regleras i 8 kap. 19 § PBL.

Närmare överväganden finns i 5.2.3.

Projektering och utförande

8 §

Sådana anläggningar som avses i 5 kap. ska projekteras

1. på ett fackmässigt sätt,
2. så att arbetet kan utföras på ett sådant sätt att kraven i dessa föreskrifter uppfylls, och
3. så att förutsatt underhåll kan ske.

Projekteringen ska dokumenteras.

Första och andra styckena gäller inte om det är uppenbart obehövligt.

Bestämmelsen är ny. Motsvarande bestämmelse för byggnad finns som allmänt råd i avsnitt 2:31 BBR.

Bestämmelsen tydliggör att byggherren även ska projektera anläggningen så att föreskrifterna kan uppfyllas och att projekteringen av anläggningen ska dokumenteras.

Att byggherren ska projektera så att föreskrifterna i 5 kap. kan uppfyllas och att projekteringen ska dokumenteras tydliggörs.

Närmare överväganden finns i 5.2.4, 5.2.5 och 7.2.

9 §

Sådana anläggningar som avses i 5 kap. ska utföras

1. på ett fackmässigt sätt, och
2. enligt upprättade handlingar.

Bestämmelsen är ny. Motsvarande bestämmelse för byggnad finns som allmänt råd i avsnitt 2:31 BBR.

Byggherrens ansvar för att en annan anläggning än en byggnad utförs på ett fackmässigt sätt och enligt upprättade handlingar tydliggörs.

Närmare överväganden finns i 5.2.4 och 5.2.5.

Kontroll**10 §**

Kontroll av att kraven i 5 kap. uppfylls ska göras

1. under projektering och utförande enligt 11–13 §§,
2. i den färdiga anläggningen enligt 14 §, eller
3. med en kombination av punkt 1 och 2.

Kontroll ska utföras fackmässigt.

Resultatet av kontrollen ska dokumenteras.

Bestämmelsen är ny. Motsvarande bestämmelse för byggnad finns som allmänt råd i avsnitt 2:32 BBR.

Bestämmelsen tydliggör byggherrens ansvar att kontrollera att kraven i författningen uppfylls. Kontrollerna av anläggningarna kan genomföras i olika skeden och det går även att kombinera kontrollerna. Byggherren ska göra en bedömning av vad som är lämpligt för respektive krav för att avgöra hur kontrollerna ska göras.

Närmare överväganden finns i 5.2.4 och 5.2.5.

11 §

Vid kontroll under projektering ska det kontrolleras att dimensionerande förutsättningar, projekteringsmetoder, provningsmetoder och beräkningar är relevanta och redovisade i handlingarna.

Bestämmelsen är ny. Motsvarande bestämmelse för byggnad finns som allmänt råd i avsnitt 2:32 BBR.

Bestämmelsen tydliggör vad som ska tas med i kontroll av projekteringen av anläggningen. Syftet med kontrollen är att minska risken för fel i projekteringen.

Närmare överväganden finns i 5.2.6.

12 §

Vid kontroll under utförande ska det kontrolleras att arbetet utförs enligt gällande handlingar.

Bestämmelsen är ny. Motsvarande bestämmelse för byggnad finns som allmänt råd i avsnitt 2:32 BBR.

Bestämmelsen tydliggör mot vad kontrollen under utförandet ska ske. Syftet med kontrollen är att säkerställa att anläggningen utförs så som projekterats och dokumenterats i gällande handlingar.

Närmare överväganden finns i 5.2.6.

13 §

Byggprodukter ska kontrolleras när de tas emot på byggarbetsplatsen. Kontroll ska göras av att produkter har förutsatta egenskaper.

För byggprodukter med förhandsbedömda egenskaper kan kontrollen inskränkas till identifiering, kontroll av märkning och granskning av dokumentationen av de förhandsbedömda egenskaperna.

Bestämmelsen är ny. Motsvarande bestämmelse för byggnad finns som allmänt råd i avsnitt 2:32 BBR.

Bestämmelsen tydliggör att byggprodukter vars egenskaper är väsentliga för att uppfylla kraven i denna författning ska kontrolleras vid mottagandet på byggarbetsplatsen. För byggprodukter med förhandsbedömda egenskaper är det tillräckligt att en förenklad kontroll görs, eftersom dessa byggprodukters egenskaper redan är provade och dokumenterade på ett accepterat sätt. Men för byggprodukter som inte har förhandsbedömda egenskaper kan exempelvis provning bli aktuellt.

I de fall befintliga produkter eller material (som inte levereras till arbetsplatsen) används så är denna bestämmelse inte tillämplig. Att de ska ha kända och dokumenterade egenskaper regleras av 7 §.

Närmare överväganden finns i 5.2.6.

14 §

Vid kontroll av den färdiga anläggningen ska kontroll göras genom provning, mätning eller besiktning.

Bestämmelsen är ny. Motsvarande bestämmelse för byggnad finns som allmänt råd i avsnitt 2:32 BBR.

Bestämmelsen tydliggör hur kontroller i den färdiga anläggningen ska göras. Om provning och mätning görs ska tillförlitliga metoder användas och metodernas osäkerheter ska beaktas.

Byggherren ska göra en bedömning av vad som är lämpligt för respektive krav för att avgöra hur kontrollerna ska göras.

Närmare överväganden finns i 5.2.6.

2 kap. Tillgänglighet och användbarhet på tomter

1 §

Tomter som ska vara tillgängliga och användbara, ska utformas med hänsyn till hur de ska användas och till användningens omfattning.

Bestämmelsen är ny och är en precisering till 8 kap. 9 § 5 PBL.

Kravet på utformningen av tomten ställs med utgångspunkt i hur den ska användas och användningens omfattning. Det innebär att en tomt där många personer rör sig frekvent behöver vara dimensionerad och disponerad för den användningen, medan en tomt där få personer rör sig, och sällan, kan ha en enklare utformning.

Närmare överväganden finns i avsnitt 5.3.

2 §

När det i detta kapitel ställs krav på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelseförmåga är följande mått för rullstol dimensionerande:

1. planmåttet 0,70 x 1,30 meter,
2. vändmåttet av en cirkel med diametern 1,50 meter, och
3. öppningsmåttet för fri passage minst 0,90 meter.

Motsvarande bestämmelser finns i avsnitt 3:113 och 3:122 BBR.

Bestämmelsen tydliggör vilka minimimått som behövs för att tillgänglighets- och användbarhetskravet för personer med nedsatt rörelseförmåga ska kunna uppfyllas. De dimensionerande måtten utgår ifrån användning av en mindre utomhusrullstol, det vill säga en eldriven rullstol för begränsad utomhusanvändning.

Rullstolens planmått baseras på standarden EN 12184:1999. Vändmåttet anges som en cirkel med diameter 1,50 meter och samma angivelse finns i 3:113 BBR. Passagemåttet 0,90 meter för fri passage anges i allmänt råd till 3:122 BBR. Det gäller för kortare passage, till exempel genom öppningar i staket eller häckar.

Som stöd i den konkreta utformningen behöver vedertagna och relevanta standarder och handböcker användas.

Närmare överväganden finns i avsnitt 5.3.3.

3 §

Tomter som ska vara tillgängliga och användbara, ska utformas så att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga självständigt kan förflytta sig på gångvägar mellan tillgängliga och användbara entréer till byggnader på tomten och andra tillgängliga och användbara målpunkter på eller i direkt anslutning till tomten.

Motsvarande bestämmelse finns i avsnitt 3:122 BBR. Det föreslagna funktionskravet innefattar även motsvarigheter till 3:1223, Kontraster och markeringar på tomter, och 3:1224, Belysning för orientering på tomter.

Bestämmelsen innehåller ett funktionskrav som innefattar att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga **självständigt** ska kunna ta sig fram på tomten. Med målpunkter avses exempelvis entréer, inklusive entréer till bostadskomplement samt parkeringsplatser, angöringsplatser för bilar, friytor, och allmänna gångvägar i anslutning till tomten.

Bestämmelsen medger olika utformningar anpassade till den aktuella situationen. Kravet motsvarar det allmänna rådet om utformning av gångvägar, exempelvis tvärlutning och breddmått, som finns till 3:122 BBR. Lämpliga mått för att en gångväg ska vara tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelseförmåga, till exempel dem som använder rullstol, följer av dimensioneringen enligt 2 §.

Det innebär även att tomten behöver vara disponerad på ett tydligt sätt, så att personer med exempelvis nedsatt syn kan hitta fram. Förflyttningsvägar behöver utformas så att tillräcklig kontrast (taktil och visuell) kan uppnås mellan olika ytor på tomten. Kanter som ska passeras i gångriktningen behöver vara avfasade för att personer som använde rullstol eller rollator ska kunna passera dem.

Närmare överväganden finns i avsnitt 5.3.4.

4 §

Gångvägar som avses i 3 § ska

1. vara jämna och fasta,
2. luta högst 1:12, och
3. vara lätta att upptäcka och följa.

Motsvarande bestämmelser finns i avsnitt 3:1221, 3:1222, 3:1223 och 3:1224 BBR.

Bestämmelsen anger hur gångvägar enligt 3 § ska utformas för att de ska uppfylla kravet på tillgänglighet och användbarhet.

Punkt 1 har sin motsvarighet i 3:1221 BBR, med den skillnaden att kravet på att en gångväg ska vara halkfri bedömts vara huvudsakligen ett säkerhetskrav och därför inte har tagits med i detta kapitel. För gångvägar mellan entréer och angörings- och parkeringsplatser gäller kravet enligt förslagets 4 kap. 1 §.

Punkt 2 anger den maximala lutning som en gångväg får ha för att vara tillgänglig och användbar. Det är avgörande att lutningen inte är brantare för att det ska gå att förflytta sig självständigt på ett användbart och även säkert sätt. Därför anges en maximal lutning som gäller för alla gångvägar, oberoende av om det är en del av markytan eller en ramp.

De dimensionerande måtten enligt 2 § gäller för utformningen av gångvägen, och utifrån kravet på att självständigt kunna använda den behöver även längden på den lutande gångvägen beaktas. Den kan även behöva ha vilplan. För gångvägar mellan entréer och angörings- och parkeringsplatser gäller kravet på balansstöd enligt i 4 kap. 1 §.

Mer detaljerade uppgifter om utformningen i övrigt finns inte i bestämmelsen, utan kan hämtas i vedertagna och relevanta standarder eller handböcker.

Närmare överväganden finns i avsnitt 5.3.4.

5 §

På eller i direkt anslutning till tomter som ska vara tillgängliga och användbara, ska det finnas minst en angöringsplats för fordon inom 25 meters gångavstånd från en tillgänglig och användbar entré.

Angöringsplatsen ska utformas och placeras så att det är möjligt för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga att använda angöringsplatsen.

Motsvarande bestämmelse finns i avsnitt 3:122 BBR.

Bestämmelsen tydliggör att en tillgänglig och användbar angöringsplats ska finnas inom 25 meter för att en byggnad ska kunna nås på ett tillgängligt och användbart sätt. För det maximala gångavståndet, 25 meter, är det den faktiska gångvägen som ska mätas. Samma mått finns i 3:122 BBR.

Funktionskravet enligt bestämmelsens andra stycke innebär att utformningen av angöringsplatsen behöver vara sådan att den är tillgänglig och användbar. Det handlar exempelvis om angöringsplatsens mått och marklutning. Om det förekommer kanter behöver de vara avfasade.

Närmare överväganden finns i avsnitt 5.3.5.

6 §

På eller i direkt anslutning till en tomt som ska vara tillgänglig och användbar, ska det kunna ordnas minst en tillgänglig och användbar parkeringsplats för fordon.

Parkeringsplatsen ska utformas och placeras så att det är möjligt för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga att självständigt använda parkeringsplatsen.

Motsvarande bestämmelse finns i avsnitt 3:122 BBR.

Bestämmelsen tydliggör att där det finns parkeringsplatser så ska minst en vara tillgänglig och användbar. Krav på **att** det ska finnas parkeringsplatser regleras i PBL, men **var** och **hur många** det ska vara regleras inte i PBL eller i dessa föreskrifter, utan bestäms exempelvis i kommunala riktlinjer eller andra styrdokument.

Parkeringsplatsens utformning anges inte mer detaljerat, utan regleras av funktionskravet på att den kan användas självständigt av personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Det innebär att exempelvis parkeringsplatsen mått och marklutning behöver beaktas och bedömas. Hur en tillgänglig och användbar parkeringsplats kan utformas framgår av exempelvis relevanta och vedertagna standarder eller handböcker.

För parkeringsplatser för rörelsehindrade där särskilt tillstånd krävs för att parkera gäller krav på skyltningen enligt Transportstyrelsens regler.

Närmare överväganden finns i avsnitt 5.3.5.

3 kap. Framkomlighet för utryckningsfordon på tomter

1 §

Avståndet mellan en uppställningsplats för räddningsfordon och de angreppspunkter till byggnader på tomten som ska nås från uppställningsplatsen får inte överstiga 50 meter om inte särskilda skäl föreligger.

Med särskilda skäl avses skäl som beror på byggnadens ändamål eller räddningstjänstens möjlighet att komma fram till tomten med hänsyn till de geografiska förutsättningarna.

Motsvarande bestämmelse finns i avsnitt 5:721 BBR. Föreskriften preciserar krav på framkomlighet för räddningsfordon i 8 kap. 9 § 3 PBL och prövas av byggnadsnämnden i beslut om bygglov.

Bestämmelsens syfte är att precisera minimiavstånd mellan uppställningsplatser för räddningsfordon och möjligheterna att göra avsteg från avståndskravet.

Genom den nya bestämmelsen blir det tidigare allmänna rådet om att avstånd mellan en uppställningsplats för räddningsfordon och de angreppspunkter som ska nås från uppställningsplatsen en föreskrift. Det innebär att avståndet inte

får överstiga 50 meter. Det är viktigt att tänka på att avståndet 50 meter enbart rör möjligheten att komma i tillräcklig närhet till byggnadens entréer och andra angreppspunkter med räddningsfordon i allmänhet men inte till uppställningsplatser för utrymning som är ett tekniskt egenskapskrav.

En möjlighet att göra avsteg från det bindande avståndskravet om det föreligger särskilda skäl införs i förslaget. Det behövs eftersom avståndsregeln blir bindande och den nuvarande möjligheten att göra mindre avvikelser i 1 kap. 3 § i förslaget inte kommer att gälla för föreskrifterna om framkomlighet för utryckningsfordon.

Med en byggnads angreppspunkt avses enligt definitionen i 1 kap. 5 § ”byggnaders entréer eller andra ingångar som är avsedda att användas av räddningstjänsten”. Det innebär att en byggnad kan ha flera angreppspunkter som var och en behöver finnas inom 50 meter från en möjlig uppställningsplats. Ett typexempel på det är ett flerbostadshus med olika trappuppgångar som var och en är huvudsaklig insatsväg för räddningstjänsten i respektive del av byggnaden.

Med uppställningsplats avses inte nödvändigtvis en särskilt avsedd markerad och skyltad uppställningsplats. Det räcker att det finns en möjlig plats att stanna och parkera en släckbil eller annat räddningsfordon på väg eller gata utanför tomtgränsen eller inne på tomten. Att brandbilar kan ställas upp inom 50 meter från aktuella angreppspunkter är i normalfallet också tillräckligt för att tillgodose kravet på framkomlighet för ambulanstransporter och andra utryckningsfordon då dessa inte har samma behov av bärighet och storlek på framkomliga vägar.

Om byggnader är utformade för att kunna utrymmas med hjälp av räddningstjänstens stegutrustning krävs en särskild analys av framkomligheten till respektive uppställningsplats för stegbil eller bärbar stege (utskjutsstege). Detta regleras i den föreslagna föreskriften om säkerhet i händelse av brand och är bestämmelser som inte prövas i bygglov utan som byggnadsnämnden inför startbesked bedömer om de kan antas komma att uppfyllas.

I föreskriften ges en möjlighet att göra undantag från minimikravet på avstånd mellan uppställningsplatser för räddningsfordon och olika angreppspunkter om det föreligger särskilda skäl med hänsyn till geografiska förutsättningar. Med sådana särskilda skäl avses exempelvis fjäll-, skärgårdsmiljö, eller annan svårtillgänglig terräng som medför att en närhet på 50 meter eller närmare inte kan uppnås. Svårtillgänglig eller svårframkomlig terräng som begränsar framkomligheten för utryckningsfordon men som beror på att tomten eller anslutande omgivningar planerats och utformats med hindrande växtlighet eller andra

fysiska hinder kan däremot inte betraktas som sådana geografiska förutsättningar som utgör särskilda skäl för avsteg från kravet på närhet till angreppspunkter.

I föreskriften ges även en möjlighet att göra avsteg från minimikravet på avstånd mellan uppställningsplatser för räddningsfordon och olika angreppspunkter om det föreligger särskilda skäl med hänsyn till byggnadens ändamål. Med sådana särskilda skäl avses exempelvis byggnader som har som ändamål att fungera som förråd, friggebod, sjöbod eller liknande. I enstaka fall kan det även vara huvudbyggnadens verksamhet eller syfte som är ett sådant ändamål som utgör särskilda skäl för undantag på kravet på närhet till angreppspunkter. Det kan exempelvis handla om platspecifik turist- eller museiverksamhet.

Närmare överväganden finns i avsnitt 5.4.1.

2 §

Om kravet på avstånd i 1 § inte är möjligt att uppfylla genom en uppställningsplats inom gatunätet eller motsvarande, ska en särskild räddningsväg anordnas.

Motsvarande bestämmelser finns i 5:721 BBR. Föreskriften preciserar krav på framkomlighet för räddningsfordon i 8 kap. 9 § 3 PBL och prövas av byggnadsnämnden i beslut om bygglov.

Bestämmelsen anger att en särskild räddningsväg ska finnas om avståndet från tomtgräns till de angreppspunkter som anges i den föreslagna 3 kap. 1 § är för stort för att kunna möjliggöra erforderliga räddningsinsatser.

Närmare överväganden finns i avsnitt 5.4.1.

3 §

Räddningsvägar enligt 2 §, inklusive deras in- och utfarter från tomten och uppställningsplatser för räddningsfordon, ska utformas och dimensioneras så att god framkomlighet för dessa fordon uppnås.

Motsvarande bestämmelser finns i avsnitt 5:721 BBR.

Bestämmelsen anger vilka krav på framkomlighet för räddningsfordon enligt 8 kap. 9 § 3 PBL som gäller. Bestämmelsen prövas av byggnadsnämnden i beslut om bygglov. Den föreslagna bestämmelsen uttrycks som ett renodlat funktionskrav och innehåller till skillnad mot reglerna i BBR inga allmänna råd men innebär i princip ingen förändrad kravnivå.

Det krav på skyltning av räddningsväg som finns i avsnitt 5:721 BBR finns inte med i förslaget. Det beror på att det är ett brandtekniskt egenskapskrav som inte ska prövas i bygglov. I de flesta fall behöver det finnas skyltning av

räddningsvägar på tomter för att undvika att de blockeras vid förändringar av tomtens användning, och av parkerade fordon. Det kan även behövas för att säkerställa att erforderlig snöröjning sker.

I de fall det krävs en räddningsväg på tomten så ska den medge god framkomlighet. Det innebär att den behöver utformas med hänsyn bland annat till fri höjd, marklutning, bredd, svängradie och bärighet så att större räddningsfordon kan ta sig fram. Lämpliga mått för sådana fordon ska finnas i kommunens handlingsprogram för räddningstjänst enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor.

Att det preciseras att även in- och utfarter till en räddningsväg ska utformas och dimensioneras så att god framkomlighet för räddningsfordon uppnås innebär att hänsyn behöver tas till fordonens storlek och svängradier med mera. In- och utfart ska kunna ske på ett lämpligt sätt utan att exempelvis behöva forcera eller flytta på trafikskyltar, korrekt parkerade bilar eller liknande på utanför tomten anslutande gata eller väg.

Att vägar fram till tomten har tillräcklig fri bredd och höjd med mera för räddningsfordon bör däremot ha planerats och säkerställts i tidigare skede av plan- och byggprocessen, dock senast i samband med detaljplan om sådan finns. Finns inte detaljplan behöver lämpligheten för framkomlighet till tomten i stället prövas i samband med bygglov.

Närmare överväganden finns i avsnitt 5.4.1.

4 kap. Skydd mot olyckor på tomt

1 §

Gångvägar mellan tillgängliga och användbara entréer till byggnader och parkerings- och angöringsplatser som avses i 2 kap. 3 § ska

1. utformas och dimensioneras så att det går att använda dem på ett säkert sätt, och
2. ha balansstöd i form av ledstång om det behövs för att skydda mot fall.

Motsvarande bestämmelse finns i avsnitt 8:91 BBR.

Bestämmelsen innebär att det i gångvägar kan behövas trappor och ramper för att det ska gå att använda dem på ett säkert sätt. Om det behövs för att skydda mot fall kan gångvägen också behöva balansstöd i form av ledstång. Behovet av ledstång kan avse såväl trappor och ramper som gångvägen i sig självt. Ett exempel på den senare varianten är om gångvägen löper utmed en brant eller avsats av något slag. Även gångvägens lutning kan påverka behovet av balansstöd.

Närmare överväganden finns i avsnitt 5.5.2.

2 §

Öppningar i mark på tomter ska ha hållfasta anordningar som skyddar mot fall. På tomter där det med hänsyn till användningen förväntas att barn kan vistas utan ständig tillsyn av vuxna, ska anordningarna utformas så att barn inte kan öppna, lyfta eller ta sig förbi dem.

Motsvarande bestämmelse finns i avsnitt 8:92 BBR.

I den föreslagna bestämmelsen har reglerna om inkast för till exempel avfall införts i 5 kap. Vidare har den uppräknade av skyddsanordningar som finns i 8:92 BBR ersatts av begreppet hållfasta anordningar. Bestämmelsen innebär inte någon ändring i sak, utan syftar endast till att undvika detaljreglering som skulle kunna tolkas som en uttömmande lista över lämpliga skyddsanordningar. Det innebär även att den i 8:92 BBR förekommande skrivningen att risken för personskador begränsas inte har införts i den föreslagna föreskriften.

Med formuleringen ”på tomter där det med hänsyn till användningen kan förväntas att barn kan vistas” avser Boverket att man i bedömningen bör utgå ifrån att barn förväntas vistas på de flesta tomter som finns i vår miljö. Som till exempel tomter i anslutning till bostadshus och deras komplementbyggnader. Hit räknas även tomter i anslutning till hotell, förskolor, barnavårdscentraler, barnkliniker, bibliotek, köpcentrum och andra liknande byggnader. Barn definieras i 1 kap. 5 § som ”personer i förskoleåldern”. Dessa står inte under ständig tillsyn av vuxna och har ännu inte ett tillräckligt väl utvecklat konsekvens-tänkande. Detta innebär att skydden ska utformas så att barn i förskoleåldern inte kan ta sig förbi dem. Detta innebär alltså att bestämmelsen inte omfattar alla barn upp till 18 år, utan enbart de som omfattas av definitionen.

Tomter där man kan utgå från att barn inte vistas där kan vara industritomter och liknande verksamheter. Ytterligare tomter där det med hänsyn till användningen kan förväntas finnas barn är till exempel vissa verksamheter med tyngre maskiner eller farliga verksamheter, exempelvis flyg- och hamnverksamheter eller dylikt.

Närmare överväganden finns i avsnitt 5.5.3.

5 kap. Säkerhet vid användning av andra anläggningar än byggnader på tomter

1 §

Fasta lekredskap på tomter ska utformas och placeras så att risken för personskador begränsas.

Underlaget till fasta lekredskap som kan innebära risk för fall ska vara stötdämpande och i övrigt så utformat att risken för personskador begränsas.

Motsvarande bestämmelse finns i avsnitt 8:93 BBR.

Bestämmelsen anger funktionskrav på fasta lekredskap och på underlaget till dessa. I BBR är bestämmelsen uttryckt som ett krav på skydd mot olyckor på tomt medan det i förslaget är uttryckt som ett skydd mot olyckor när det gäller vissa andra anläggningar än byggnader på tomt. Bestämmelsen innebär inte någon förändrad kravnivå.

Lekredskap kan exempelvis vara klätterställningar, gungor, balansbrädor och liknande lekredskap som ska användas av barn. Lekredskap ska vara fast förankrade och detta innebär att lösa lekredskap inte omfattas av föreskriften.

När det gäller att utformas och placeras så att risken för personskador begränsas, så handlar det om att bedöma hur omgivningen runtomkring ser ut och utifrån förutsättningarna på platsen och att den direkta omgivningen inte är osäker. När det gäller just utrusningsolyckor, det vill säga där barn springer ut i trafiken vid lek, är dessa vanliga. Platser för lek behöver därför vara placerade med det i beaktande.⁴² Det handlar även om att undvika att placera anordningen nära stup och branter eller andra geografiska förutsättningar som kan leda till skador. Det kan till exempel handla om att placera lekredskapen en bit in på tomten eller separera ytor för exempelvis leverans och utrymmen för fordon och transport så att det på så sätt blir säkrare att använda lekredskapen.

Den vanligaste olycksorsaken vid lekredskap är fall²⁷. Av rapporten ”Produktrelaterade olycksfall på lekplatser och skolgårdar” framgår bland annat följande:

”Genom skaderegistreringar på sjukhus i Sverige beräknas att det sker upp till 12 000 skadehändelser på lekplatser varje år, vilket utgör ca 6 % av totala antalet barnolycksfall per år. Tidigare regionala och lokala registreringar visar att olyckor på lekplatser som regel är allvarigare än barnolyckor genomsnittligt. Enligt undersökningen är den viktigaste skadepreventiva åtgärden att utrusta lekplatser med väl stötdämpande underlag och se till att detta bibehålls.”

Exempel på hur fasta lekredskap kan utformas finns i SS-EN 1176–1 och SS-EN 1176–7. Exempel på stötdämpande underlag och provningsmetoder för stötdämpande underlag finns i SS-EN 1177.

När det gäller formuleringen ” och i övrigt så utformat att risken för personskador begränsas” så kan det handla om exempelvis placeringen av de enskilda lekredskapen inom lekplatsen. Det bör finnas tillräckligt utrymme kring exempelvis gungor så att det inte finns risk att gungandet kan skada andra eller att

---

⁴² Boverket (2011): Bygg barnsäkert – i byggnader, på tomter och i utemiljön, s. 62.

utrymmet vid slutet av en rutschkana på samma sätt inte innebär risk att skada andra.

Närmare överväganden finns i avsnitt 5.6.3.

2 §

Fasta bassänger på tomter avsedda för bad eller simning med ett vattendjup på 0,2 meter eller mer ska ha skydd mot barnolycksfall. Skydden ska utformas så att barn inte kan ta sig förbi dem.

Motsvarande bestämmelse finns avsnitt 8:951 BBR.

Bestämmelsen innebär ingen ändring i sak jämfört med reglerna i BBR. Skrivningen om fast plaskdamm har tagits bort eftersom dessa omfattas av den inledande meningen om fast bassäng.

Bestämmelsen gäller endast för pooler och bassänger som är fasta, det vill säga inte för flyttbara bassänger. Bassängerna ska vara avsedda för att används för bad och simning. De kan variera i omfattning och storlek och föreskriften gäller oberoende av detta. Det är vattendjupet som avgör när föreskriften blir tillämplig. Föreskriften gäller inte för bassänger som har uppförts för ett annat syfte än bad eller simning, till exempel för odling av olika slag, för konst- eller prydnadsändamål eller för förflyttning. När det gäller anläggningar som liknar bassänger, exempelvis dammar och behållare med vätska som inte är slutna, så omfattas dessa av en annan bestämmelse.

Vattendjupet som gäller är det djup som vattnet i anläggningen förväntas ha när den färdigställts. Måttet när kravet börjar gälla har angetts till 0,2 meter, detta innebär att det finns viss avrundningsmöjlighet enligt generella avrundningsregler. Skydden som avses i bestämmelsen kan vara av olika slag, exempelvis stängsel, staket, skyddstäckning, skyddsnät och låsbart pooltak. I bestämmelsen anges även att dessa skydd ska specifikt utformas så att barn inte kan ta sig förbi dem. Vad som avses med barn i författningsförslaget definieras i 1 kap. 5 §. För barn är drunkning numera en relativt sällsynt olyckshändelse, men när det gäller olyckor i simbassäng är barn överrepresenterade.⁴³

Närmare överväganden finns i avsnitt 5.6.4.

3 §

Öppningar för utlopp i fasta bassänger på tomter avsedda för bad eller simning ska utformas så att risken för personskador begränsas.

---

⁴³ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Drunkning i Sverige 1997–2011), sid 54.

Motsvarande bestämmelse finns i avsnitt 8:951 BBR.

Bestämmelsen anger att bassängers öppningar för utlopp ska utformas så att risken för personskador begränsas. Den ingen ändring i sak jämfört med reglerna i BBR. Kravet handlar om att installera system för tömning som hindrar olycksfall genom exempelvis insugning. Sätt att uppfylla föreskriften kan exempelvis vara att öppningar förses med galler eller liknande anordningar för att hindra skador. Bestämmelsen har fått en annan språklig utformning än motsvarande bestämmelse i BBR. Frasen ”så att risken för olyckor begränsas” har ersatts med ”så att risken för personskador begränsas” för att förtydliga att det är skador relaterat till människors användning av bassänger som avses.

Närmare överväganden finns i avsnitt 5.6.5.

4 §

Dammar, fasta brunnar och fasta behållare på tomter som inte är slutna och där vätska förvaras, ska ha skydd som begränsar risken för personskador till följd av fall i vätskan. Skydden ska utformas så att barn inte kan ta sig förbi dem. Skydd i form av lock och galler på brunnar och fasta behållare ska ha betryggande hållfasthet och utformas så att de begränsar risken för barnolycksfall.

Motsvarande bestämmelse finns i avsnitt 8:952 BBR.

Bestämmelsen har omformulerats jämfört med BBR och en skärpning i sak har genomförts. Till den första delen av föreskrifterna om dammar, fasta brunnar och fasta behållare, har Boverket gjort det allmänna rådet om utformning av skydd avseende barnolycksfall till föreskrift. Detta på grund av barns risk för drunkning och att det i föreskriften redan i dag finns ett krav på att det ska finnas skydd. Denna kravhöljning är även en precisering att skydden ska utformas så att barn inte kan ta sig förbi dem. Det finns en ny definition av vad som avses med barn i författningsförslaget i 1 kap. 5 § och där definieras barn som ”personer i förskoleåldern”. Detta innebär att skydden ska utformas så att barn i förskoleåldern inte kan ta sig förbi skydden. Detta innebär alltså att bestämmelsen inte omfattar alla barn upp till 18 år, utan enbart de som omfattas av definitionen.

Bestämmelsen innehåller ett funktionskrav och anger att föreskriften är tillämpbar när det gäller dammar, fasta brunnar och fasta behållare som inte är slutna och där vatten eller annan vätska förvaras. Boverket gör en ändring från den tidigare formulering och väljer att enbart skriva där ”vätska förvaras”. Ordet vatten tas alltså bort. Det väsentliga är att det är någon form av vätska som förvaras behållaren.

Bestämmelsen tar även upp skydd i form av lock och galler på brunnar. När det gäller uttrycket ”utformas så de begränsas risken för barnolycksfall” så kan det handla om att välja en utformning med syfte att barn inte kan skadas exempelvis genom att anpassa storleken på eventuella öppningar så att barn inte fastnar eller andra liknande hänsynstaganden gällande utformningen.

Bestämmelsen innehåller även krav på hållfasthet när det gäller skydd i form av lock och galler på brunnar. Detta innebär att skydden med dess fyllningar och infästningar, ska tåla dynamisk påverkan av en människa, det vill säga de krafter som uppkommer av personer i snabb, kraftig rörelse som hopp, språng, fall eller liknande.

Närmare överväganden finns i avsnitt 5.6.6.

5 §

Öppningar i avfallsanordningar på tomter ska ha skyddsanordningar. På tomter där det med hänsyn till användningen förväntas att barn kan vistas utan ständig tillsyn av vuxna, ska skyddsanordningarna utformas så att barn inte kan ta sig förbi dem.

Motsvarande bestämmelse finns i avsnitt 8:92 BBR.

Bestämmelsen om öppningar för avfall i BBR 8:93 har nu införts i författningens 5 kap. för att tydliggöra att föreskriften handlar om säkerhet vid användning av andra anläggningar än byggnader på tomter. De relateras alltså inte längre till krav på tomter.

Bestämmelsen tydliggör i vilka situationer skyddsanordningar i form av exempelvis luckor, galler eller skyddsräcken eller dylikt behövs vid öppningar i anordningar och när dessa ska utformas så att barn inte kan lyfta eller ta sig förbi dem. Bestämmelsen omfattar också avfallsinkast och liknande öppningar i vägg där det finns risk för fall eller att ett barn fastnar i röret innanför inkastet. Ingen ändring i sak i förhållande till gällande reglering är avsedd.

Med formuleringen ”på tomter där det med hänsyn till användningen kan förväntas att barn vistas” avser Boverket att man i bedömningen bör utgå ifrån att barn förväntas vistas på de flesta tomter som finns i vår miljö. Som till exempel tomter i anslutning till bostadshus och deras komplementbyggnader. Hit räknas även tomter i anslutning till hotell, förskolor, barnavårdscentraler, barnkliniker, bibliotek, köpcentrum och andra liknande byggnader. Barn definieras i 1 kap. 5 § som ”personer i förskoleåldern”. Dessa står inte under ständig tillsyn av vuxna och har ännu inte ett tillräckligt väl utvecklat konsekvenstänkande. Detta innebär att skydden ska utformas så att barn i förskoleåldern inte kan ta sig

förbi dem. Detta innebär alltså att bestämmelsen inte omfattar alla barn upp till 18 år, utan enbart de som omfattas av definitionen.

Tomter där man kan utgå från att barn inte vistas där kan vara industritomter och liknande verksamheter. Ytterligare tomter där det med hänsyn till användningen kan förväntas finnas barn är till exempel vissa verksamheter med tyngre maskiner eller farliga verksamheter, exempelvis flyg- och hamnverksamheter eller dylikt.

Avfallsanordningar definieras i 1 kap. 5 § som ”fast anordning för hantering av avfall”. Detta innebär att anordningen inledningsvis måste vara fast förankrad i mark eller liknande för att den ska omfattas av föreskriften. Lösa behållare omfattas alltså inte. Anordningen kan utformas på flera olika sätt, till exempel i form av en mindre anläggning med lösa behållare i eller en försänkt behållare i marken med öppningsanordningar exempelvis upptill eller på sidan.

Närmare överväganden finns i avsnitt 5.6.7.

9 Referenslista

9.1 Tryckta källor

Boverket (2011): Bygg barnsäkert – i byggnader, på tomter och i utemiljön.

Boverket (2020): Möjligheternas byggregler – Ny modell för Boverkets bygg- och konstruktionsregler, (rapport 2020:31).

Byggkonkurrensutredningen (SOU 2015:105),

Kommittén för modernare byggregler (SOU 2019:68).

Kommittén för modernare byggregler (SOU 2018:51), Resurseffektiv användning av byggmaterial.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2013): Drunkning i Sverige 1997–2011 En sammanställning och granskning av uppgifter från dödsorsaksregistret.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2014): Skador bland äldre.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2010): Varför drunknar barn? En retrospektiv studie över barn som drunknat i Sverige 1998–2007.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2022): Samhällets kostnader för drunkningsolyckor år 2020.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (2014): Skador bland äldre.

Nilsson, J.E, Nyström, J., & J. Salomonsson (2019), Produktivitet i bygg- och anläggningssektorn, SBUF 13606

Socialstyrelsen (2018): Öppna jämförelser 2017: *En god vård?* Övergripande uppföljning utifrån sex frågor om hälso- och sjukvårdens resultat.

9.2 Övriga källor

Författningssamlingsförordningen (1976:725).

Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/42/EG av den 17 maj 2006 om maskiner och om ändring av direktiv 95/16/EG.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG av den 12 december 2006 om tjänster på den inre marknaden.

Förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Förordningen (1994:2029) om tekniska regler.

Kommerskollegiums föreskrifter (KFS 2020:1) om tekniska regler.

9.3 Webbkällor

Boverket, [Startsidan - Boverket](#)

Byggföretagen, [Byggkonjunkturen 2022:2 | Byggföretagen \(byggforetagen.se\)](#)

Statistiska centralbyrån, [Statistikdatabasen - Välj tabell \(scb.se\)](#)

Sveriges kommuner och regioner, [Sveriges Kommuner och Regioner \(SKR\)](#)

Sveriges kommuner och regioner, [Tidsuppskattningar, statistik | SKR](#)

Bilaga 1 Jämförelsetabeller

Förkortningar

I denna bilaga används följande förkortning:

BBR; Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd.

Jämförelsetabeller mellan krav på tomter m.m. och BBR

I förslaget till föreskrifter om krav på tomter m.m. har motsvarigheter till bestämmelser i BBR förts in. I nedanstående tabeller finns bestämmelserna i författningen krav på tomter m.m. uppräknade (en tabell för varje kapitel) med hänvisningar till motsvarande bestämmelser i BBR. För en beskrivning av ändringarna i förhållande till reglerna i BBR hänvisas till författningskommentaren för respektive paragraf.

Tabell 4. Jämförelsetabell mellan 1 kap. krav på tomter m.m. och BBR

Krav på tomter m.m.	BBR
1 kap. Övergripande bestämmelser	Avsnitten: 1 Inledning 2 Allmänna bestämmelser
1 §	1:1,3,5,8
2 §	1:2
3 §	1:21
4 §	1:6
5 §	3:411, 3:112
6 §	1:4
7 §	1:4, 2:1
8 §	-
9 §	-
10 §	-
11 §	-
12 §	-
13 §	-
14 §	-

Tabell 5. Jämförelsetabell mellan 2 kap. krav på tomter m.m. och BBR

Krav på tomter m.m.	BBR
2 kap. Tillgänglighet och användbarhet på tomt	Avsnitt 3 Tillgänglighet
1 §	-
2 §	3:113, 3:122

Krav på tomter m.m.	BBR
3 §	3:122, 3:1223,3:1224
4 §	3:1221, 3:1222, 3:1223, 3:1224
5 §	3:122
6 §	3:122

Tabell 6. Jämförelsetabell mellan 3 kap. krav på tomter m.m. och BBR

Krav på tomter m.m.	BBR
3 kap. Framkomlighet för utryckningsfordon på tomt	Avsnitt 5 Brandskydd
1 §	5:721
2 §	5:721
3 §	5:721

Tabell 7. Jämförelsetabell mellan 4 kap. krav på tomter m.m. och BBR

Krav på tomter m.m.	BBR
4 kap. Skydd mot olyckor på tomt	Avsnitt 8 Säkerhet vid användning
1 §	8:91
2 §	8:92

Tabell 8. Jämförelsetabell mellan 5 kap. krav på tomter m.m. och BBR

Krav på tomter m.m.	BBR
5 kap. Regler om säkerhet vid användning av byggnadsverk	Avsnitt 8 Säkerhet vid användning
1 §	8:93
2 §	8:951
3 §	8:951
4 §	8:952
5 §	8:92

Jämförelsetabeller mellan BBR och krav på tomter m.m.

I nedanstående tabeller finns bestämmelserna i BBR uppräknade (en tabell för varje aktuellt avsnitt) med hänvisningar till motsvarande bestämmelser i författningsförslaget krav på tomter m.m..

Tabell 9. Jämförelsetabell mellan avsnitt 1 BBR och krav på tomter m.m.

BBR	Krav på tomter m.m.
Avsnitt 1 Inledning	1 kap. Övergripande bestämmelser
1:1	1 kap. 1 §
1:2	1 kap. 2 §

BBR	Krav på tomter m.m.
1:21	1 kap. 3 §
1:22	-
1:221	-
1:2211	-
1:2212	-
1:2213	-
1:222	-
1:223	-
1:2231	-
1:2232	-
1:2233	-
1:2234	-
1:2235	-
1:224	-
1:2241	-
1:2242	-
1:2243	-
1:23	-
1:3	-
1:4	1 kap. 6 §
1:41	
1:42	1 kap. 6 §
1:5	-
1:6	1 kap. 4 §
1:7	-

Tabell 10. Jämförelsetabell mellan avsnitt 2 BBR och krav på tomter m.m.

BBR	Krav på tomter m.m.
Avsnitt 2 Allmänna bestämmelser	1 kap. Övergripande bestämmelser
2	-
2:1	1 kap. 4 § och 7 §
2:2	-
2:3	-
2:31	-
2:311	
2:32	-
2:321	-
2:322	-
2:4	-
2:5	-
2:51	-
2:52	-

Tabell 11. Jämförelsetabell mellan avsnitt 3 BBR och krav på tomter m.m.

BBR	Krav på tomter m.m.
Avsnitt 3 Tillgänglighet	1 kap. Övergripande bestämmelser 2 kap. Tillgänglighet och användbarhet på tomt
3:1	1 kap. 2 §
3:11	-
3:111	-
3:112	1 kap. 5 §
3:113	2 kap. 2 §
3:12	2 kap.
3:121	2 kap. 1 §
3:122	1 kap. 5 §, 2 kap. 2, 3, 5 och 6 §§
3:1221	2 kap. 4 §
3:1222	2 kap. 4 §
3:1223	1 kap. 5 §, 2 kap. 4 §
3:1224	1 kap. 5 §, 2 kap. 4 §
3:1225	-
3:13	-
3:131	-
3:132	-
3:4	1 kap. 2 §
3:41	-
3:411	1 kap. 5 §

Tabell 12. Jämförelsetabell mellan avsnitt 5 BBR och krav på tomter m.m.

BBR	Krav på tomter m.m.
Avsnitt 5 Brandskydd	3 kap. Framkomlighet för utryckningsfordon på tomt
5	1 kap. 2 §
5:721	3 kap. 1–3 §§

Tabell 13. Jämförelsetabell mellan avsnitt 8 BBR och krav på tomter m.m.

BBR	Krav på tomter m.m.
Avsnitt 8 Säkerhet vid användning	4 kap. Skydd mot olyckor på tomt 5 kap. Regler om säkerhet vid användning av byggnadsverk
8:1	-
8:11	1 kap. 2 §
8:91	1 kap. 5 §, 4 kap. 1 §
8:92	4 kap. 2 §, 5 kap. 5 §
8:93	5 kap. 1 §

BBR	Krav på tomter m.m.
8:94	-
8:95	-
8:951	5 kap. 2 §
8:952	5 kap. 3 §

Boverket

Myndigheten för samhällsplanering,
byggande och boende

Box 534, 371 23 Karlskrona
Telefon: 0455-35 30 00
Webbplats: www.boverket.se